

Riksdagens protokoll

2004/05:109

Torsdagen den 21 april

Kl. 12.00 – 18.39

Protokoll
2004/05:109

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 april.

2 § Ledigheter

Tredje vice talmannen meddelade att *Barbro Feltzing* (mp) ansökt om sjukledighet under tiden den 25 april–26 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Peter Rådberg* (mp) skulle tjänstgöra som ersättare för Barbro Feltzing.

Tredje vice talmannen meddelade att *Sonja Fransson* (s) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 1 maj–31 augusti.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Ann-Christin Ahlberg* (s) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Sonja Fransson.

3 § Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp anmält *Helena Hillar Rosenqvist* som suppleant i kulturutskottet och *Peter Rådberg* som suppleant i skatteutskottet, i näringsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet under Barbro Feltzings ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet

Helena Hillar Rosenqvist (mp)

suppleant i skatteutskottet
Peter Rådberg (mp)

suppleant i näringsutskottet
Peter Rådberg (mp)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Peter Rådberg (mp)

4 § Meddelande om inlämning av interpellationer

Talmannen hade i enlighet med 6.1.1 riksdagsordningen fastställt att sista dag för inlämnande av interpellationer under innevarande riksmöte skulle vara *måndagen den 23 maj kl. 16.30*.

Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige

5 § Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige

Föredrogs försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU8
Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige.

Anf. 1 BRITT-MARIE LINDKVIST (s):

Fru talman! Försvarsutskottets betänkande nr 8 tar upp frågan om åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige. I betänkandet behandlas motioner från den allmänna motionstiden hösten 2004 om fonder, förebyggande verksamhet samt utvärdering och analys vid naturkatastrofer.

Det behandlas också motioner med yrkanden inom samma områden väckta med anledning av den inträffade stormen i södra Sverige den 8 och 9 januari 2005.

I betänkandet finns tre reservationer.

Utskottet, liksom flera motionärer, anser att det krävs särskilda insatser från regeringens sida när det gäller ersättningar vid omfattande naturkatastrofer. Regeringen har också vid katastrofsituationer fattat beslut om ekonomisk kompensation till enskilda och till kommuner.

Vid partiledardebatten den 20 januari 2005 aviserade statsministern att regeringen kommer att tillsätta en utredning för att analysera hur samhället kan bli mer robust mot de klimat- och miljörelaterade påfrestningarna.

Utskottet utgår ifrån att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om det, som ett resultat av utredningsarbetet, uppkommer behov av att se över systemet med ersättningar över statsbudgeten vid stora naturkatastrofer.

Fru talman! Med denna inledning lämnar jag över ärendet för debatt.

Anf. 2 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Sverige har under en mycket kort tidsperiod fått uppleva två med svenska mått mätt stora nationella katastrofer. Genom och över åren har vi i Sverige också fått uppleva ett antal katastrofer som har varit av ett något mindre slag, men som ändå måste betecknas som katastrofer.

Katastrofer är för det mesta ej jämförbara med varandra. De kan således vara av skilda slag. Men vad som är gemensamt är att det fordras särskilda insatser. Jag tycker att de insatser som samhället måste bistå en del av landet med eller människor i vårt land med måste vara kända på förhand.

De stora nationella katastrofer som vi har upplevt under de senaste åren har föranlett motioner med anledning av händelser av större vikt.

Och varför är de här sakerna så viktiga? Jo, jag anser att det gäller att återge människor och delar av ett land som drabbas av en katastrof framtidstro och hopp. För att visa detta måste vi i samhället ta ett gemensamt ansvar, och vi måste ge snabba besked.

Jag hade tänkt att ge mig in på en beskrivning av de katastrofer som vi har bakom oss, men jag avstår från det därför att de beskrivningarna har vi och de åhörare som finns här allesammans redan fått på skilda sätt.

Jag tror att människor förväntar sig att de på förhand ska veta vad som händer om någonting dramatiskt skulle inträffa. Det kan det göra. Av det skälet har vi i en av reservationerna pekat på att det bör inrättas ett nationellt katastrofkonto, en fond som kan tas i anspråk den gången det oväntade inträffar, den gången något stort och dramatiskt inträffar för en del av befolkningen eller i en del av vårt land.

Detta konto bör vara så stort att de kraftfullaste åtgärderna kan vidtas den gången som det oväntade inträffar, och det bör vara känt på förhand att kontot finns och att det kan tas i anspråk – detta för att stilla den oro som eljest uppträder och för att bidra till den framtidstro som jag tror att vi alla är angelägna om ska finnas så att människor kan bygga samhället vidare.

Det är min förhoppning att den reservation som tar upp den här frågan kan vinna kammarens gehör i dag så att vi sakta, stilla och lugnt får utveckla formerna för kontot, för det är nämligen inte gjort. Det måste självklart göras sakta och stilla, så att vi vet vad vi talar om eftersom detta är ytterst viktiga frågor för människor.

Fru talman! Med anledning av det här lilla anförandet vill jag slutligen yrka bifall till reservation nr 1 under punkt 1.

Anf. 3 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1 om nationellt stöd och ersättning vid naturkatastrofer i försvarskommitténs betänkande 8.

Stormen den 8–9 januari innebar en katastrof för många skogsägare. Över en natt blåste nästan en hel årsavverkning ned, och uppskattningsvis 70 miljoner kubikmeter skog kom att bli vindfällen. Av det följde elavbrott, teleavbrott, problem med framkomlighet och utkylda hus.

Tänk er bonden som varje dag ska mjölka sina kor. Korna ska ha sitt vatten och de ska utfodras. Alla dessa insatser är beroende av elenergi. Det är besvärligt med några timmars elavbrott. Ventilationen, vattnet, utgödslingen, mjölkningen – allt står stilla.

Den här gången var det inte tal om timmar. Det var dagar, det var veckor och för några blev det månader.

För skogsägaren orsakade stormen förödelse, inte bara i skogen utan också i plånboken. De skogsägare som hade låg skuldsättningsgrad är de som relativt sett klarat sig bäst. Det var bara kapitalet som blåste bort – pensionsförsäkringen försvann och investeringskontot tömdes. Ägaren kan dock behålla sin fastighet.

Men för dem med hög skuldsättningsgrad innebär förstås stormen en ekonomisk katastrof. Säkerheten för lånen består i beskogningen av fastigheten. Vad säger banken efter det att virket är upparbetat? Förvisso är virket inte värdelöst bara för att det ligger på marken. Men det krävs först och främst att det upparbetas innan insekterna gör sågtimret värdelöst, och då gäller det att få tag i en maskingrupp som kan hjälpa den drabbade skogsägaren med upparbetningen.

Vidare är kostnaden mycket hög vid skogsavverkning i de enorma timmerbrötar som stormen orsakat. Och priset för virket faller, dels på grund av utbudet i sig, dels på grund av de skador på virket som blir följden när träd ligger i spänn.

För industrins del råder det osäkerhet om vilka kvalitetsförluster som uppstår för virket och kostnaderna för dessa. Det blir kostnader för sprickskador på sågtimmer och kvalitetsförluster vid tillverkning av papper och massa, sammantaget högre tillverkningskostnader.

Det har nu gått nästan fyra månader sedan stormen. Mycket virke på marknaden gör att priset faller. Vidare är det mycket dyrt att avverka skog som ligger i dessa brötar. Rotnettot krymper, skulle jag vilja säga, som en glass i vårsolen. För den här delen av landet – Halland, Östergötland och Skåne men framför allt Småland – var händelsen den 8–9 januari inget annat än en katastrof i ordets rätta bemärkelse.

En extraordinär händelse kräver extraordinära insatser. Tyvärr har insatserna för att öka lastbilskapaciteten enligt min mening inte varit tillfredsställande. Till exempel borde totalvikterna för virkestransporter ha höjts i hela landet. De halvhjärtade insatser som har gjorts inom detta område har fått till följd att virkeslagren växer vid vägarna. Industrier i stormområdena har lidit brist på råvara på grund av detta, paradoxalt nog. Bristen på lastbilar har också gjort att båttransporterna inte kommit i gång som beräknat.

Vidare hade det inte behövt ta så lång tid att besluta om undantag från cabotagereglerna. Varje dags och varje veckas fördröjning innebär osäkerhet för industrin och förluster för markägaren. Det råder ingen tvekan om att transporterna är den stora flaskhalsen för närvarande.

Hantering av olika tillstånd för lagring och hanteringen av dispenser hade inte behövt ta så lång tid. Min uppfattning är att detta extraordinära tillstånd också i det här fallet kräver extraordinära åtgärder. En katastrof av detta slag är enligt min mening av den arten att ett undantagstillstånd i det här området hade underlättat hanteringen när det gäller tillstånd för sjölagring, snabba insatser inom trafikområdet och ekonomiska bidrag till de drabbade.

Fru talman! Det är inte bara en fråga om att rädda det som räddas kan av det som redan har blåst ned. Det är också fråga om en räddningsaktion för den skog som står kvar. Den rotstående skogen kan komma att drabbas av insektsangrepp om vi inte agerar beslutsamt och med full kraft.

De som gör jobbet ute i skogarna har fortsatt fullt upp. Det finns anledning från vår sida att skänka dem en tanke när de nu gör jobbet.

Från vår horisont i försvarsutskottet känns det bra att Försvarsmakten på ett kraftfullt sätt bidragit till att underlätta situationen för människor i de drabbade områdena. Som mest har 1 500 personer från Försvarsmakten deltagit i olika hjälpinsatser. Det är värnpliktiga, det är hemvärnssoldater och det är personal från frivilligorganisationer, från staber och från förband. Min uppfattning är att Försvarsmakten på ett utomordentligt sätt visat på sin förmåga att ge stöd till samhället i svåra situationer. För att bättra på minnet kan jag påminna om att det var likadant i Arvika vid översvämningarna sommaren 2000, vid gasolyckan i Borlänge 2000, vid snöovädet i Gävle 1999 och vid oljesaneringen på skånska sydkusten 2003 med mera.

Telefonförbindelser har upprättats, elverk har levererats, och det har skett evakuering och övervakning. Det är en rad åtgärder som Försvarsmakten har stått för. Kraftbolagen har fått hjälp i arbetet med röjning av ledningsgator. Hjälpen från Försvarsmakten har varit ovärderlig. Men glöm inte heller frivilligorganisationerna!

Vad händer närmast och var? Blir det en terroristattack mot någon strategisk funktion i samhället eller blir det en ny naturkatastrof? Det är omöjligt att veta. Bäst är att ha en beredskap inför det oväntade, som att ha ledningsfunktioner i hela kedjan från Regeringskansliet ut till kommunerna och att eventuellt inrätta ett katastrofkonto som kan användas i händelse av en katastrof.

Fru talman! Det är inte i första hand ytterligare resurser och nya myndigheter som avgör Sveriges förmåga att hantera kommande kriser, typ tsunamin och stormen Gudrun. Det är i mycket större utsträckning en fråga om ledning just i det initiala skedet av krisen. Ledning, analys, organisation och åtgärder är tänket som måste genomsyra en krisstrategi. När väl en myndighet fått en order löper arbetet bra. Skogsnäringen har ju prisat myndigheterna för ett gott arbete. Räddningsverk och försvarsmakt jobbar på efter att de väl fått beslutet om att genomföra sin operation.

Men det är just krishanteringen i inledningen som måste förstärkas och förtydligas. Då gäller det att kunna peka med hela handen och att ha rätten att göra det. Ett krishanteringsorgan i Regeringskansliet med en samordningsfunktion kan råda bot på denna brist.

Ingen lag, ingen förordning, ingen generaldirektör, eller kommun för den delen, får stå i vägen för omedelbara åtgärder som är till gagn för den enskilde medborgaren när katastrofen eller vad det nu är har slagit till. Ett extraordinärt läge kräver extraordinära insatser. Det kommer i sin tur att resultera i ett resolut agerande och en beslutsamhet som personen på gatan kommer att uppfatta som förtroendeskapande. Han eller hon kommer att känna sig trygg. Krishantering är ju ytterst till för den enskilde.

Anf. 4 HELI BERG (fp):

Fru talman! Stormen i Sydsverige den 8–9 januari 2005 var förödande för skogen och för livet på landsbygden. Många har på olika sätt vittnat om detta, inte minst i tidigare debatter i denna kammare.

Med 70 miljoner kubikmeter skadad skog och med ett utslaget virkesförråd på 18 % i Kronobergs län och 12 % i Jönköpings län inser alla att

skogsbruket blivit svårt skadat och att många drabbats av avsevärda ekonomiska förluster.

Människors livsverk har i vissa fall blåst bort och förstörts. Jag kunde själv bevittna detta på nära håll i mitt hemlän Blekinge, som visserligen inte drabbades lika hårt som delar av Småland men tillräckligt för att det än i dag, mer än tre månader senare, på många håll fortfarande är en oframkomlig plockepinnskog av fallna träd, och telefonledningar och elledningar fortfarande ligger på marken.

Det är uppenbart att stormen har satt fokus på samhällets beredskap att klara svåra påfrestningar som omfattande naturkatastrofer. Att mycket behöver göras är tydligt avseende kompetensuppbyggnad, planering, samordning av hjälpinsatser och ekonomisk hjälp till drabbade, för att bara nämna några prioriterade områden. Jag vill särskilt rikta uppmärksamheten på frivilligörelsernas och Försvarsmaktens betydelse för akuta insatser, exempelvis transporter och kommunikation samt akut hjälp och stöd till drabbade ute på landsbygden.

Jag förväntar mig att när frågan om samhällets förstärkta stöd till våra frivilligorganisationer kommer upp till debatt, och det blir till hösten när vi ska ta ställning till säkerhets- och sårbarhetspropositionen, vägs deras roll vid till exempel naturkatastrofer in i den samlade bedömningen.

Det kommer att dröja många år innan konsekvenserna av stormen Gudruns härjningar i sin helhet blir tydliga, men redan i dag vet vi att många av de kommuner som drabbades är små kommuner med mycket begränsade resurser att hantera så här stora extraordinära kostnader. Tyvärr kommer sådana här händelser att drabba vårt samhälle även i framtiden. Det är inte fråga *om* utan *när* det händer igen.

Det är av största vikt att ingen ska behöva leva i ovisshet om kommunen har resurser att snabbt kunna sätta in all tänkbar hjälp som behövs. Ingen ska behöva fundera på hur regelverket ser ut och om man från statsmaktens sida kommer att se välvilligt på hjälpbehoven. Därför föreslår Folkpartiet att man skapar ett katastrofkonto, så att drabbade kommuner vet att de kan få ekonomiskt stöd från staten vid extraordinära händelser – det må vara att kommunen får ersättning för kostnader för katastrofer utomlands där många svenskar drabbas eller för naturkatastrofer här hemma.

För att kunna föreslå effektiva åtgärder som syftar till att förbättra samhällets beredskap och möjligheter att hantera svåra påfrestningar måste en noggrann analys göras, inte bara av de omedelbara konsekvenserna för samhällsfunktioner, företag och enskilda människor av naturkatastrofer utan också av de långsiktiga effekterna för samhället och näringslivet. Det är först i ett längre perspektiv som de fulla konsekvenserna kommer att visa sig. Därför är det nödvändigt att analysen inte bara har fokus på det omedelbara skeendet utan också ser till de långsiktiga kostnaderna eller smygande effekter. Det är också naturligt att kontinuerligt redovisa dessa på ett tydligt sätt som möjliggör ett ständigt lärande. Vi måste bli bättre! På grundval av dessa bör man efterhand föreslå åtgärder som vi i dag inte har möjlighet att se behovet eller ens omfattningen av.

Folkpartiet menar därför att det är viktigt att regeringen tar ett särskilt ansvar för att detta arbete med utvärdering och analys av stormens omedelbara och långsiktiga konsekvenser snarast genomförs och rapporteras.

Även om stormen Gudrun har mojnät kommer dess konsekvenser att göra sig påmind långt in i framtiden. Många har fått sina liv och drömmar blåsta i spillror, och dessa människor kommer aldrig att glömma de ödesdigra dagarna i januari 2005. Det är viktigt att den lilla människan kan lita på att grundläggande samhällsfunktioner och infrastruktur fungerar även i mycket omfattande krissituationer. Det är inte bara i storstäderna det ska fungera utan i hela landet. Vi är skyldiga våra medborgare att skapa de bästa förutsättningarna för att detta ska kunna uppnås.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Folkpartiets förslag, men yrkar för tids vinnande bifall bara till reservation 3.

Anf. 5 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Två stora naturkatastrofer har drabbat svenska medborgare de senaste månaderna: tsunamin, katastrofen i Sydostasien, och stormen Gudrun här hemma i Sverige. Båda katastroferna orsakade förluster i människoliv.

Katastroferna har avslöjat stora brister i vår beredskap. När det osannolika händer är vi inte beredda. Det är tragiskt att stora katastrofer måste till för att vi ska upptäcka att beredskapen inte är god.

Tsunamin avslöjade stora brister i Regeringskansliet, brister i ledningsfunktionen, i beslutsvägar och i åtgärdsplaner. Det är orimligt att det ska behöva dröja uppemot två dygn innan vi reagerar här i landet. Regeringens senfärdighet var och är alarmerande. Någon form av incidentberedskap måste bli en självklarhet i Regeringskansliet.

Men fru talman, stormen Gudrun, som är anledningen till dagens debatt, visade hur sårbara våra försörjningssystem är. Det vi med säkerhet vet efter stormen är att el- och teleförsörjningen är osäker vid katastrofer. Men stormkatastrofen avslöjade också oklarheter i ersättningsfrågorna. Vad är statens ansvar, och vad är kommunernas ansvar? Det här behöver klargöras.

Fru talman! Vi behöver då och då påminna oss om vad som hände i stormen Gudrun och vad den orsakade. Stormen som drabbade södra Sverige den 8 och 9 januari i år saknar motstycke i modern tid. Skogsstyrelsen uppskattar att omkring 80 miljoner kubikmeter träd har fällts av stormen. Det motsvarar nästan hela den totala årliga avverkningen i hela landet. Förra året var avverkningen i runda tal 83 miljoner kubikmeter. Det ekonomiska värdet av den stormfällda skogen beräknas till mellan 30 och 40 miljarder kronor. Lokalt motsvarar stormfällningen upp till 30 års avverkning.

Att i det läget, när stora värden ligger på marken, höra våra ministrar börja låsa sina positioner om man ska tillåta kemisk bekämpning eller ej för att förhindra insektsangrepp känns inte särskilt bra. Det är viktigt att hitta genomtänkta metoder för att bekämpa skadeinsekter och för hur man ska lagra det stormfällda virket tills man hinner ta hand om det. Det handlar egentligen också om att förhindra att skadeinsekter sprider sig till den skog som fortfarande står upprätt.

Åtskilliga enskilda skogsbrukare har fått sina livsverk spolieerade. För några av dem har situationen blivit så hopplös att de inte har orkat leva längre. Det här är tragiskt. Det som många av oss trodde var det trygga och säkra Sverige blev helt plötsligt det sköra och sårbara Sverige.

Fru talman! Hundratusentals hushåll drabbades av strömlöshet och av att inte ha någon möjlighet att kommunicera med omvärlden. El och teleavbrott som varar i flera veckor är inte acceptabelt. Tillgången på reservsystem måste skyndsamt tillgodoses. Frågan är: Vem bär ansvaret för att vi får goda reservsystem? Jag tror att det är viktigt att vi också tittar på den frågan.

Men trots allt, fru talman, måste vi samtidigt ge ett erkännande till olika aktörer: myndigheter, institutioner, frivilligorganisationer och enskilda. De gjorde en berömvärd insats.

Jag tror att vi alla här i kammaren är överens om att kraftfulla åtgärder behöver vidtas för att vi i framtiden på ett bättre sätt ska kunna bemästra svåra krissituationer. Det duger inte att börja diskutera åtgärder när olyckan väl har hänt. Då är det för sent. Åtgärder och beslut behövs nu. Det är därför som bland annat Kristdemokraterna tillsammans med andra partier har lyft upp frågan på riksdagens bord. Många enskilda har förorsakats stora ekonomiska förluster. För familjer med små marginaler har förlusterna blivit verkligen betungande. Klara regelverk måste till, som på bästa tänkbara sätt reglerar statens ansvar och vad kommunerna har ansvar för.

Den nya räddningstjänstlagen, som vi antog för någon tid sedan, har nu prövats i en katastrofsituation. Erfarenheterna måste tas till vara för att bedöma om räddningstjänstlagen i något avseende behöver förändras för att fungera på ett optimalt sätt i en krissituation, såväl nationellt som regionalt och kommunalt.

Erfarenheterna och analyserna får inte bara bli en rapport som hamnar som i någons skrivbordslåda.

Det är uppenbart att stora klimatologiska förändringar orsakar kraftiga stormar och andra naturkatastrofer. Det är därför också viktigt att lagarna är utformade så att de tydligt definierar vad staten har att svara för och vad kommunerna har att svara för. Det behövs en väl avvägd balans mellan statens och kommunens kostnadsansvar.

I statsbudgeten finns det ett konto på 25 miljoner kronor som ska kunna användas vid naturkatastrofer. Det är en summa som kan kännas som en droppe i havet vid katastrofer av stormen Gudruns omfattning.

För oss kristdemokrater är det viktigt att det finns beredskap med ett rejält nationellt katastrofkonto som garanterar att de kommuner som drabbas får snabb och god hjälp när det behövs.

För Kristdemokraterna är det också angeläget att regeringen tydligt klargör vad som är att betrakta som naturkatastrof och när ersättning ska utbetalas för den skördeförlust eller skördeskada som jord- eller skogsbrukare kan drabbas av. Regeringen bör, enligt vår mening, följa upp konsekvenserna och analysera vår förmåga att möta sådana krissituationer i framtiden samt göra en konsekvensanalys av samhällets kostnader vid naturolyckor.

Även många företag har drabbats av stora kostnader till följd av stillestånd i produktionen. Det handlar om kostnader för produktionsbortfall men också om straffkostnader för uteblivna leveranser. Även detta bör beaktas.

Fru talman! Självklart står jag bakom de reservationer där Kristdemokraterna finns med, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 2 under punkt 3.

Anf. 6 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Sällan har väl ett uppdrag i form av ett tillkännagivande till regeringen givit en så snabb reaktion som riksdagsmajoritetens önskemål om att ge katastrofdrabbade kommuner ekonomiskt stöd.

I den ekonomiska vårpropositionen som nyligen lämnades till riksdagen ges beskedet från den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna att det ska finnas marginaler i statens budget för att möta oförutsedda utgifter, till exempel vid klimatkatastrofer och andra naturkatastrofer.

Beslut om försvarsutskottets betänkande togs den 8 mars, och drygt fem veckor senare kom svaret i vårpropositionen. Det var bra och snabbt agerat från både riksdagen och regeringen.

Orkanen Gudrun i södra Sverige blottade en mängd svagheter i vårt samhälle vad gäller det intensiva skogsbruket, infrastrukturen och leveranssäkerheten i fråga om basala nyttigheter som el, vatten och telefoni. Låt då denna naturkatastrof vara en väckarklocka som tydligt visat att Sveriges krisberedskap är otillräcklig. Orkanen har visat var vi har blottor, och vi politiker har ett ansvar i att lära oss av dessa erfarenheter och åtgärda dem på bästa sätt.

Kommunerna har i dag en stor roll i krissituationerna. Det är dock inte rimligt att en drabbad kommun ensam ska stå för alla extraordinära kostnader som en naturkatastrof innebär. Och de kommunala insatserna i samband med orkanen har varit stora. Telefonjourer, evakueringar och utkörning av vatten och mat har varit en del i dessa kommuners arbete. Hjälp till äldre och barnfamiljer med annat boende, gratis inträde och längre öppethållande i sporthallar och badinrättningar, värmestugor, tillfälliga flyttningar av skol- och förskoleverksamhet är kostsamt och svårt för små kommuner att bära. Det måste finnas en begränsning i det kommunala ansvaret och en klar linje i fråga om när det är staten som tar över det ekonomiska ansvaret. Det organisatoriska och utförarmässiga bör ligga på kommunen, men om beredskapen varar länge bör staten täcka kostnaderna från och med en bestämd tidpunkt. Man skulle då slippa en del av de långa processer som nu ofta blivit fallet efter översvämningar med mera när kommuner i efterhand söker kompensation.

Ingen kan med säkerhet säga att stormen berodde på klimatförändringar, liksom ingen kan härleda den senaste tidens många översvämningar till ett förändrat klimat. Men enligt prognoserna blir det varmare och regnigare. Det kan också enligt SMHI bli ökad risk för stormar. Och det var just en kombination av dessa tre faktorer – orkan, otjälad och väldigt blöt mark – som gjorde effekterna av Gudrun så stora. Det är därmed ett rimligt antagande att händelsen kan upprepas.

På längre sikt behöver vi både en politik för att anpassa samhället till den pågående klimatförändringen och en politik för att minska utsläppen så att klimatförändringen dämpas. Och denna anpassning gäller både skogen, jordbruket, vattenförsörjningen, byggandet av bostäder och ny infrastruktur samt ombyggnad av befintliga el-, tele- och transportnät. Vetskap om effekterna av klimatförändringar behöver i fortsättningen ligga till grund för samhällsplaneringen. Klimatpolitiken måste få större utrymme eftersom konsekvenserna av miljöförändringarna kostar ekonomiskt för samhället i stort, men de kostar även i form av ett personligt

lidande. Det har blivit uppenbart i samband med orkanen Gudruns effekter.

Anf. 7 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Jag vill testa Mikael Johanssons krishanteringsinställning. En kris av det här slaget kräver åtgärder över praktiskt taget hela skalan. Mikael Johansson har tagit upp kommunerna och väldigt mycket omkring just ersättning med mera. Men en sak är alldeles säker, nämligen att den absolut viktigaste åtgärden ekonomiskt är att få virket ut ur skogen och till industrin så att det kan upparbetas och tas om hand och att en kund så småningom köper produkten – sågtimmer, papper eller någonting annat.

Det som alla samstämmtigt säger för närvarande är att den stora flaskhalsen är lastbilar, fler lastbilar som kan transportera ut virke ur skogen. Virkeshögarna växer för närvarande i skogen. Och det kommer i sin tur att kräva åtgärder som påverkar miljön med mera.

En uppenbar åtgärd som skulle underlätta den här situationen är om man redan i initialskedet hade höjt bruttovikterna för lastbilar i hela landet, inte bara i Småland, i Skåne, i Östergötland eller i Halland utan i hela landet. Vi har en viss mängd lastbilar, och om de kan plocka in några procent mer virke per lass, då friställer man resurser just för denna katastrofsituation.

Min fråga till Mikael Johansson är: Är Mikael Johansson beredd att biträda en linje där man åtminstone i detta skede säger att man höjer bruttovikterna inte bara i den här delen av landet utan i hela landet?

Anf. 8 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har uppfattat från Sveriges Åkeriföretag att det inte är brist på lastbilar. Det var det besked som vi fick när trafikskottet besökte dem för några veckor sedan. Men om det är så, vilket vi naturligtvis inte behöver tala så mycket om, anser jag ändå att den väg som är vald, det vill säga att det är Vägverket som avgör om det ska ges dispenser eller inte, är den rätta vägen. Det är Vägverket som har överblicken när det gäller exakt vilka vägar som tål högre transportvikter och vilka transporter som behövs. Det behöver vi inte ta ställning till generellt i riksdagen.

Sedan kan man också hävda att det är inom detta område, regionen, som dessa undantag ska kunna ges och inte över hela Sverige. Man behöver ju inte bara ha ned lastbilar, utan man måste naturligtvis även ha ned dem som kör, och det är inte alltid så lätt att få den kombinationen att gå ihop.

Anf. 9 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det här visar inte på någon förmåga till krishantering. Det gäller ju den enklaste åtgärden man kan se från politiskt håll, myndighetshåll med mera.

Jag kan säga att det är samstämmtigt från hearingen i dag i riksdagen om skogsskadorna med anledning av stormen Gudruns härjningar att flaskhalsen är lastbilstransporterna. Det i sin tur leder till ekonomiska förluster och ökad belastning på miljön eftersom det kommer att krävas åtgärder med kemikalier med mera.

Den enklaste åtgärden är att höja bruttovikten för lastbil. Men Miljöpartiets Mikael Johansson är inte beredd till det, utan han trasslar in sig i tal om myndigheter, lagar och regler. Allt ska vara som det alltid varit.

Men skillnaden mellan krishantering och just en normal situation är ju att man när det är en extraordinär situation måste vidta extraordinära åtgärder. Att just i det här skedet höja bruttovikten för lastbilar i hela landet – detta för att friställa resurser till katastrofområdet – är krishantering.

Anf. 10 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan bara upprepa att vid besöket hos Sveriges Åkeriföretag gjorde man inte bedömningen att lastbilstransporterna vad gäller virket är det stora problemet. All lastbilstrafik ökar naturligtvis eftersom det inte går att använda vilka fordon som helst till virkestransporter.

Vad gäller miljöaspekterna är det naturligtvis inte bara positivt att höja transportvikten. Du har även detta med ökade utsläpp, försämringar för vägarna och så vidare. Vägarna går sönder mycket snabbare, så inte heller då kommer man fram med transporterna.

Vad vi har anammat är Vägverkets samarbete med skogsägarna, skogsföretagarna, så att undantag kan göras för att det ska bli väldigt effektivt och slagkraftigt samt exakt inriktat på vad som behövs – inte generella åtgärder; det behöver vi komma ifrån vad gäller krishantering. Det gäller att hitta de exakta åtgärderna som direkt ger effekt. Det är sällan vi här i riksdagen kan utfärda någon typ av generella lagar, åtgärder, undantag eller så.

Låt i stället myndigheterna jobba i samverkan! Det har Banverket och Vägverket gjort på ett väldigt bra sätt genom att försöka klara det här transportbehovet på både järnvägs- och på vägsidan. Jag är väldigt imponerad av det arbetet. Kanske måste vi följa upp det under våren för att se hur det fungerar och om det behövs mer åtgärder – åtgärder som myndigheterna önskar om de inte har verktygen.

Anf. 11 PETER JONSSON (s):

Fru talman! Först och främst yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkande FöU8 och avslag på samtliga reservationer.

Som många tidigare har nämnt fångades södra och mellersta Sverige den 8 och 9 januari av en stormvind. Det var den värsta stormen sedan 1969. Som en jämförelse kan nämnas att 1969 stormfölldes 35 miljoner kubikmeter skog. Stormen Gudrun, som ju blev stormens namn, fällde 70–75 miljoner kubikmeter skog.

För att ge en bild av katastrofens omfattning vill jag ge er en liten sammanfattning.

Marknadsvärdet för den fallna skogen beräknades till 30 miljarder före stormen.

Nära en halv miljon hushåll var till en början utan el och telefon. En månad efter stormen var fortfarande 4 000–5 000 utan ström.

Stormfällda träd föll över vägar och järnvägar, och människor satt instängda i bussar och bilar i flera timmar.

Tågtrafiken mellan Stockholm och Malmö låg nere i en vecka.

Hur höga vindstyrkorna som mest var vet man inte. El- och teleavbrotten gjorde att meteorologiska data inte kom fram till SMHI. Men de

mätningar som finns visar på orkanvindar på 33–34 meter per sekund i Helsingborg, Halmstad, Växjö och Ljungby och på byvindar på uppemot 42 meter per sekund på Hanö utanför Blekinges kust.

Kronobergs och Jönköpings län drabbades värst av stormen. Som tidigare nämnts skadades 18 respektive 12 % av virkesförrådet.

Men det absolut värsta var att ett tjugotal människor omkom till följd av stormen Gudrun antingen direkt eller också indirekt.

Fru talman! Utifrån den rådande situationen agerade regeringen och berörda statsråd kraftfullt. Redan dagen efter stormen fanns det en särskild stormgrupp och en bred dialog både på det statliga planet och mellan regeringen och branschens företrädare.

Ett resultat av detta arbete kan utläsas i vårpropositionen där vi nu på bred front vill ge ett nationellt stöd till de drabbade.

I reservationerna i betänkandet föreslår de borgerliga partierna och Miljöpartiet på olika sätt en nationell fond och ersättningar för denna och framtida naturkatastrofer samt utvärdering och en analys.

Men att det över huvud taget finns reservationer i betänkandet framstår för mig som lite märkligt. Vi anser, likt flera motionärer, att det krävs en särskild insats från regeringen när det gäller ersättning vid omfattande naturkatastrofer. Regeringen har också fattat beslut om ekonomisk kompensation till enskilda och till kommuner.

Fru talman! Som jag tidigare nämnde finns det i vårpropositionen förslag om stöd till de drabbade. Jag ska nämna några förslag:

- Dieselskatten för skogsmaskiner i berörda områden slopas temporärt för att öka avverkningskapaciteten.
- 500 miljoner kronor avsätts till ekonomiskt stöd för lagring av det stormfällda virket.
- 100 miljoner kronor satsas på ett schablonstöd för att återställa skogsbilvägar och skogsmark.
- Därutöver får skogsägarna ett särskilt stöd på 50 kr per kubikmeter för fast mått under bark av det virke som forslas ut ur den stormskadade skogen.

Totalt uppgår satsningen till 2 miljarder åren 2005 och 2006.

När det gäller det långsiktiga arbetet är vi tydliga i utskottet. Vi utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om det utifrån utredningsarbetet visar sig finnas behov av att vid stora naturkatastrofer se över system och ersättningar över statsbudgeten.

Sammanfattningsvis kan man säga att den som gapar efter mycket förlorar hela stycket. De borgerliga partiernas iver att i varje fråga hitta en enighet har lett till en reservation i detta betänkande som är långt mindre kraftfull än det som majoriteten i utskottet föreslår. Regeringen har alltså tagit ansvar. Man har agerat omedelbart, och man har under en kort tid åstadkommit ett åtgärdsprogram för minst 2 miljarder. Detta hade aldrig kunnat åstadkommas utan starka offentliga finanser och en stabil socialdemokratisk politik.

Den borgerliga maktalliansen kan lugnt luta sig tillbaka. Det är tryggt att hålla en socialdemokrat i hand när det blåser.

Vi i majoriteten i utskottet pekar tydligt på att vi vill ha underlag och en analys för framtida beslut – detta för att kunna skapa ett robust samhälle mot de klimat- och miljörelaterade påfrestningar som kan drabba vårt land.

Med de borgerligas reservation i betänkandet om att inrätta en katastroffond finns risken att branschens företrädare och markägare lutar sig tillbaka och väntar på att staten löser deras bekymmer vid nästa naturkatastrof. Det förebyggande arbetet blir troligtvis lidande. Det tycker jag vore förödande. Därför yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 12 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det är, enligt Peter Jonsson, ett kraftfullt paket som regeringen har levererat till de stormdrabbade.

Jag skulle vilja säga att både min bedömning och en allmän bedömning av regeringens hantering av frågan är att hanteringen är riktigt hygglig. Dock kan man förstå diskutera nivåerna, ekonomin och naturligtvis den huvudfråga som jag strax kommer in på. Det gäller då att undvika flaskhalsar i transporthänseende och så vidare. Detta är alltså den allmänna bedömningen.

Men när vi diskuterar krishantering rent allmänt är det något helt annat än att gå in och titta på hur man hanterat en verksamhet inom ramen för gällande lagstiftning. Skillnaden i synen här är att vi vill ha ett kraftfullare agerande i initialskedet, medan Peter Jonsson för ett resonemang om hur duktig man själv är.

När det gäller relationerna i ekonomin kan jag säga följande. Apropå stormfällningen ute i Europa för några år sedan var det, sett till nivåerna, för Frankrikes del fråga om ett stödpaket som omfattade ungefär 100 kr per kubikmeter och för Schweiz del ungefär 200 kr. För det här stödpaketet gäller ungefär 50 kr per kubikmeter. Det säger något om relationerna storleksmässigt vad gäller den ekonomiska insatsen.

Men jag kommer tillbaka till huvudfrågan från min sida, nämligen lastbilarna och flaskhalsen. För det är så att sågtimret i dag är värt 400 kr. När sommaren är passerad är det massaved, och då är det värt 160 kr kubikmetern. Därför är den absolut viktigaste åtgärden, Peter Jonsson, att snabbt upparbeta virket och att snabbt få in det till industrin. Då säger alla med samlad röst: Flaskhalsen är lastbilarna. Varför inte öka möjligheten till högre bruttovikt på lastbilarna i hela Sverige?

Anf. 13 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Ola, jag tycker att du fick ett ganska klagande svar av Mikael under tidigare replikomgång. Det viktiga är att vi i riksdagen fattar övergripande beslut och ger förutsättningar och inriktningar till våra myndigheter att agera utifrån den lägesbild som myndigheterna får. Hela bedömningen när det gäller de insatser som regeringen gjorde i vårpropositionen är ju kopplad till ett samarbete med de aktörer som finns på det här området. I de tidningar och tidskrifter som finns kring stormen Gudrun pekar man på att det var ett gott samarbete. Man fick en del åtgärder som ledde fram till att man kunde hantera katastrofen på ett bättre sätt. Det finns områden kvar att lösa på något sätt. Det är lagringen av stormfällt virke i våra vattendrag. Det är ännu inte klart överallt hur

man ska hantera detta på grund av andra aspekter som man nu pekar på, exempelvis miljöaspekter.

Den här frågan måste naturligtvis lösas på ett eller annat sätt, och det måste göras tillsammans med de parter som är involverade. Det menar jag även här, när det gäller flaskhalsen med lastbilar som du pekar på här. Det finns också en annan flaskhals, och det är våra skogsbilvägar. Eftersom de har varit så starkt trafikerade på grund av att så mycket virke ska forslas bort måste de byggas upp och stärkas för att hantera en ökad transport av lastbilar. Där avsätter vi ju 100 miljoner kronor för att bygga upp och stärka de vägar som behövs för att kunna hantera detta. Jag tror att du kan vara lugn utifrån det. De myndigheter som finns och de aktörer som finns samverkar för att hitta den bästa tänkbara lösningen för den här katastrofen.

Anf. 14 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! För egen del är jag väldigt lugn, för jag har inte drabbats. Det jag talar om är de människor i den här delen av Sverige som har drabbats och som behöver få ut sitt virke så fort som möjligt för att det ska behålla sitt värde. I ditt krishanteringsresonemang är allt som gäller för närvarande bra. Det är bara att följa de lagar och regler som finns. Om myndigheten säger si är det bara för oss i riksdagen att acceptera det. Det spelar ingen roll vad som händer. Om det ligger virke värt 20 miljarder som kan förstöras spelar det ingen roll i Peter Jonssons resonemang i det här skedet. Han är inte beredd att vidta en enda åtgärd för att förändra den här situationen så att den enskilde får komma undan på ett bättre sätt än tidigare. Det är krishantering från Peter Jonssons sida.

Här är det absolut en skillnad mellan den borgerliga alliansen och majoritetens syn på krishantering. Vi är beredda, i situationer där det krävs extraordinära åtgärder, att vidta just extraordinära åtgärder. Undantag från regel, brukar det kallas. Det är sådant som vi använder oss av när det gäller krishantering. Det skiljer oss. Han sitter nöjd, tittar på, när myndigheter agerar utifrån de lagar och regler som existerar när allt är som vanligt. Nu är det inte som vanligt. Men Peter Jonsson tycker att det är bra som det är.

Anf. 15 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Efterklokhetens sjukhet kanske lyser igenom i det du säger. Men Ola, det viktiga är på något sätt att vi här pekar på en rad åtgärder som nu vidtas utifrån ekonomiska förutsättningar. Vi pekar också på att det ska vara en utförlig analys av hur resultatet av arbetet kring katastrofen speglar kommande lagstiftningsförändringar i den proposition som vi kommer att lägga fram nu till hösten och fatta beslut om till våren så att man på ett ordentligt sätt hanterar och effektiviserar myndigheternas roll i de olika situationerna men också regeringens kapacitet utifrån andra situationer.

Det ni i den borgerliga maktalliansen har kommit fram med i det här betänkandet är ju ett konto. Ett konto skulle på något sätt vara det som helt enkelt löser alla bekymmer kring katastrofer i framtiden. Men så är det ju inte. Nu menar jag att vi ser en proposition komma fram med utvärdering och analys av det som har skett när det gäller stormen Gudrun men också andra katastrofer eller situationer som har uppstått i vårt land

tidigare. Då kan vi skapa både en myndighetsstruktur och ett politiskt beslutsunderlag som vi kan känna oss trygga med inför framtiden. Jag välkomnar dig, Ola, i den debatten och den diskussionen inför kommande proposition.

Anf. 16 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det betänkande som vi nu har för behandling i kammaren är ett generellt betänkande. Det handlar om åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige. Det föranledde mig att inte prata om stormen Gudrun eller tsunamin i Sydostasien när jag höll mitt huvud-
anförande, vilket jag i och för sig hade kunnat göra.

Då skulle jag ha sagt att jag tror att människor hade varit lyckliga om de i samband med tsunamin, när man satt på stranden och väntade på besked, hade vetat att det hade funnits ett katastrofkonto att tillgå. Det hade inneburit att de sluppit den väntan som nu blev ett antal dygn, och det är lång tid i en katastrofsituation. Det hade kunnat användas för att transportera hem mig eller de mina.

Jag förstår inte, Peter Jonsson, att Socialdemokraterna vill neka svenska folket denna angelägna sak, att på förhand veta att vi tillsammans ställer upp när det händer något dramatiskt – för mig och dig eller för en del av landet. Vad är skälet till att ni inte bejakar det som på ett försynt sätt har framförts i ett antal reservationer?

Anf. 17 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Ja – om det hade varit de ekonomiska utgångspunkterna som avgjorde den krisorganisation som efter en tid sattes i verket när det gäller krisen i Sydostasien och tsunamins efterverkningar. Om det hade varit ekonomin som hade varit det avgörande! Men jag tror inte att det var ekonomin. Det var själva organisationen, beslutsfattandet och den delen, som eventuellt ledde fram till en tidsmässig förskjutning i fråga om en katastrof på andra sidan jordklotet. Det är det vi menar när vi svarar på den här reservationen och i tidigare debatter.

Jag tror att man måste göra en mycket större bedömning och en mycket bredare bedömning av vad som krävs. Det gäller både det som sker nationellt och det som sker internationellt. Vi är ett av de länder som driver hårdast på den europeiska krishanteringen när det gäller katastrofer i vår omvärld. Det är där som de stora resurserna eventuellt kan sättas in vid sådana gigantiska katastrofer som den som skedde i Sydostasien. Där tror jag att det konto vi pratar om här ändå inte hade haft de resurser som krävs för att skapa förutsättningar för att gå in och vidta breda åtgärder på andra sidan jordklotet.

Jag tror, som jag sade tidigare, att för vår del var det när det gäller den katastrofen inte de ekonomiska utgångspunkterna som var viktigast. Det kanske var andra saker, som jag hoppas kan förbättras i samband med den proposition som vi tar upp till hösten.

Anf. 18 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! I en katastrofsituation, Peter Jonsson, kan vi väl vara överens om att dygn är en fruktansvärt lång tidsrymd. Och vi kan väl också vara överens om något annat du och jag, Peter Jonsson. Så här i efterhand har vi kunnat följa spelet mellan olika departement om vem

som ska betala flygresorna hem från Thailand. Det gjorde, när den stunden kom, att de inte kom till stånd i den takt som eljest hade kunnat ske. Vi kan jämföra med hur italienarna hanterade den här situationen. Då kan man konstatera att de snabbt var på plats. Därmed orsakades mindre lidanden för de människor som i situationen ändå klarade livet och hälsan någotsånär men hade andra typer av lidanden.

Detta vill vi bygga upp inför framtiden, för det är förmodligen inte sista gången som vi får uppleva en katastrof i vårt land, eller i någon annan världsdel där svenskar blir utsatta för dess verkningar. Varför förnekar ni svenska folket denna rättighet, denna möjlighet? Vi hade kunnat bygga upp den tillsammans om ni hade tagit ert förnuft till fånga.

Anf. 19 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Vi är överens om viljan att skapa ett robustare samhälle inför framtiden. Där tror jag att vi är helt överens. Jag tror också att vi är ganska överens om en rad åtgärder som måste vidtas för att förändra organisationen, våra departement, och kanske också en del av lagstiftningen. Det arbetet pågår för tillfället.

Javisst, det fanns en situation i samband med krisen i Sydostasien där det var diskussioner mellan departementen. Det var, som jag sade tidigare, problem i den organisation vi har genom att beslutsvägarna inte var tillräckligt effektiva. Därför måste vi se över detta, men jag menar att ett konto inte löser de bekymren.

Att det ska finnas resurser och medel i den svenska statsbudgeten för att hantera eventuella framtida katastrofer pekar vi på i vårt svar. Vi vill ha någon form av trygghetsfaktor i vår statsbudget. Men att redan nu, innan vi har helhetsbilden klar för oss, bestämma oss för ett konto och tro att det löser allt, oavsett om krissituationen är nationell eller internationell, det tror vi inte på.

Jag tror, Eskil Erlandsson, att det är en liten förenkling av det stora arbete som vi måste göra framöver i samband med höstens propositionen.

Anf. 20 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Det lät på Peter Jonsson som om det fanns väldigt stora skillnader mellan de så kallade borgerliga reservationerna, som de har tillsammans med Miljöpartiet, och den socialdemokratiska och vänsterpartistiska skrivningen i försvarsutskottet.

Jag har uppfattat att skillnaderna inte är så stora. Jag försökte i mitt anförande förklara att beslutet i försvarsutskottet fattades den 8 mars, och då talades det inte bara om ett konto utan även om att staten ska ta ett ekonomiskt ansvar och hur detta ska gå till. Statsministern pratade om det den 20 januari, eller vad det var, och inte heller han hade någon färdig modell för hur det skulle ske. Sedan kom vårpropositionen, som talar om budgetmarginal. Naturligtvis kan vi diskutera ett konto och hur det rent ekonomiskt ska fungera och passa in i det statliga budgetsammanhanget. De samverkande partierna – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – har fastnat för budgetmarginal.

Det framstår som om det skulle finnas skillnader när en del från de borgerliga partierna yrkar bifall till reservationen och Peter Jonsson yrkar bifall till utskottets förslag. Jag gjorde aldrig det. För mig handlar det om att ha både-och. De är ganska lika i sin inriktning om vad vi vill få fram,

nämligen någon typ av ekonomisk beredskap och tydliga regler för kommunerna så att de kan jobba på ett bra sätt om något allvarligt inträffar.

Jag skulle vilja höra om Peter Jonsson tycker att det finns små skillnader i den här frågan. I andra reservationer, då det är fråga om så kallade vågmästarreservationer, finnas ganska stora skillnader, men är skillnaderna så stora i dagens betänkande, Peter Jonsson?

Anf. 21 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! I mitt huvudanförande sade jag tydligt och klart att jag tyckte att det var lite märkligt att det alls fanns reservationer i betänkandet. Det är egentligen svaret på din fråga. Jag tycker, som sagt, att det i den totala diskussionen och bedömningen av vad vi ska göra framöver finns en ganska samstämmig syn som förhoppningsvis ska leda fram till den proposition som jag tidigare nämnde att vi ska behandla i höst.

Det som gjort mig lite fundersam är att vi är överens, genom vårt goda samarbete med vårpropositionen, om hur vi ska hantera de finanser vi har och de insatser vi nu kommer att göra, men i betänkandet reserverar ni er för ett konto tillsammans med de borgerliga.

Det är inte tid att fatta beslut ännu, och jag hoppas att Miljöpartiets riksdagsgrupp tänker om och röstar med utskottet och majoriteten i samband med voteringen i eftermiddag. Då blir jag jättenöjd, och jag tror att det vore ett klokt beslut ni i så fall fattade.

Anf. 22 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Det önskemålet kan ju även gälla oss i fråga om den socialdemokratiska riksdagsgruppen, alltså att ni tänker om och röstar på reservationen.

Jag försökte förklara att vi den 8 mars inte hade vårpropositionsförhandlingar. Då hade vi ännu inte haft det goda samarbetet kring vårpropositionen, även om vi tidigare tagit tag i olika åtgärdsförslag och de ekonomiska konsekvenserna av de åtgärder som sattes in med anledning av stormen Gudrun. För mig handlar det om att vi kommer att hålla fast vid de markeringar som är gjorda i utskottet. Så enkelt är det. Ändå känns det som om vi är väldigt överens, och det är positivt. Det kan leda fram till bra förslag, antingen en särskild proposition eller i höstbudgeten, om hur vi rent ekonomiskt ska kunna hantera dessa situationer.

Anf. 23 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Det som vi inte är överens om i betänkandet, och jag nämnde det också i mitt huvudanförande, är att det finns en risk med att upprätta någon form av katastroffond eftersom det kan leda till att branschens företrädare och markägare, och kanske också andra människor runtomkring, vid en eventuell ny katastrof förväntar sig att staten ska vara något slags gigantiskt försäkringsbolag och att man därmed inte vidtar förebyggande åtgärder, oavsett vad det gäller, för att på så sätt verkligen vara delaktig i att göra samhället mer robust.

Staten kan inte ensam vara den aktör som ser till att samhället blir robust och säkert, utan vi medborgare måste tillsammans med myndigheter, företagare och vem det vara månde delta i detta arbete. Det är det som skiljer oss åt lite grann när vi ser på reservationen i förhållande till ut-

skottets förslag i betänkandet. Och som sagt, det finns tid kvar. Det kan hända något roligt i eftermiddag.

Anf. 24 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Det Peter Jonsson framför i sitt inlägg är klassisk socialdemokratisk politik: Gör inget förrän du absolut måste. Stå handlingsförlamad. Jag tycker att det är omvändelse under galgen. I vårpropositionen avsätts 2 miljarder till åtgärder efter katastrofen, exempelvis genom dieselskatten. Visst, det är väldigt bra. Men varför måste vi vänta till vårpropositionen, när katastrofen hänt långt tidigare, innan vi får klara signaler om ifall det kommer pengar?

Sedan säger Peter Jonsson att vi ska få en proposition till hösten. Också det är ett bevis på Socialdemokraternas senfärdiga politik. Vi behandlar en proposition till hösten, och till våren fattar vi beslut – ett år efter det att katastrofen inträffade. Jag trodde, kanske i min enfald, att även Socialdemokraterna insåg allvaret efter de två katastroferna. Men så är det tydligen inte.

Borde vi inte, Peter Jonsson, ha en incidentberedskap i Regeringskansliet med klara handlingsplaner så att vi inte behöver hamna i den situationen att vi fyra månader efter katastrofen aviserar: Okej, ni får era pengar så att ni klarar den uppkomna situationen. Sedan är det mycket viktigt att analysera vad den här katastrofen innebär, vad konsekvenserna blev för enskilda och för kommuner, så att vi kan sätta in snabb hjälp när det behövs.

Anf. 25 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Det sista vill jag hålla med om, nämligen att vi måste analysera, ta reda på och få erfarenhet av de situationer som på olika sätt berört oss när det gäller den här katastrofen. Det är oerhört viktigt. Men jag vill dock säga att en katastrof är en katastrof, och en katastrof betyder att det mest oväntade händer. Vi vet inte vilka effekter det får. I annat fall är det ju inte en katastrof. Då är det någonting annat.

Det innebär att man alltid kan vara efterklok och säga: Vad var det vi sade! Det var det vi skulle ha gjort! Det kan man säga när man har resultatet i hand. Det är ofta en borgerlig politik att inte själva ha så många visioner men sedan komma med starka ifrågasättanden när en situation uppkommit. Då har man en mängd förslag. Det är lätt att ha dem då.

Vi har två tidpunkter då vi reglerar budgeten. Det är själva budgeten och sedan är det tilläggsbudgeten. Det är där man i så fall gör förändringar och tillskjuter eller tar bort resurser i statsbudgeten. Det är därför detta finns med i vårpropositionen. Det är ganska självklart.

När det sedan gäller Regeringskansliet tror jag inte att Erling Wälivaara, om den borgerliga maktalliansen mot förmodan vinner valet nästa år, tycker att det är rätt att riksdagen börjar fundera på hur Regeringskansliet ska formuleras i dess olika delar, att vi här ska bestämma hur regeringen och dess arbete ska vara.

Jag tror inte att du vill det, Erling, och jag vill det heller inte. Om regeringen bedömer att man behöver en organisation för att stödja i händelse av eventuella framtida naturkatastrofer, då är det statsministern som har i uppgift att fatta ett beslut och genomföra den förändringen. Det är inte riksdagen som ska göra det. Jag tror att vi är överens i den frågan.

Anf. 26 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik:

Fru talman! Jag har erfarenhet från försvaret, luftbevakningen, där jag har jobbat i 37 år. I luftförsvaret har vi hela tiden haft det vi kallar incidentberedskap. Det har varit en bra lösning. Vi har vetat precis vad vi ska göra om norrmännen kommer och flyger över oss. Då vet vi precis vad vi ska vidta för åtgärder, hur vi ska skicka signaler till berörda så att rätt åtgärder vidtas och så vidare. Jag tycker inte att det skulle vara så svårt att också ha sådan beredskap i Regeringskansliet så att man inte – jag vill knappt nämna det, men jag måste – går på teater när sådana här allvarliga olyckor har hänt.

Man kan inte efteråt säga att man inte kan stå och vakta faxen och så vidare. Det är ju inte meningen att statsministern eller utrikesministern ska göra det, men det ska finnas folk som klarar det och som snabbt kan fatta beslut.

Peter Jonsson, hade det inte varit bra om man redan den 10 januari hade haft dessa 2 miljarder? Då hade man haft krisberedskap, och man hade snabbt kunnat konstatera att det var en stor kris och att man måste hjälpa till på bästa sätt.

Anf. 27 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Den 10 januari hade man nog ännu inte insett vidden av stormens härjningar, och då skulle man ha satt in pengarna i ett system som inte gav effekt.

Man har haft samarbete med aktörerna på området, och enligt de signaler som jag har fått är man nöjd med de insatser som görs och med det samarbete som har ägt rum mellan regeringen och de aktörer och kommuner som har drabbats av stormen.

När det gäller den framtida organisationen av krishantering tycker jag att vi ska vara tydliga – jag tror att vi är överens om detta – och säga att det inte är vi i riksdagen som ska avgöra hur Regeringskansliet är uppbyggt. Vi kan naturligtvis ha synpunkter på hur vi får ett tryggare samhälle och vad som krävs för det, men det är fortfarande statsministern som avgör vilken organisation han vill ha omkring sig.

Det arbete som nu ska göras för att ta fram propositionen innefattar en rad utredningar som ska lämna svar på hur vi ska hantera eventuella terrorhandlingar, katastrofer på andra områden och liknande. Vi ska arbeta för att den blir så bra att vi kan skapa det robusta samhälle som jag och du, Erling, vill ha. Jag ser inget fel i att vi jobbar långsiktigt med en proposition som vi eventuellt ska fatta beslut om på våren. Det måste finnas en trygghet i detta.

Jag hoppas att, genom det samarbete som vi har i den europeiska familjen och genom de insatser som finns och som gäller både materiel och människor, också de andra EU-länderna ska hjälpa till och pusha på för att bygga upp en krishantering i EU och göra både Sverige och Europa starkare inför kommande naturkatastrofer eller andra hemska händelser som sker i vår omvärld.

Anf. 28 HELI BERG (fp) replik:

Fru talman! Visst är det sant, som Peter Jonsson säger, att regeringen har agerat i vårpropositionen med olika ersättningar till de skadedrabbade. Det är helt riktigt. Fattas bara annat!

Men kan Peter Jonsson förklara hur det hänger ihop att man ger pengar till hanteringen av en katastrof och tar pengar från en annan. I vårpropositionen har man skurit ned anslagen för krisberedskapsverksamheten med över 100 miljoner kronor. Denna plötsliga nedskärning drabbar arbetet med vår krisberedskap, som just nu borde vara ett mycket högt prioriterat område.

Anf. 29 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! För att man ska kunna hantera en sådan extraordinär situation som katastrofen i södra Sverige ändå är – det handlar både om att hantera själva virket genom till exempel lagring i vattendrag, om att vidta åtgärder för att förbättra skogsbilsvägar och om åtgärder för skogen och naturen – är det viktigt att vår budget kan hantera vissa förändringar, även om de under en kort period skulle kunna påverka till exempel Krisberedskapsmyndigheten och dess arbete.

Är det någon gång som vi har fått pröva hur vår krisberedskap fungerar rent praktiskt så är det faktiskt vid den storm som vi nu har haft i södra Sverige. Det kan vi dra lärdom av, och det kan göra att vi utvecklar Krisberedskapsmyndigheten. Där har staten, kommunerna och hemvärnet varit aktörer, och enskilda människor har kämpat för att hantera den uppkomna situationen på bästa sätt. Med den lärdom vi har fått av detta tror jag att de medel man nu tar bort från Krisberedskapsmyndigheten ändå kan ge en positiv effekt tillbaka.

Anf. 30 HELI BERG (fp) replik:

Fru talman! För mig är det inte rimligt att man ställer kriser mot varandra. Vi vet ju att vår krisberedskapsmyndighet har haft mycket kostnader. Innan stormen Gudrun kom hade vi tsunamin. Här blir det två kriser som ställs mot varandra och som drar resurser från varandra. Så kan det bli även i framtiden.

Med vårt förslag om ett konto skulle man i framtiden slippa sådana groteska konsekvenser av budgettricksandet. Då skulle man i varje stuga och i varje kommunhus veta hur det blir om en katastrof eller en storm hemsöker bygden. Då finns det pengar på kontot, och man vet vilka regler som gäller. Det är trygghet för mig.

Anf. 31 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga. Egentligen är den till samtliga borgerliga företrädare, men främst till dig, Heli. Du ingår ju i den borgerliga grupperingen här.

Hur stort ska kontot vara? Handlar det om 1 miljard, om 10 miljarder eller 100 miljarder? Hur stort ska det vara? Det är ju inte bara till för att man ska kunna hantera den nu uppkomna situationen i södra Sverige, utan du säger att kommunerna i princip bara ska kunna ta telefonluren och ringa för att få pengar ur kontot.

Jag var kommunpolitiker innan jag blev riksdagsledamot. Naturligtvis hade det varit jättebra om man hade haft någon form av kontosystem där vi kommunpolitiker hade kunnat ringa och begära pengar så fort vi såg att det fanns problem, till exempel för skolans verksamhet.

Jag pekade förut på att detta kan skapa en situation där man i det förebyggande arbetet tar bort de incitament som finns. Visst ska staten ha medel för att kunna gå in och trygga och skapa förutsättningar vid eventuella katastrofer, men det är inte så enkelt att det handlar om att bara skapa ett konto, och sedan fungerar allt.

Jag skulle vilja ha svar från Heli Berg. Hur stort ska kontot vara? Det skulle vara bra att veta detta inför kommande diskussioner.

(HELI BERG (fp): Tyvärr har jag ingen talartid kvar.)

Anf. 32 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag ska inleda med att säga att det egentligen är synd att vi under den tid då allt detta inträffade inte hade en borgerlig regering. Man bibringas faktiskt uppfattningen att om det hade funnits en borgerlig regering under denna tid så hade tsunamin inte inträffat, och stormen skulle bara ha varit en liten västanfläkt. I direkt anslutning till katastroferna gick de borgerliga partierna ut och sade att de skulle ha klarat av det hela. Och om katastroferna likafullt skulle ha inträffat, så skulle den borgerliga regeringen ha befunnit sig nere i Khao Lak och Phuket redan innan den andra vågen svepte in. De borgerliga säger sig besitta den handlingskraften.

Jag erkänner att den majoritet som nu finns inte hade någon möjlighet att förhindra eller ta tag i det hela på det sättet. Jag tror att samtliga i Sverige blev tagna på sängen av båda dessa katastrofer. Det är bara att erkänna: Det fanns ingen beredskap för denna typ av katastrofer, framför allt inte för det som inträffade i Sydostasien.

Man har förut diskuterat frågan om huruvida man ska ha en krisledningsgrupp i Regeringskansliet. Då var inte de borgerliga eniga om att man skulle ha det. Centern röstade emot ett sådant förslag. Man ska vara medveten om det. I efterhand är det väldigt lätt att ställa sig upp och kritisera.

Samtidigt är det väldigt intressant att vi nu har den här debatten. Det handlar egentligen inte om tsunamin eller stormen Gudrun. Det handlar om hur vi i framtiden ska kunna ersätta människor som drabbas av naturkatastrofer. Vad är då naturkatastrofer, kan man fråga sig.

Det inte så säkert att det som händer i vissa kommuner när vattnet stiger är naturkatastrofer på det sättet. Kommunerna har ett ansvar att se till att bygga på sådana ställen där det de senaste fyra, fem åren inte har varit översvämningar.

Runtom i Sverige planeras i dag bebyggelse på områden som för tre år sedan stod under vatten. Ska då staten gå in och ersätta kommuner för sådana totala felplaneringar? Det är inte så säkert.

Det har här hävdats att de borgerliga förespråkar en fond eller ett katastrofkonto. Så är det inte. Vad de borgerliga säger i reservationen är: På sikt kan ett nationellt katastrofkonto övervägas i sådant syfte.

Majoriteten säger: Vi överlämnar detta till en utredning. Majoriteten skriver också att denna utredning bör tillsättas omgående. Vad säger man då i reservationen? Jo, att frågan bör utredas.

Egentligen är utskottets förslag skarpare formulerat än reservationen. Vi utgår från att det ska tillsättas en utredning och att den ska tillsättas

omgående. Kommer detta till regeringens bord och reservationen vinner gehör kan regeringen säga: Det var inte så viktigt det här.

Om majoritetens förslag till text i utskottsbetänkandet däremot går igenom är det en klar uppmaning till regeringen att en utredning ska tillsättas omgående. Vi vet att det många gånger ges löften att det ska tillsättas någonting. Här säger de borgerliga och Miljöpartiet: Det här är inte så viktigt, utan det kan vi dra på.

Man säger ”bör”. Det är synd att inte Allan Widman som sitter i försvarsutskottet är här i dag. Han kan som jurist verkligen berätta för de borgerliga vad det är för skillnad på ”bör” och ”ska tillsättas omgående”.

Vi märker också detta i synen på frågan om fond. Representanten för Centerpartiet står här och säger att det ska instiftas ett katastrofkonto. De andra borgerliga vill inte uttala sig alls på samma sätt. Det är därför reservationen är formulerad som den är. Det finns ingen enighet om hur man vill ha det.

Från Vänsterpartiets sida kommer vi att invänta utredaren. Det är därför vi tillsätter en utredning. Om utredaren kommer fram till att det finns fördelar med ett katastrofkonto kommer vi att bifalla ett sådant.

Det intressanta är att man måste väga: Vad är det bästa? Är det att skapa en budgeteringsmarginal för att klara denna typ av katastrofer, eller är det att införa en fond? Vi är inte i dag helt på det klara med vad som är bäst. Det överlämnar vi åt en utredare att ge förslag till och väga för och emot.

Jag vill här klart deklarerat att vi inte är emot ett konto av princip. Kan man få det utformat på ett lämpligt sätt välkomnar vi det. Det viktigaste är att människor ska kunna hållas skadeslösa vid den här typen av katastrofer.

Så till den smått förvirrade debatten om stormen Gudruns härjningar och vilka åtgärder som är vidtagna. Här går de borgerliga upp i debatten och säger: Det kom i vårpropositionen, och det är alldeles för sent. Beskedet om lagringsstöd, minskning av dieselskatten, farleds- och banavgifter och allt detta fick de berörda väldigt tidigt. Det är vad som kallas för Stormen 1. Där ingick också att det skulle bli en ersättning med 10 kr kubikmetern.

Därefter har man i samband vårbudgeten också tagit med Stormen 2. Där är det 50 kr kubikmetern i ersättning. Med detta har de berörda organisationerna låtit sig nöja. LRF och andra hade naturligtvis en hel arsenal med förslag om skogskonto, skogsavdrag och så vidare. Det är klart att alla intresseorganisationer passar på när det finns en möjlighet att föra fram förslag som man fört fram tidigare i andra sammanhang. Det kanske kan slippa igenom någonting.

Det som nu är föreslaget finns det en stor acceptans för från berörda parter. Det är väldigt olyckligt att man går ut och försöker att göra den här frågan till någonting som det egentligen inte är. Här har regeringen och samarbetspartierna agerat ganska snabbt, och man gav löften väldigt fort.

Ola Sundell var uppe i debatten och krävde att man snabbt skulle fatta beslut om att man skulle vattenlagra. Problemet är att länsstyrelserna har en del att säga till om. Man underkände det stora förslaget när det gäller Kronoberg, eftersom det skulle få miljökonsekvenser.

Man kontrollerade vilka förgreningar som fanns under vattnet, hur vattenflödena såg ut och hur vissa dricksvattentäkter skulle kunna kontamineras på grund av detta. Men det ska man inte göra, sägs det. Det ska vara generella dispenser. Vräk i virket bara, och ta inte hänsyn till hur dricksvattnet påverkas.

Det är oerhört viktigt att man gör de analyser som måste göras för att inte en naturkatastrof ytterligare ska orsaka en annan katastrof. Det är viktigt att de som är experter på det här området får yttra sig. I det här fallet kunde man inte tillåta virkeslagring. Det är bara att beklaga. Men vattenflödena var sådana i de här områdena.

Frågan om totalvikt för lastbilar är i och för sig också intressant. Det intressanta i det sammanhanget var att åkerinäringen klart deklarerade att den inte stod bakom att man skulle öka bruttovikten. Det handlar om slitaget på vägarna men också om slitaget på lastbilar och så vidare. Det skulle orsaka betydligt högre kostnader för dem i det här sammanhanget. Det var i varje fall det meddelande vi fick från skogsnäringen. Jag vet inte om Ola Sundell eller de borgerliga har någon annan uppfattning om detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 33 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Per Rosengren ondgör sig över vår krishanteringsförmåga. Det var spydigheter hela vägen. Jag kan lugnt säga att frågan om krishanteringsfunktion i Regeringskansliet är av gammalt datum.

Det inrättades faktiskt en sådan under Carl Bildts tid. Det var en tid innan Per Rosengren beträdde kammarens golv här i riksdagen. Under Göran Perssons regeringstid har man slopat den här funktionen. Det visade sig väl med all önskvärd tydlighet att det hade varit ganska bra om man haft kvar just den funktionen när tsunamikatastrofen inträdde.

Det här är ingenting som vi har kommit på efter ett tag att det kunde vara ganska bra. Det är av gammalt datum. Vi har genom åren väckt motioner på längden och tvären från vårt parti som har tagit upp just den samordnande funktionen i Regeringskansliet. Det är inget nytt under stjärnorna, herr Rosengren.

Sedan till frågan om stormen Gudrun, det ena med det andra, lagringen i sjöarna, och hur farlig den nu är. Det är alldeles klart att det är en påverkan på miljön. Man vill lagra virke därför att transporter ut från skogen, herr Rosengren, inte är av den kalibern som behövs. Man är tvingad att lagra. Man måste lagra antingen på terminal, vid industrier eller lagra i sjön. Det är orsaken.

Om herr Rosengren kan komma på den kloka idén att höja bruttovikterna och sänka dieselskatten så att fler är intresserade av att köra virke i det här området kommer miljöpåverkan att minska. Min fråga till Per Rosengren är: Är Rosengren beredd att biträda en linje där man ökar möjligheterna att lasta mer och sänker dieselskatten?

Anf. 34 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Vad som göras skall är redan gjort. Dieselskatten är borttagen för hela Götaland när det gäller virkestransporterna. Den är helt borttagen som ett led i detta. Det innebär att man redan har vidtagit åtgärder i sammanhanget.

När det sedan gäller bruttovikten är det inte entydigt hos åkerinäringsen heller om det är en bra åtgärd. De signaler vi har fått är att det inte är det.

Jag ondgör mig inte över krishanteringsproblematiken på Regeringskansliet. Jag bara konstaterar att när frågan har varit uppe har det inte funnits en enighet hos alliansen om att man ska inrätta en funktion för detta eller om behovet av en sådan. Det är möjligt att det fanns någon idé under Carl Bildts tid, men den prövades aldrig så vi vet inte hur den fungerade. Det är möjligt att även en krishanteringsfunktion inom Regeringskansliet kan komma att övervägas längre fram.

Men vi har faktiskt en utredare som sitter nu – Hirschfeldt heter han väl. Jag tror att vi ska avvakta det som han kommer fram till, för det är där som utvärderingen sker. När den väl är klar kanske det blir så att det förordas en form av krisberedskap inom Regeringskansliet.

Anf. 35 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Stöddigheten från Rosengren är som bortsopad, kan man lugnt konstatera i det här replikskiftet. Nu är han plötsligt beredd att ompröva det här med en samordnande krishanteringsfunktion i Regeringskansliet. Nu är det som vi har sagt i den borgerliga alliansen plötsligt inte så tokigt.

Jag tror att Rosengren sitter i skatteutskottet. När det gäller dieselskatter berör sänkningen på diesel terrängtransport – när man transporterar virke från skog ut till väg. Den gäller inte transport för virkesupplaget till industri, till terminal eller vart man nu vill ha virket. Det är den delen av dieselskattesänkningen som skulle speeda upp transporterna och underlätta virkesflödet ut till industrin bland annat. Den här delen leder i sin tur till en mindre miljöpåverkan med vattenlagring, vattenbegjutning vid industri och eventuellt kemikalier.

Jag går nu över till totalvikterna. Anledningen till att man skulle ha gjort det här omedelbart är att fyra månader är förlorade. I Norrland är det tjälad mark. Man kan köra lastbil på en blöt myr mitt i vintern i Norrland. Det är ingen påverkan på vägnätet därvidlag. Det hade varit en underbart bra åtgärd att göra detta i hela landet. Då hade man förflyttat resurser från norra Sverige till södra Sverige med mindre miljöbelastning, och markägaren hade tappat mindre pengar. Industrin gynnas också därför att kvalitetsförlusterna minskar. Allt det där hade vi fått om man hade vidtagit en åtgärd i den här riktningen.

Jag upprepar min fråga: Är Rosengren beredd att biträda en linje med högre totalvikter och sänkta dieselskatter just för att åstadkomma en mindre belastning på miljön?

Anf. 36 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Vi finner ingen anledning till generellt sänkta dieselskatter. Det skulle kapa konkurrenssituationer. Det viktigaste är att få fram virket till väg. Därefter ska konkurrenssituationen vara densamma för företag i olika delar av landet – i Götaland eller i Svealand. Det vore ganska knepigt om man skulle ha speciella lösningar för samtliga vägtransporter också.

När det gäller krisberedskapen inom Regeringskansliet har jag sagt att jag avvaktar en utredare som utreder vilka effekter olika saker får. Jag

är öppen för vad som helst som en utredare kommer fram till och som är väl underbyggt – betydligt bättre underbyggt än vad Ola Sundell säger.

Vi lever inte i Sovjet på 60-, 70- och 80-talen, Ola Sundell! Vi kan inte beordra åkerinäringen att lasta lastbilarna tyngre än vad man vill göra. Ola Sundell vill alltså gå in och säga till åkerinäringen hur mycket man ska lasta. Åkerinäringen vill inte göra det, för man vill spara sina maskiner. Det verkar som om Ola Sundell längtar tillbaka till ett annat samhälle österut, där man kan beordra näringen att göra på ett visst sätt.

*Åtgärder och
ersättningar i
samband med
naturkatastrofer
i Sverige*

Anf. 37 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! För vilken gång i ordningen har vi åter fått åse någonting som har inträffat som är oönskat? Och hur många gånger till ska vi behöva påminnas innan vi kan skapa en tillräcklig beredskap och väckas ur den slummer som vi har?

På ett år nu har vi drabbats av översvämningar, tsunamikatastrof och naturkatastrof i form av skogsskövling i samband med stormen. Jag blir lite bekymrad när jag hör Peter Jonsson säga att det dog 20 stycken i skogskatastrofen. Men snälla ni – denna katastrof är i högsta grad pågående! Vi är mitt i den. I förra veckan dog en familjeförsörjare någon mil ifrån mig. Jag bor nämligen mitt i området. Veckan dessförinnan dog ytterligare en. Jag får en känsla av att när man befinner sig i Stockholm så tror man att det är över. Men så är inte fallet. På Värnamo lasarett tar man dagligen emot dem som skadas just av upparbetningen. Bär det med er!

Nästa problem runt hörnet är insektsangreppen, som kan bli fullständigt förödande för skogen. Det kan ta den kvarvarande skogen, och då har vi oerhört stora försörjningsbekymmer eftersom skogen ensamt ur nettoexportsynpunkt är dubbelt så stor som Volvo Lastvagnar, Volvo Personvagnar, Saab, Scania och Ericssons hårdvarutillverkning. Kom ihåg det!

Initialt kunde man inte nå 112, det vill säga nödnumret. Undsättning var över huvud taget omöjlig på grund av att vägarna var helt blockerade. El och tele var utslagna. Det är också märkligt att både fast och mobil telefoni var borta.

Man kan undra vad försvarsutskottet har för ansvar i den här frågan. Som jag ser det handlar det först och främst om att minska effekterna när en katastrof inträffar. Dessutom ska det finnas en tillräcklig beredskap, och staten ska kunna agera. När det gäller att minsta effekterna kan man konstatera att det inte har ställts tillräckliga krav på dem som är infrastrukturhållare i det här landet. Hur kan man tillåta att både fast och mobil telefoni slås ut samtidigt? Hur kan man tillåta att 10 000-tals människor blir utan telefon och el i veckor och månader? Detta är oacceptabelt i ett modernt samhälle.

Om vi tittar på beredskapsfrågan ser vi att regeringens budgetberedskap är under all kritik. Man borde väl åtminstone ha några promille att kunna spela med. Nej, nu ska det tricksas och krånglas. Det har vi sett både när det gäller tsunamin och skogen. Så länge vi har en vänsterkartell i majoritet i det här landet behövs det sannerligen ett konto. Det här är naturligtvis oacceptabelt.

När det gäller agerandet kan jag säga att utan alla dessa tusentals enskildas insatser i det initiala skedet hade effekterna blivit väsentligt värre. Det saknades samordning. Det saknades någon som kunde peka med hela handen. Det har framförts här tidigare, och detta går inte nog att understryka. Det är oacceptabelt.

Försvarsutskottet har ett särskilt ansvar. Sveriges medborgares tilltro till staten har fått en mycket allvarlig knäck av de senaste katastroferna. Därför vill jag uppmana försvarsutskottets vänsterkartell att i fortsättningen se till att agera i stället för att reagera.

Anf. 38 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa precis den fråga som jag ställde först till Heli Berg. Hon kunde ju tyvärr inte svara, men det kanske Bengt-Anders kan göra nu.

Hur stort ska kontot vara? Ska det vara på 1 miljard, som jag sade förut, 10 miljarder eller 100 miljarder? Det är egentligen det som den borgerliga maktalliansen har som förslag om man ser till reservationerna. Det är detta som man har som utgångspunkt; det skulle vara det som löser problematiken.

För övrigt är vi ju överens när vi pratar om att vi ska ha en analys och ta fram ett underlag för att på det sättet göra samhället mer robust.

Det enda tydliga ni pekar på är det här kontot. Det skulle vara ganska intressant att veta hur stort det ska vara. Jag tror att vi alla är lite nyfikna på det.

Anf. 39 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Peter Jonsson frågar hur stort kontot ska vara. Egentligen ska det inte behövas något konto. Man borde ha tillräckligt många promille i vanlig normal hushållningsberedskap i budgeten för att kunna hantera den här typen av svängningar. Låt oss plocka ned detta till en vanlig hushållsekonomi. Tänk om ni inte ens hade 1 eller 2 % i månaden eller om året i beredskap. Vi pratar alltså om promille.

Men så länge vi har en vänsterkartell behövs det ett särskilt konto. Det är jag alldeles övertygad om. Med den nuvarande kartellen behövs det ett större konto. Det är svårt att säga ett exakt belopp. De senaste katastroferna ligger väl i storleksordning någonstans mellan 3 och 5 miljarder.

Anf. 40 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ett intressant besked. Då har vi nu Mikael från Miljöpartiet som pekar på att man inte behöver ha ett konto, och Bengt-Anders från Moderata samlingspartiet säger samma sak. Utifrån de utgångspunkterna är den reservation som finns i betänkandet egentligen ganska meningslös. Det känns ju betryggande.

Som jag sade i mitt huvudanförande, har vi stabila finanser i landet, ordning och reda på ekonomin och vi har kunnat tillskapa insatser för just det specifika tillfället i södra Sverige med stormen Gudrun. Om vi nu är så pass överens som vi är, tror jag att den reservationen inte vinner laga kraft.

Anf. 41 BENGTT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Vi här i kammaren representerar Sveriges medborgare. Man blir bestört när man ser att det inte ens finns ett utrymme för att klara de enklaste åtgärderna och när man i medierna får höra diskussioner om hur man ska lösa till exempel detta med flygplanstransporter som i det stora hela är *peanuts*.

Det är därför jag återupprepar att åtminstone så länge som vi har en vänsterkartell vid makten måste det uppenbarligen finnas ett konto. Om det finns en allians efter 2006 är jag alldeles övertygad om att behovet av ett konto kommer att minska högst avsevärt, därför att de har fått lära sig att hushålla på ett annat sätt än den här vänsterkartellen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen

*Undantag från
bestämmelser i
plan- och bygglagen*

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU8

Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen (prop. 2004/05:106).

Anf. 42 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Fru talman! Jag ska fatta mig ganska kort. Den 8–9 januari lamslogs delar av södra Sverige av Gudrun, den svåra storm som även det förra betänkandet handlade om. Det var en mycket stor katastrof för många av dem som är inblandade.

Under våren har riksdagen tagit ställning till olika förslag för att försöka minska skadeverkningsarna, och det är bra. Men fortfarande saknas vissa delar, och de måste komma snarast.

Det betänkande som vi debatterar handlar om en proposition från regeringen som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen om det inträffar en naturkatastrof. Bland annat gäller det bestämmelsen om bygglov.

De avvägningar som är gjorda ligger helt i linje med det förslag som vi moderater väckte i motion MJ7 efter stormen Gudrun om att möjliggöra lagring av timmer på udda platser. Vi tycker, med de förändringar som utskottet har gjort, att förslaget är väl avvägt och ställer oss helt bakom förslaget.

Däremot har vi i betänkandet en gemensam borgerlig reservation när det gäller i vilken utsträckning det behövs undantag även från miljöbalkens bestämmelser för temporär vattenlagring eller vattenbegjutning av timmer. Detta måste klargöras. Vi väntar på förslag, och vi tycker att det är viktigt att regeringen återkommer under våren. Här gäller det att rädda så stora värden som möjligt. Det gäller att rädda både det stormfällda timret och det timmer som inte ramlade från de skadedjursangrepp som kommer om inte det ramlade timret tas om hand.

Det är viktigt att allt beaktas, även det som i normala fall, när vi inte har haft naturkatastrof, inte skulle vara helt acceptabelt ur miljösynpunkt. Dock måste jag påpeka att undantag inte får leda till farliga eller direkt olämpliga åtgärder för miljön. Jag måste också få tillägga att om vatten-

lagring och vattenbegjutning förhindras kommer behovet av kemisk besprutning av timret att öka.

Stora värden är förstörda. På vårt ansvar ligger att genom förändringar, konstanta eller tillfälliga, i lagstiftningen minimera skadeverkningarna så långt det är möjligt.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 43 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Vi fortsätter nästan där den förra debatten slutade, i alla fall inom samma ämne.

Stormen över Sydsverige i januari visade med all tydlighet hur sårbara våra samhällsfunktioner är i extrema situationer. Det är beklagligt att den enskilda människan inte kan lita på att samhällsfunktioner och infrastruktur byggs så robust att de tål och fungerar även under de här påfrestningarna. Vi ska naturligtvis dra lärdom av detta och vidta åtgärder. Vi i Folkpartiet har lagt fram förslag till åtgärder i vår motion *Åtgärder med anledning av stormen i Sydsverige*.

Många av dessa åtgärder, kanske de flesta, syftar till att lösa problem med anledning av ekonomiska förluster och andra direkt personliga lidanden och besvärligheter.

Det aktuella betänkandet från bostadsutskottet handlar mer om regelverket. Både på kort och på lång sikt är det naturligtvis viktigt att, mot bakgrund av det inträffade, anpassa regelverket så att de är tillämpliga även i extrema situationer. Regelverket i sig ska rimligen inte få vara ett hinder för att man snabbt ska kunna vidta åtgärder.

Betänkandets förslag om att införa regler om undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen är just en sådan anpassning som vi i Folkpartiet tycker är bra. Att de föreskrifter som kan komma att meddelas av regeringen ska vara tydligt tidsbegränsade gör att kommunernas roll vad gäller att vidta åtgärder i ett senare skede med stöd av PBL är säkrad.

Det är också viktigt att, som det står propositionen, undantag som meddelas begränsas till vad som är nödvändigt för att begränsa de negativa effekterna av naturhändelsen.

Låt mig så gå över till den gemensamma reservationen. Den handlar om nödvändigheten av att parallellt se över PBL och miljöbalken så att de kan fungera optimalt tillsammans vid en sådan situation som uppstått efter stormen i januari. Det som tidigt aktualiserades var just behovet av lagring och vattenbegjutning av timmer. Då kommer naturligtvis sjöar och vattendrag att direkt beröras.

Vi tycker att de överväganden som är kopplade till miljöbalken redan borde ha gjorts. Men eftersom det nu inte är fallet, säger vi i reservationen att man bör återkomma till riksdagen under våren med överväganden och förslag vad gäller miljöbalken. Annars kan det mycket väl bli så att vi har regler i plan- och bygglagen som visserligen ger möjligheter, men att man sedan stoppas via miljöbalken. Någon nämnde här i den tidigare debatten när det diskuterades miljöfrågor att länsstyrelsen också har saker att säga till om. Då gäller det naturligtvis att man har en anpassning av miljöbalken så att länsstyrelsen kan jobba effektivt med de frågorna.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationen.

Anf. 44 DAN KIHLLSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till den reservation som finns i betänkandet.

Precis som det har sagts behandlar betänkandet dels regeringens lagförslag om undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen, dels några yrkanden från speciella motioner väckta med anledning av stormen i januari.

Inledningsvis vill jag stanna upp ett ögonblick och återigen påminna om att den storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari saknar motstycke i modern tid. Stora materiella värden har gått till spillo och många livsverk spolerats. Allra viktigast är dock trots allt att ha de enskilda personer som drabbats i fokus. En mycket extraordinär händelse kräver snabba extraordinära insatser och åtgärder. Jag tycker att vi tillsammans har en skyldighet att minska skadeverkningarna.

Många åtgärder har redan föreslagits och igångsatts, och det är bra. Andra väntar fortfarande på en lösning. Bostadsutskottets bidrag på lagstiftningsområdet handlar om att utifrån regeringens förslag möjliggöra undantag från de bestämmelser jag nyss nämnde. I praktiken handlar det om virkesupplag som på grund av den uppkomna situationer behöver läggas på platser som normalt inte används för detta syfte. Det är bra med detta undantag.

Vi kristdemokrater finns med i reservationen, som handlar om del 2 i virkeslagringen, om jag nu får säga så, nämligen vattenbegjutningen. Med tanke på det jag redan sagt tycker jag att det är synd att just frågan om vattnet i samband med virkesupplagen inte är löst. Regeringen borde redan ha genomfört de överväganden vi efterlyser så att riksdagen i dag hade kunnat fatta erforderliga beslut. Därför förväntar jag mig en ordentlig redogörelse från majoritetens företrädare för varför denna fråga inte har kunnat lösas.

Fru talman! I ett antal partimotioner väckta under januari månad med anledning av stormkatastrofen finns många konkreta och konstruktiva förslag till åtgärder för att mildra stormens verkningar. Jag har också uppfattat att det finns en stor vilja och samstämmighet här i riksdagen när det gäller att hjälpa de drabbade.

De motioner som väcktes hänvisades till miljö- och jordbruksutskottet för beredning. Detta utskott överlämnade i sin tur en rad motionsyrkanden till andra utskott, bland annat bostadsutskottet. Försvarsutskottet, trafikutskottet, arbetsmarknadsutskottet, socialförsäkringsutskottet, skatteutskottet, näringsutskottet, socialutskottet och lagutskottet har behandlat eller kommer att behandla några yrkanden var från de nämnda motionerna.

Jag ska erkänna att jag har lite svårt att följa upp vilka beslut som tagits på det här sättet. Det blir ett antal betänkanden. Och om nu jag har svårt att följa upp behandlingen, hur ska det då inte vara för den som drabbats och som vill ta reda på vad vi i riksdagen har beslutat i detta angelägna och brådskande ärende? För helhetens skull borde miljö- och jordbruksutskottet ha berett de väckta motionerna med inhämtade yttranden från berörda utskott.

(forts. 8 §)

*Undantag från
bestämmelser i
plan- och bygglagen*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

7 § Frågestund

Anf. 45 TALMANNEN:

Vi har nu veckans frågestund. Följande statsråd kommer att delta, och de är hjärtligt välkomna fram: vice statsminister Bosse Ringholm, som besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde, utrikesminister Laila Freivalds, utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky, statsrådet Lena Hallengren och statsrådet Sven-Erik Österberg.

Ett nationellt krishanteringsorgan

Anf. 46 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Den svenska riksdagen lär i EU-kretsen ha fått kritik för att man inte har en samlad krishanteringsberedskap. Även i en nyligen presenterad FOI-rapport riktas kritik mot regeringen i denna fråga.

Frågan om upprättandet av ett nationellt krishanteringsorgan är för närvarande under beredning i riksdagen. Under maj lär det bli aktuellt med votering i kammaren om huruvida Sverige skyndsamt ska öka sin beredskap genom att upprätta ett nationellt krishanteringsorgan.

Kommer Socialdemokraterna att rösta för upprättandet av ett nationellt krishanteringsorgan, utrikesministern?

Anf. 47 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Frågan om hur vi hanterar kriser i Sverige är knappast en fråga för utrikesministern att hantera. Men jag kan gärna ändå ta upp den eftersom jag har att hantera den i samband med den diskussion vi för om hur vi ska säkerställa stöd till svenska medborgare som till exempel befinner sig någonstans ute i världen och blir involverade i en jordbävning, en terroristattack eller något annat krisartat. Inom EU pågår ju en diskussion om på vilket sätt vi kan utnyttja våra gemensamma resurser för att kunna ge stöd och hjälp snabbt till EU-medborgare.

Jag tycker att det är en klok tanke att EU inte bara ska hjälpa andra länders medborgare när kriser inträffar utan att vi använder våra gemensamma resurser även för våra egna medborgare. Det arbetet tycker jag är oerhört viktigt att driva i de internationella sammanhangen.

Anf. 48 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Jag tycker visst att det handlar om en utrikesrelation också, för det handlar ju om vilken trovärdighet Sverige har i det internationella samarbetet mot terrorism, vilken krishanteringskapacitet vi har på hemmaplan, hur samverkan inom och utom landet fungerar.

Jag kan konstatera att Sverige aktivt har valt att inte vara med i Natooperation Active Endeavour i östra Medelhavet vars syfte just är att öka förmågan att tillsammans bekämpa terrorism. Jag tycker att det är en fråga för utrikesministern, för det kan också leda till att man anser att Sverige inte tar sin del av ansvaret för bekämpandet av internationell terrorism.

Anf. 49 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag tror att Gunilla Carlsson blandar ihop saker på ett lite svårhanterligt sätt, faktiskt. Vilken förmåga vi har i Sverige att hantera kriser tror inte jag att andra länder är så väldigt intresserade av. Om de är det tror jag att de är ganska nöjda. Vi hade till exempel en kris nyligen i samband med stormen i Sverige, och jag tror att vår krishantering visade sig hålla måttet väldigt bra.

När det gäller exemplet med Natos agerande i Gibraltar vill jag rätta Gunilla Carlssons påstående att Nato vill att man ska bidra till det. Nato söker bara stöd, inte medverkan, i det arbetet. Det pågår ett beredningsarbete i vårt regeringskansli som gäller på vilket sätt vi kan ge stöd i det sammanhanget.

Men det här var väldigt många separata frågor hoprörda i en kompott.

Utlokaliseringen av Riksantikvarieämbetet och Riksutställningar

Anf. 50 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky.

Det är nu klart att stora delar av Riksantikvarieämbetet och Riksutställningar ska flytta till Gotland. Skälet är, som alla vet, att Socialdemokraterna ska försöka kompensera Gotland för de arbetstillfällena som förloras när regementet läggs ned.

Jag anser att beslutet kan synas sakna kulturpolitisk hänsyn. Beslutet att flytta Riksutställningar har inte ens varit ute på remiss. När beslutet nu verkställs befärar jag att det kommer att få allvarliga konsekvenser för till exempel kulturarvsarbetet i hela landet.

Jag vill nu fråga utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky: Anser ministern att flytten av Riksantikvarieämbetet och Riksutställningar till Gotland kommer att gynna arbetet vid dessa båda institutioner?

Anf. 51 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Freden sprider sig över vår del av Europa. Det är till fördel för oss. Det är till fördel för hela Östersjöområdet och naturligtvis för hela världen. Men det riskerar att bli till stor nackdel för Gotland. Där tycker jag att hela Sverige har ett ansvar att ställa upp för den drabbade orten Visby och den drabbade ön Gotland. Det gör vi genom att stödja

tillkomsten av nya jobb på Gotland ungefär i samma omfattning som de jobb som Gotland mister genom att man drabbas av freden.

Jag tycker att det är en föredömlig politik. Jag ska verka för den. Och jag tror att jag ska kunna se till att detta kan ske utan att ambitionsnivån sänks vare sig när det gäller kulturminnesvården eller när det gäller den oerhört viktiga uppgift som Riksutställningar har att sprida viktig kultur över hela landet. Detta ska inte bara finnas i våra storstäder utan hela befolkningen, i alla regioner, ska ha tillgång till sådan här kultur.

Anf. 52 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Som jag ser det handlar det här om att Socialdemokraterna tillsammans med stödpartierna vill riva upp väl fungerande verksamheter vid viktiga kulturinstitutioner och dessvärre inte har tagit tillräcklig hänsyn till följderna. Då menar jag att det finns anledning att fundera över vad det säger om kulturens betydelse för Socialdemokraterna.

Jag vill ändå fortsätta med en fråga till kulturministern. Trots mina och flera andras protester mot den här flytten vill jag ändå veta vad kulturministern kommer att vidta för åtgärder för att minimera de, som jag befarar, negativa konsekvenserna för Riksantikvarieämbetets och Riksutställningars verksamhet?

Anf. 53 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Regeringen gör ett åtagande. Den kulturpolitiska ambitionsnivån ska inte sänkas av den här åtgärden. Vi kommer att noga gå igenom vad som kommer att behöva göras, och vi kommer när flyttningen äger rum, vilket är en ganska lång bit in i framtiden, att säkerställa att så inte blir fallet.

På Riksutställningar är man till exempel orolig för hur mycket kostnaderna ökar för transporter. Det ska vi gå igenom mycket noggrant, och jag ska verka för att det inte träffar verksamheten.

Men jag vill också konstatera att det är sensationellt för mig hur få partier det är som ägnar Gotland något som helst engagemang. Kristdemokrater, centerpartister, folkpartister ...

(TALMANNEN: Statsrådet kan inte dra in alla andra partier.)

Förlåt, jag suddar ut det sista.

Kristdemokraterna har ju ännu inte sagt flaskklock om jobben på Gotland. Jag tolkar det som att Kristdemokraterna struntar i gotlänningarnas framtid, gotlänningarnas sysselsättning och jobben på de orter som drabbas av freden i vår del av Europa.

Hushållens låneskuld

Anf. 54 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Sven-Erik Österberg. Det gäller låneskulden som ökar hos de privata hushållen.

Vi har sett att under senare år lånar hushållen alltmer till bostäder. Senast i går läste jag att man lånar 27 % mer än motsvarande period under första kvartalet. Vi har skärpt reglerna något för banker och andra kreditinstitut när det gäller adekvat information till låntagare.

Anser statsrådet Sven-Erik Österberg att vi har en tillräckligt bra lagstiftning så att man som låntagare får bra information? Anser statsrådet att kreditinstituten kan göra ytterligare och att vi därmed behöver en skarp lagstiftning på området?

Anf. 55 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det är inte så länge sedan jag hade en interpellation här i kammaren i denna fråga. Frågan är riktigt ställd. Vi ser att svenska banker har gott om pengar just nu. Det finns ett tryck på utlåningssidan. Därför är det extra noga att följa att kreditprövningarna görs på ett riktigt sätt så att man inte lånar ut för lättvindigt till personer som inte klarar av sina lån till bostäder eller vad det kan vara om det i framtiden inträffar en räntehöjning.

Vi har fört diskussionen med Riksbanken, och vi har pratat med de olika bankernas ledningar vid olika tillfällen och pålyst frågan. Det svar vi har fått är att man har situationen under kontroll. Därmed kan man inte slå sig till ro. Jag har för avsikt att även fortsättningsvis noga följa detta. Det händer saker hela tiden på kreditmarknaden. Det här är oftast inget hot mot bankerna i sig utan det är väl oftast större hot mot enskilda som kan hamna i en besvärlig ekonomisk situation.

Jag tänker fortsätta att följa frågan noga.

Anf. 56 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Det låter betryggande. 1 % räntehöjning kan försätta många familjer i en besvärlig situation.

Jag skulle vilja gå vidare i fråga om reklamen på området. En del kreditinstitut har ganska aggressiv reklam och det är lätt att få låna pengar. Avser statsrådet att följa även den frågan? Funderar statsrådet på att skärpa lagstiftningen när det gäller reklam för krediter?

Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det gäller inte bara aggressiv reklam utan dessutom döljs vad den effektiva räntan egentligen är. Här har vi sett att vissa lån kan ha en effektiv ränta på upp till 35 %, vilket kunden kan ha svårt att läsa i instruktionerna. Det här har jag påtalat för Finansinspektionen, som har tittat på detta.

Gränsen för ocker finns i en sex sju år gammal dom. Ränteläget är nu naturligtvis betydligt förändrat. Jag bedömer att situationen i dag skulle vara annorlunda vid en förnyad prövning. Den här frågan måste dock väckas genom Konsumentverket. Jag skulle gärna se en sådan prövning nu. En del kreditinstitut lägger sig precis kring 35-procentsgränsen, det vill säga nivån i den gamla domen. Det måste rimligtvis anses vara en för hög ränta i dag med tanke på det låga ränteläge som råder.

Frågestund

Anf. 58 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Österberg.

En prognos över de kommande taxeringsvärdena har anlänt. Snittet för ökningen beräknas till 25 %. Vissa kommer att få en höjning på upp till 40 %. I direkta tal pratar vi om nivån 7 miljarder kronor.

Då taxeringsskatten är en väsentlig del av boendekostnaden är det här en allvarlig fråga. Än allvarligare är att man fortsätter att arbeta utifrån ett system som har mycket av rättsröta över sig. Taxeringssystemet behöver reformeras. Skatteverket delar mening om att så behöver göras. Vore det inte rimligt att se över sättet att utföra taxeringarna på innan man inför en ny taxering?

Anf. 59 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Frågan är om vi ska se över taxeringssystemet. Det sker naturligtvis hela tiden. Vi har fastighetstaxeringar med tre års mellanrum. Under perioden sker justeringar både av de regioner som ligger till grund för fastighetstaxeringen men också naturligtvis av tekniken. Det finns alltid gränsfall som är svåra att bedöma. Någonstans måste man dra gränsen geografiskt.

Jag vill påminna om att sedan den senaste fastighetstaxeringen har det också gjorts en del lättnader, förändringar, förbättringar för framför allt dem med små inkomster. Vi har infört särskilda lättnadsregler för dem med de lägsta inkomsterna. Vi har dessutom justerat skattesatser.

Anf. 60 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Det finns många gränsfall som är helt orimliga. Jag tror att vi kan vara överens om att vi ska ha en fastighetsskatt även i framtiden, men den måste vara till rimliga nivåer. Så är det faktiskt inte i dag. Titta på många områden här i Stockholm, västkusten och liknande områden.

Låt oss sedan titta på systemet med indelningen i små värdeområden i dag. Systemet är helt orimligt. Man kan ha olika skatt på den ena sidan gatan i förhållande till den andra sidan. Det är en helt orimlig situation. Vi pratar inte om småbelopp i förändringar av fastighetsskatten. Något behöver alltså göras för hela systemet. En översyn hade varit lämplig att göra innan man går vidare.

Anf. 61 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt förra svar pågår det en sådan regelbunden översyn. Det finns alltid gränsfall. Man säger att det på ena sidan gatan är ett taxeringsvärde och ett annat på andra sidan. Det är en ofrånkomlighet. Någonstans måste gränsen dras. Därför vidgas områdena vid för få fastighetsförsäljningar för att få ett större underlag för att undvika fel i det enskilda fallet.

När man ser sammanställningarna slås man av att den riktpunkt på 75 % av försäljningsvärdet som ska ge taxeringsvärdet underskrids av många, det vill säga de får en lägre taxering än det faktiska försäljningsvärdet är vid ett senare tillfälle.

Anf. 62 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det är viktigt för föräldrar och barn att få förskoleplats i tid. Kommunen ska ordna det inom tre fyra månader. Det är väldigt besvärligt för föräldrar som lyckas få jobb att inte ha förskoleplats.

Den 22 januari 2004 frågade jag statsrådet Lena Hallengren om Göteborg. Där har det varit långa köer, och man har brutit mot lagen sedan 1995. Då sade statsrådet att regeringen inte kunde göra så mycket.

Nu har det gått över ett år. 700 barn väntar på förskoleplats i Göteborg. Vilket svar har Lena Hallengren i dag till de föräldrar som står i kö i Göteborg, precis som för ett år sedan eller tio år sedan?

Anf. 63 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag får sannerligen hoppas att det är inte är samma föräldrar som står i kö. Däremot är det helt riktigt att Göteborg är en del av vårt land där man har haft svårt att lyckas erbjuda plats inom tre fyra månader. Det är allvarligt, precis som jag sade i kammaren vid det datum Ulf Nilsson nämnde. Däremot kan inte regeringen förelägga vite eller på annat sätt straffa den kommun som inte bygger ut.

Skolverket är den tillsynsmyndighet som ska se till att detta efterlevs. Verket för en dialog med Göteborg. Den information som jag har fått är att det ser bättre ut. Det finns betydligt mer att göra. Jag kan garantera Ulf Nilsson att ingen kommun ska gå säker och känna att man inte behöver göra något. Ett tillskott på 6 000 fler förskollärare, barnskötare och andra vuxna hoppas jag kommer att spela en roll för inte minst Göteborg för möjligheten att erbjuda fler plats.

Anf. 64 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Lena Hallengren säger att ingen kommun kan gå säker. Men Göteborg har gått säker i tio år nu. Jag bor nära Malmö, och det är en kommun som har kraftiga köer.

I skollagen 15 kap. 15 § står det att om en kommun grovt eller under en längre tid åsidosatt sina skyldigheter får regeringen vidta de åtgärder som behövs för att avhjälpa bristen. Min naturliga följdfråga blir: Vilka åtgärder anser Lena Hallengren behövs, om det nu över huvud taget behövs några? Enligt skollagen har regeringen en möjlighet att ingripa.

Anf. 65 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! I den skollag som nu förbereds på Utbildnings- och kulturdepartementet är det här en av de frågor som diskuteras. Det är mycket vagt uttryckt i den nuvarande skollagen, precis som Ulf Nilsson läste upp. Men att regeringen skulle bestämma sig för att ta ansvaret för förskoleverksamheten i Göteborgs kommun tycker jag inte är särskilt rimligt eller önskvärt.

Vi måste fortsätta arbetet, och skolverket måste fortsätta arbetet med att ligga på Göteborgs kommun att i samtal och dialog med dem få dem att bygga ut sin verksamhet, ha en personaltäthet och en storlek på barngrupperna som är väl anpassade till barnens behov. Det finns inte några ursäkter eller förklaringar. Ytterst är det Göteborgs kommunpolitiker

som gentemot sina medborgare och småbarnsföräldrar ska svara för varför lagen inte efterlevs. Vi får se vad som kommer att bli resultatet av den nya skollagen.

EU:s kritik av Sveriges naturskydd

Anf. 66 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till vice statsministern.

Från EU har tidigare riktats kritik mot Sverige när det gäller våra avsättningar av värdefull natur, kritik som har gått ut på att det går för långsamt med avsättningarna. Samtidigt använder vi i Sverige anslaget för bevarande av biologisk mångfald som en budgetregulator. I förslaget till vårproposition nu används ett antal miljoner kronor till andra, i och för sig angelägna, ändamål.

Jag vill fråga: Hur kommer regeringen att i EU förklara de, som det nu ser ut, minskade ambitionerna när det gäller naturskydd?

Anf. 67 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det ska bli en glädje för oss att för EU berätta att vi har ökade ambitioner när det gäller skydd av vår natur. De ökade ambitionerna har de senaste åren manifesterats i att Sverige har ökat anslagen just till biologisk mångfald mer än något annat land har gjort. Vi har år efter år sett till att skyddet av våra skogar och våra naturskyddsområden har fått mer och mer resurser. Staten har kunnat agera genom att köpa in områden. Staten har kunnat agera genom att se till att den biologiska mångfalden försvaras.

Jag tror att EU snarast kan se Sverige som ett föredöme på området, hur man ska sköta sin naturvård, hur man ska prioritera just den biologiska mångfalden och prioritera de statliga insatser och de statliga bidrag som vi gör på området.

EU och EU:s medlemsstater är mycket välkomna till Sverige för att se på ett land som satsar mer än någon annan på att klara sin natur.

Anf. 68 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! Faktum är att vi fortfarande ligger efter när det gäller avsättningar. Ett annat faktum är att det i vårpropositionen föreslås att man ska använda – det är i och för sig ingen jättesumma – 15 miljoner kronor ur anslaget, som annars skulle användas för den här typen av avsättningar, till andra ändamål. I en situation när vi inte klarar de åtaganden vi har skickar det signaler om att ambitionerna inte är särskilt höga när vi använder en del av anslaget för andra ändamål.

Anf. 69 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Sverige klarar mer än väl de åtaganden som vi har. Vi har i förhållande till vår stora geografiska yta ett jättebetting, men trots det lägger vi proportionellt sett väldigt mycket resurser för att klara vår naturvård och se till att vi kan hantera miljön för framför allt framtida generationer. Det här är en fråga som har en mycket stor långsiktighet. Det är de barn och ungdomar som växer upp i dag som kommer att ha stor nytta av hur vi sköter vår naturvård.

Om vi lägger miljarder på det här anslaget, handlar det om miljardbe-
lopp som vi har lagt och kommer att lägga åren framöver för att klara vår
natur. Om vi lägger undan 10 eller 15 miljoner kronor av de här pengarna
för något annat ändamål därför att vi inte fullt ut har kunnat använda
pengarna av olika skäl, är det någonting på marginalen. Tvärtom är det
oerhört viktigt att vi satsar på naturvården. Det gör vi också, och det
kommer vi att göra åren framöver.

Högskoleavgifter för utomeuropeiska studenter

Anf. 70 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! I december presenterade minister Pagrotsky en artikel
på DN Debatt där han bland annat konstaterade att det socialdemokra-
tiska partiet beslutat att öppna möjligheten för universitet och högskolor
att låta personer som kommer från icke-EES-länder att bekosta sin hög-
skoleutbildning själva.

Längre fram i artikeln konstaterades att regeringen anser att det är
dags att skapa de konkreta formerna för ett system med avgifter för
utomeuropeiska studenter.

Min inledande fråga till utbildnings- och kulturministern blir: Är det
här ställningstagandet i linje med ambitionerna om internationalisering
och mångfald i högskolan?

Anf. 71 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det tycker jag absolut att det är. Jag vill ha fler ut-
ländska studenter i Sverige – och inte bara studenter. Jag vill ha fler
utländska forskare och fler utländska lärare. Jag vill ha mer konkurrens
om lärartjänsterna på våra högskolor och universitet, så att kvaliteten
gradvis kan höjas. Därom råder ingen debatt.

För att det ska bli möjligt att göra detta i stor omfattning och uthålligt
på längre sikt tror jag att de ekonomiska villkor som är förknippade med
detta måste klarläggas. Därför har vi bett en utredningsman titta noga på
detta och återkomma till oss med sina analyser och sina förslag.

Min ambition är att det ska öppna möjligheter för högskolor att ta be-
talt, så att det blir tydliga och klara spelregler och man får kostnadstäck-
ning och inte kommer i konflikt med andra saker. Jag tror att det är en
bra utveckling när vi internationaliserar våra högskolor.

Anf. 72 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag menar att vi här får en helt ny, kommersiell syn på
utbildning som slår igenom också i Sverige. Ekonomisk styrka är en
oerhört mycket sämre rekryteringsgrund än studiebegåvning.

I andra länder har det visat sig att när man inför utbildningsavgifter
för en grupp studenter är det bara en tidsfråga innan samtliga studenter
avgiftsbeläggs. Här har diskuterats om ett lagskydd, som regeringen vill
ge de svenska studenterna, men det är inte något permanent eller långsik-
tigt vaccin mot den värderingsförskjutning som det faktiskt innebär att
börja ta ut avgifter för en grupp inom högskolan.

För ungefär tre år sedan sade ministrernas företrädare följande: Att in-
föra avgifter för vissa studentgrupper kommer obönhörligen att leda till

krav på avgifter från övriga studenter. Då kan vi glömma alla visioner om en öppen högskola.

Min följdfråga blir: Vad har hänt som gör att det nu tydligen går bra att förena visionen om en öppen högskola med avgifter för vissa studenter?

Anf. 73 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag är inte bekant med den debatten och det uttalande som Thomas Östros eller vem det är som har gjort. Jag har min uppfattning klar. Jag tycker att det här är en utveckling som är bra för högskoleväsendet i Sverige. Jag vill ha fler utländska studenter, och jag vill ha ekonomiska villkor för högskolorna som gör att det blir klart och redigt vad som gäller. Någon kommersiell verksamhet i vinstsyfte är det inte tal om, utan det här handlar om att få tackning för kostnader.

Jag vill inte ha en smittoeffekt. Jag vill att det också i fortsättningen ska vara gratis för svenska ungdomar och andra att studera på högskolor. Därför vill jag lagfästa den avgiftsfriheten. Det är också till för att de partier här i riksdagen som vill ha avgifter i den svenska högskolan inte ska kunna genomföra det om olyckan är framme och de får chansen, utan det ska vara en bred, ordentlig debatt och en demokratisk process som passerar riksdagen, passerar andra partier och passerar den allmänna granskningen. Jag hoppas att Vänsterpartiet kan stödja mig i den strävan.

Ockupationen av Västsahara

Anf. 74 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesminister Freivalds, och det gäller Sveriges politik emot Västsahara. Jag tror att den lär vara under översyn.

Det här är ett mycket hårt provat litet folk. Det är 170 000 människor som sitter i tältläger i öknen sedan 30 år tillbaka, och det är en ockupation som pågår av grannlandet Marocko. Polisario, som befrielse rörelsen heter, och sahrawierna, som folket kallas, har gjort väldigt många eftergifter och väntar på att de FN-planer som finns färdiga ska implementeras och åttlydas av Marocko. De börjar nu nå utmattningens gräns. Stödet från omvärlden är ganska klen. Det är mest Sydafrika som har ställt sig bakom.

Jag skulle vilja höra: Hur ser Sveriges politik ut nu framöver? I höstas lade vi ned våra röster i FN vad gällde en omröstning till stöd för Västsahara. Hur kommer Sverige att agera nu i slutet av april när frågan kommer upp om fortsatt FN-närvaro i Västsahara? Kan Sverige tänka sig att erkänna republiken Västsahara även om Marocko fortsätter att fördröja?

Anf. 75 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Ja, Västsahara är ett problem som verkar vara svårt att lösa. Vår politik är att vi stöder FN i det här arbetet. Vi försöker samarbeta kring detta med andra länder. Vi har en enhetlig politik inom EU i den här frågan.

Det är viktigt att försöka att få Marocko att bli lite mera tillmötesgående i de lösningar som FN har arbetat fram. Jag tror att vi måste an-

vända oss av den möjlighet som EU faktiskt har i sitt samarbete med Medelhavsländerna och bland annat med Marocko. I den politiska dialog som är en del i det samarbetet bör man trycka på Marocko för att öka deras vilja att hitta en lösning som är acceptabel för båda parter.

Vi är inte beredda att erkänna ett självständigt Västsahara, utan frågan ska lösas inom ramen för det arbete som FN bedriver, och det är det som vi stöder.

Anf. 76 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Den politiska vägen kan ju ofta vara väldigt långsam, och vi har nu väntat länge på att det ska hända någonting på Marockos sida.

Ett annat sätt att arbeta är att arbeta via företag och ekonomiska intressen. Det finns en väldigt rik tillgång på naturresurser i en del av Västsahara. Den är blockerad av en mur, men icke desto mindre finns det företag som har gjort exploateringsförsök, bland annat prospektering för olja. Kerr McGee är ett amerikanskt företag som har ett avtal med Marocko som löper ut nu den 1 maj.

Skulle regeringen, som ett stöd för Västsahara, vara beredd att hjälpa till med 19 andra länders organisationer och påtryckare att sätta press på de svenska företag – bland annat Första och Sjunde AP-fonderna – som har andelar i Kerr McGee att dra sig ur?

Anf. 77 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Regeringen har inte för vana att engagera sig i enskilda kommersiella frågor som svenska företag är inblandade i. Vi för den svenska utrikespolitiken och försöker att förmedla den till svenska företag för att få dem att i sina kommersiella beslut beakta den utrikespolitik som vi för. Det är vårt sätt att arbeta. Vi utövar ingen direkt styrning via företagen.

Däremot är det viktigt att det finns en lojalitet även i företagsvärlden för de politiska situationer som finns, inte minst i afrikanska länder, och att man inte medverkar till att utnyttja en politiskt svår situation på ett sätt som inte är försvarbart från humanitär synpunkt och rättvisesynpunkt.

Ny ägarpolicy i AP-fonderna

Anf. 78 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Jag vill vända mig till finansmarknadsminister Sven-Erik Österberg med min fråga, och det gör jag med anledning av att regeringen ska lägga fram ett förslag till ny ägarpolicy för AP-fonderna. Då undrar jag vad ministern har för framtidsvision för dem.

Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Först vill jag säga att de lagreglerade målen för AP-fonderna ligger fast. Den debatt som vi har fört grundar sig på att vi ser en ganska stor omvandling på den svenska aktiemarknaden från enskilt ägande till ett mer institutionellt ägande. I och med det har det mera kortsiktiga tänkandet fått genomslagskraft. Det gäller att få maximal

avkastning under så kort tid som möjligt, vilket inte alltid är till gagn för svenskt näringsliv.

Jag tycker att de svenska AP-fonderna bör ha ett mer långsiktigt ägande. Därför är det viktigt för oss att vi inte utvärderar AP-fonderna med väldigt kort termin utan att vi gör det på en längre sikt och ser hur det har varit under en femårsperiod.

Vi kommer att titta på detta och stödja styrelserna i AP-fonderna lite mera. Resultatet kommer att läggas fram under våren, och jag kommer naturligtvis också att föra en diskussion med de partier som står bakom hela pensionsuppbyggnaden med AP-fonderna. Det finns också en rad andra saker som vi behöver titta närmare på.

Anf. 80 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är oerhört viktigt att vi kan nå en bred uppgörelse. Det är positivt att man för samtal med alla om en så viktig fråga, även med tanke på framtiden.

Jag skulle bara vilja höra lite mer av finansmarknadsminister Österberg om tidsperioden. Finns det något klart besked om den?

Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Det har dessutom gjorts en utredning om kostnadsituationen i AP-fonderna. De som har gjort utredningen tycker att kostnadsnivån är något för hög, så det finns all anledning att titta närmare också på den och hur man har placerat som man har gjort.

Utredningen behandlas just nu i departementet, och jag har för avsikt göra några ställningstaganden i en skrivelse som så småningom ska lämnas till riksdagen.

När det gäller den mera övergripande delen har jag för avsikt att innan sommaren ha en dialog med de övriga partier som står bakom pensionsuppbyggnaden. Så får vi återkomma längre fram med det resultat som kan komma ut av detta.

Men det är tydligt – och det vill jag understryka – att AP-fonderna är väldigt viktiga som placerare. Det är också viktigt att de medverkar till en långsiktigt tänkande när det gäller svenska placeringar så att vi kan ha en stabil situation på den svenska näringslivsmarknaden.

Ovärdig vård av äldre

Anf. 82 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! Än en gång lyfter medierna fram ett förtvivlat larm från äldreomsorgen med rubriker som: Värdig vård har blivit förvaring. Äldre tvingas ligga med bajsiga blöjor. Alla kan inte få komma upp varje dag.

Så berättas det om interiören från det här hemmet. Skildringen går förstås ut på att vi har en ovärdig vård för våra äldre.

En personal har gjort en anmälan enligt lex Sarah innan han kände sig tvungen att sluta av integritetsskäl, trots att han egentligen ville arbeta med gamla. Han tycker om det jobbet.

Vad tänker statsrådet Sven-Erik Österberg göra för att våra äldre ska få en värdig vård?

Anf. 83 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Vi har ett läge i svensk äldreomsorg som präglas av att vi har en högre kvalitet på äldreomsorgen än vad de flesta andra länder har. Det finns naturligtvis också enstaka fall, som vi hörde i berättelsen här, men det är inte normalbilden av svensk äldreomsorg.

Det finns mer personal anställd inom äldreomsorgen än på mycket länge. Det förs också en levande diskussion om vilken form vården ska ha. De flesta äldre vill vara hemma så länge som möjligt, och kommunerna arbetar hårt för att via hemtjänst och andra möjliggöra det.

Jag vill påminna om att även om kommunerna har huvudansvar för äldreomsorgen har staten bidragit på två sätt under senare tid. Vi har ökat statsbidraget och anslår nu 10–12 miljarder mer till kommunerna under innevarande år, vilket ger kommunerna större handlingsmöjligheter. Statsrådet Ylva Johansson har också ett anslag som riksdagen har beviljat i storleksordningen ungefär 1 miljard. Det har givit kommuner och lands-ting möjlighet att höja framför allt kvaliteten i äldreomsorgen och utbildningen av personalen. Så regeringen gör stora insatser för att förbättra äldreomsorgen och underlätta för kommunerna som har huvudansvaret.

Anf. 84 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag tänkte i min enfald att statsrådet Österberg hade ett kommunansvar och därmed var en träffande måltavla för min fråga. Okej, det är bra med ökade statsbidrag och med utbildad personal som har gått etikkursen. Men det fordras mycket mer om vi ska klara uppgiften, enligt vår mening.

Kristdemokraterna uppmärksammar den här våren återigen äldre-situationen. Det finns förvisso brister. Det är inte bara enstaka fall, utan de är nu många.

Vi har också en stor resurs i våra äldre. De är inte bara en belastning, det är viktigt att framhålla. Det gäller att ta vara på den resursen.

Under rubriken *Respekt 55-plus* säger vi att man inte får vänja sig vid den brist på respekt som reportaget visar. Det gäller att ständigt hålla lågan vid liv för att man ska få en värdig vård.

Kristdemokraterna har formulerat en värdighetsgaranti, och jag skulle vilja fråga statsrådet: Hur ställer ni er till införandet av en värdighetsgaranti i äldreomsorgen?

Anf. 85 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! De äldre i vårt samhälle har ju varit med och byggt upp vår välfärd. De är på alla sätt verkligen en tillgång i vårt samhälle. Det är också glädjande att se att medellivslängden i Sverige har vuxit och vuxit. Fler och fler har nu många år framför sig och kan leva ett rikt liv, och vi från samhället ska naturligtvis på alla sätt se till vi ekonomiskt, socialt och kulturellt kan berika den livsperioden.

Jag tycker att det är utomordentligt viktigt att lyssna på de äldres erfarenheter. Vi startar exempelvis i det socialdemokratiska partiet den här veckan en särskild aktivitet där vi går ut och verkligen lyssnar till alla våra veteraners erfarenheter. Jag hade själv tillfälle att i helgen vara med på en stor konferens med våra äldre i Kalmar län. Där fördes det fram många synpunkter som är viktiga att ta till sig. Vi ska också i fortsätt-

ningen se till att vi kan föra en bra dialog med de äldre om deras sociala situation.

Många äldre vill också ta chansen att delta i både arbetsliv och samhällsliv på sina villkor, och vi behöver diskutera om vi kan hitta bättre förutsättningar för dem att delta i det arbetet.

Förebyggande av fusk med medlemsbidrag

Anf. 86 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lena Hallengren. En följetong med ständigt nya kapitel i svenska massmedier har varit uppgifterna om medlems- och bidragsfusk i SSU. Uppgifterna har gått ut på att man genom uppblåsta medlemssiffror har tillskansat sig större bidrag från det allmänna än vad man haft rätt till.

Gårdagens kapitel handlade om tillståndet i Stockholmsdistriktet under finansminister Pär Nuders tid. I dag visar det sig att det kommer nya uppgifter om att man från ett annat SSU-distrikt så sent som för två veckor sedan uppgav ett fem gånger högre medlemsantal när man ansökte om bidrag från det allmänna än vad man faktiskt hade i betalande medlemmar. Detta var alltså för två veckor sedan.

I dag pågår sex förundersökningar mot SSU runtom i landet, och jag vill naturligtvis inte begära att statsrådet ska kommentera dessa förundersökningar. Statsrådet och regeringen har däremot ansvaret för reglerna för de statliga bidragen till ungdomsförbunden. Vad vill statsrådet göra för att förebygga att bidragsfusket fortsätter i SSU och andra politiska ungdomsförbund?

Anf. 87 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Tack, Martin Andreasson, för frågan. Jag är tacksam för att du inte förväntar dig en utläggning från min sida om varje enskild SSU-klubb, SSU-distrikt, SSU-kommun och varje SSU-medlem, för det är naturligtvis inte mitt uppdrag eller den kunskap som jag äger.

Ungdomsstyrelsen, som är den myndighet som ska fördela bidragen och som också ska följa upp och granska att man följer de regler som ligger till grund för bidraget, fick redan före jul i ett regleringsbrev i uppdrag att se över vad som betecknas som medlem, som lokalaktivitet och som lokalavdelning just för att titta på de olika förutsättningar som ungdomsorganisationer har. Uppdraget för Ungdomsstyrelsen är nämligen att se till att vi har statsbidrag som inte innebär att alla ungdomsorganisationer ska organisera sig likadant, utan man ska stödja ungas egen organisering.

Till detta uppdrag har nu också fogats ett uppdrag att se över samtliga politiska ungdomsförbund och föra en dialog med de politiska ungdomsförbunden om hur de ser på statsbidragssystemet med anledning av den debatt som nu förs och som jag har debatterat i kammaren om mandatbaserade system. Det är en debatt som jag tycker att vi kan föra väldigt sakligt.

Anf. 88 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis gott och väl att Ungdomsstyrelsen diskuterar hur man ska definiera medlemsbegreppet. Men när det kommer uppgifter om att till exempel Kjell-Olof Feldt vid 73 års ålder fortfarande betraktas som medlem i SSU tror jag inte att det räcker att bara se över medlemsbegreppet och de bestämmelserna. Jag tror att vi behöver titta på ett system som förebygger risken för att man frestas att blåsa upp medlemssiffror i syfte att få ett högre bidrag från det allmänna, i det här fallet staten, än vad man annars hade fått.

Vårt grannland Norge har haft motsvarande affärer och har gått över till ett bidragssystem som är enkelt och överskådligt och som bygger på att ungdomsförbunden får statsbidrag i proportion till deras moderpartiers mandatställning i parlamentet. Jag vill veta om statsrådet är beredd att verka för en sådan ordning också i Sverige.

Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag kan börja med att säga att Kjell-Olof Feldt inte har varit bidragsgrundande de senaste 50 åren. Man är nämligen inte bidragsgrundande efter det att man fyllt 25 år.

Det finns väl en hel del villfarelser i den här debatten. Om inte annat finns det många som tycker att det är kul att spinna vidare och se till att det blir nyhet efter nyhet.

När det gäller mandatbaserade stöd gäller, som jag tidigare sade, samma villkor för alla ungdomsorganisationer. Jag tycker att det är viktigt att vi tittar på frågan. Därför har Ungdomsstyrelsen fått i uppdrag att granska samtliga politiska ungdomsförbund, deras redovisningar men också deras syn på statsbidragssystemet, vad de tycker vore ett bättre system.

Det är inte så enkelt som att säga att det är givet att man ska ha bidrag för att moderpartiet sitter i riksdagen. För inte alltför många år sedan hade vi Grön ungdom, som var ett ungdomsförbund men som saknade ett parti i riksdagen. Det finns partier i den här riksdagen som ligger nära fyraprocentsspärren, och det skulle kunna drabba många ungdomsförbund om det går dåligt i valet.

Demokratibegreppet

Anf. 90 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Österberg som har att göra med demokrati.

Demokrati bygger ju på folkvilja och delaktighet. I ett fall tycker jag att regeringen är föredömlig. Man går nämligen ut och frågar kommuner till råds om olika saker, särskilt i utredningar. Senast handlade det om herrelösa fastigheter. Men när man sedan har fått svaret från kommunen, i det här fallet Tierps kommun, och även från Lagrådet, bryr man sig inte om svaret utan går vidare som om ingenting har hänt. Det handlar också om Heby, och jag säger bara Heby så förstår alla vad jag menar.

Jag skulle också vilja koppla frågan till politiska vildar i den här församlingen och som också förekommer i politiska kommunala församlingar. Tänker ministern göra någonting för att förebygga att vi får människor som ställer upp i val, går ut och lovar att göra saker för folket men

sedan hoppar av sitt politiska parti och blir vildar? Hur skulle det se ut i Sveriges riksdag om vi alla använde den teoretiska möjligheten? Det skulle ju bli kaos.

Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! När det gäller den sista frågan, hur det ska fungera med val till kommuner, leder Lars Engqvist Grundlagsutredningen, och han tittar ganska brett på en rad olika frågor som berör detta. Där har jag inte så mycket mer att säga just nu.

För övrigt kan jag säga att när man gör förfrågningar hos kommuner i olika ärenden gör man det för att få ett bredare underlag för det beslut man ska fatta. Det innebär inte alltid att en enskild kommuns synpunkt är den som exakt ligger till grund för det beslut som regeringen fattar i en enskild fråga. Men det är naturligtvis oerhört viktigt, och det är *en* del i demokratin, att ta in synpunkter. Det gör vi brett i utredningar över huvud taget. Vi tar in synpunkter från olika remissinstanser för att få ett beslutsunderlag, och jag ser ingen stor skillnad i det. Sedan görs det naturligtvis en bedömning av var frågan har sitt bästa stöd. Det är väl en ganska traditionell väg. Jag har inte för avsikt att göra något speciellt åt detta. När det gäller den senare delen är det något som Grundlagskommittén tittar på.

Anf. 92 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag tycker att det är allvarligt att man inte har några nya grepp. Hur ska man få folk att engagera sig? Hur ska man få folk att bli delaktiga så att de känner att man verkligen lyssnar på dem? Det kan inte få vara ungefär som i MBL-förhandlingar, att man bara tutar och sedan kör över. Det är inte tillfyllest för mig i alla fall.

Anf. 93 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Vissa partier har skrivit avtal eller träffat en muntlig överenskommelse med enskilda kandidater att om de ställer upp för partiet ska de också följa partiets linje och också ta sitt ansvar för den period under vilken de ställer upp. Det tycker jag är viktigt att peka på.

När det sedan gäller demokratin tycker jag att man ska se upp så att inte de politiska partierna retirerar från den politiska arenan. Ofta säger man ute i kommunerna att man måste bilda särskilda grupper som håller på med det här. Jag tycker att det är upp till de politiska partierna att se till att engagera människorna i samhället och att de också knyts till de politiska partierna – annars får vi en demokratisk process som ligger vid sidan av partierna. Vad blir då partierna i det läget? Jag vill alltså slå ett starkt slag för att partierna engagerar sig och ser till att det finns en bra demokratisk process ute i kommuner och kommundelar. Det kan gälla skola, äldreomsorg eller vad det kan vara. I en sådan process är jag beredd att hjälpa till för att man ska kunna komma längre. Det tycker jag också är den väg som vi ska gå.

Anf. 94 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag har en fråga till kulturminister Leif Pagrotsky. Det gäller den omtalade och mycket kritiserade utflyttningen av statliga myndigheter eller utflyttningen av människor till andra delar av landet. Det är ju inte obekant för ministern att vi moderater är mycket kritiska till den. Det framkom även när min kollega Gunilla Tjernberg var uppe i debatten.

Jag har en lite annan vinkling. När det gäller Riksantikvarieämbetet var det faktiskt 125 remissinstanser – museer, högskolor, arkiv och många andra – som var starkt kritiska till utflyttningen. Trots detta har regeringen beslutat att genomföra den. Då undrar jag: Varför ska man över huvud taget belasta andra verksamheter med en remissrunda om man ändå inte tänker ta hänsyn till vad de svarar?

Anf. 95 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag kan berätta för Lena Adelson Liljeröth att den här remissomgången var väldigt meningsfull för dem som lade ned arbete. I remissomgången framkom många synpunkter som vi tog fasta på. Lena Adelson Liljeröth kanske har iakttagit att det beslut som nu har fattats innebär att en stor del av Riksantikvarieämbetet kommer att vara kvar i Stockholm, och det är delvis en följd av de analyser och synpunkter som kom fram. Riksantikvarieämbetet kommer alltså att fortsätta att vara en slagkraftig, effektiv myndighet på det mycket viktiga område som de jobbar med.

Men min fråga är: Har Moderaterna ingen som helst känsla av medlidande, omtanke, ansvar eller solidaritet med Gotland? 0,000 är det enda jag har hört om ansvar för Gotland här i kammaren.

Anf. 96 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det verkar som om kulturministern och jag får mötas i en annan debatt som handlar om näringslivet på Gotland, men nu var det inte det som min fråga gällde. Vi moderater har för övrigt egna förslag, och det vet kulturministern. Jodå – ministern skakar på huvudet, och det tycker jag inte om.

Men nu handlar det faktiskt om Riksantikvarieämbetet, och där har man inte samma uppfattning om att det här kommer att förbli en slagkraftig organisation.

I den nya så att säga hafsiga hanteringen ska man i stället flytta Riksutställningar. Det är inte obekant vad man tycker på Riksutställningar om det här, och det har kommit en hel del kritik och protester därifrån. Man skriver att det här förslaget inte har föregåtts av någon form av remissrunda eller ens en ordentlig utredning. De ekonomiska, kulturpolitiska och miljömässiga konsekvenserna av förslaget har över huvud taget inte analyserats.

Med tanke på den här remissrundan: Är det här den nya linjen från regeringen, att man inte ens kommer att bemöda sig om att ta in remissyttranden över huvud taget i fortsättningen?

Anf. 97 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag har i ett tidigare svar till en allianssyster till Lena Adelsohn Liljeroth noga gått igenom frågan om Riksställningar, deras viktiga uppgifter och det åtagande som regeringen gör för att de kulturpolitiska ambitionerna inte ska sänkas.

Men faktum är att jag aldrig har hört talas om något moderat förslag till hur man ska skapa så mycket som ett enda jobb på Gotland när Gotland träffas av nedrustningen i vår del av Europa. Vi har ju diskuterat detta om och om igen. Jag har ställt den här frågan flera gånger och aldrig fått något svar, så jag står kvar vid min slutsats: Ni struntar i Gotland! Här är det hundratals jobb som försvinner! Ni nöjer er med att åka dit och titta på gotlänningarna på sommaren och ha det trevligt, men ägnar inte ett uns av eftertanke åt att de behöver något att göra också på vintern, att man behöver en bestående infrastruktur, en arbetsmarknad och människor som bor och betalar skatt på Gotland. Det är viktigt också för regeringen, inte bara att det är fint på sommaren!

Vidareutbildning av barnskötare

Anf. 98 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Lena Hallengren.

När vi politiker är ute och gör besök i verkligheten i olika verksamheter får vi en del frågor ställda direkt till oss, öga mot öga. Vid ett besök häromveckan på en förskola på Österlen kom det först framcyklande en liten tjej till mig och frågade: Vilken färg har du på din cykelhjälm? Ja, jag fick ju skämmas lite, för jag hade ingen cykelhjälm. Men det ska jag införskaffa – en röd cykelhjälm ska jag införskaffa!

En annan fråga som hade lite allvarigare karaktär fick jag av personalen. Den gällde om barnskötare och dagbarnvårdare hade möjlighet att på något vis få sin utbildning validerad mot förskollärrinriktningen, eftersom man med kanske 10–15 års yrkeserfarenhet har så mycket med sig i bagaget att man skulle kunna tillgodogöra sig denna utbildning på kanske lite kortare tid eller få bättre stöd ekonomiskt.

Anf. 99 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Barnskötare och förskollärare är båda betydelsefulla yrkesgrupper, vill jag bara säga, och de bildar framgångsrika arbetslag i vår svenska förskola.

När det gäller barnskötarna handlar det om att bedriva den barnskötarutbildning som det finns en nationell kursplan för, det vill säga de som är barnskötare men som har en väldigt gammal utbildning kan valideras mot en barnskötarutbildning.

Som svar på Görans fråga vill jag säga att det finns ett antal kommuner som bedriver ett samarbete gentemot en närliggande högskola eller ett närliggande universitet för att se till att man kan få bli validerad till förskollärare. Det innebär att man inte behöver läsa hela utbildningen, utan man valideras och behöver kanske läsa två år i stället för tre.

Vi håller också på att se över möjligheterna att generellt säga att alla som är barnskötare och har arbetat en viss tid kan förkorta utbildningen med en viss tid och därefter ha möjlighet att läsa till lärarutbildning med inriktning på förskola. Det håller vi på att titta på. Jag kan inte ge något mer konkret svar just nu.

Anf. 100 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Jag tackar för det så länge, och jag återkommer.

En följdfråga kan handla om jämställdhet. Jag vet att det kommer att gå projekt pengar till jämställdhet också på förskolan. Det gäller inte minst integrationen. Man träffar ju inte det första man gör en manlig förskollärare med utländsk bakgrund om man träder in där, utan man gör det ytterst sällan. Finns det tankar från statsrådets sida på att man skulle kunna se något projekt på just detta område? Då skulle kanske ungdomar kunna träffa lite fler män i förskolan, och tjejerna skulle kanske kunna söka sig till idrotten så att killarna där fick träffa kvinnliga lagledare och tränare och på så vis kunna få lite mjukare coaching från lagledarbänken, vilket vi kanske saknat på sistone.

Anf. 101 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det är väldigt betydelsefullt, tycker jag, att även förskollärare ägnar sig åt jämställdhetsarbete. Vi ska naturligtvis börja tidigt för att se till att bryta de könsmonster som finns i vårt samhälle.

Det finns en särskild jämställdhetsdelegation som arbetar för förskolan som har 12 ½ miljon kronor till sitt förfogande under två och ett halvt år. Det blir ganska mycket pengar till olika förskolor, enskilda förskolor och avdelningar och hela kommuner som ska lära sig att se på förskolan och på barnen med mer jämställda ögon. Jag tror att det är ett väldigt viktigt arbete. Det betyder inte bara att vi ska ha fler män i förskolan. Det är betydelsefullt, men det är viktigt att alla de kvinnor som arbetar i förskolan får goda förutsättningar att arbeta jämställt.

Lagrådets granskning av EU:s grundlagsförslag

Anf. 102 BJÖRN VON DER ESCH (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsministern.

Myndigheterna har nu kommit in med sina synpunkter på frågan om EU:s grundlag. Alla remissvar har väl kommit in vid det här laget. Nu visar det sig att man kommer att tillfråga Lagrådet också, men det gör man först den 2 juni, det vill säga svaret från Lagrådet kommer först när riksdagen har påbörjat sitt sommaruppehåll, och det finns då ingen möjlighet förrän efter tre månader att ta upp det. Det här är ett oerhört viktigt remissvar. Högsta domstolen och Regeringsrätten har ju mycket kritiska synpunkter på regeringens slutsatser vad gäller grundlagsfrågan.

Min fråga är därför: Kan man inte tänka sig att man tar beslutet om Lagrådsgranskning tidigare än den 2 juni?

Anf. 103 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Regeringen har haft en plan för hur vi ska förfara med fördraget om den nya konstitutionen i Europeiska unionen. I den har

ingått att vi har haft, som sades här, en särskild promemoria ute på remiss hos olika myndigheter, inte minst juridiska myndigheter. De svaren har nu kommit in, och i planeringen har ingått att vi naturligtvis behöver tid för att gå igenom de olika svaren, bereda dem och sedan återkomma till riksdagen i höst med ett definitivt förslag.

Innan vi gör det ska vi naturligtvis, som också sades av frågeställaren, lämna ett förslag till Lagrådet, och jag tror inte att det finns möjlighet att forcera fram det förslaget. Då skulle det inte vara tillräckligt genomarbetat, utan vi måste följa den tidtabell som vi har dragit upp från början. Men det finns utomordentligt goda möjligheter att i både den publika debatten och naturligtvis här i kammaren också vid senare tillfälle diskutera både Lagrådets och andras synpunkter.

Behandlingen av de utvisade egyptierna

Anf. 104 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utrikesminister Laila Freivalds.

Ahmed Agiza avvisades från Sverige 2001, och jag vet att UD har haft kontakt med Egypten både före, efter och under detta och har haft människor på plats, men det har florerat och florerar rykten och uppgifter om oegentligheter och till och med tortyr, vilket ju är fullständigt oacceptabelt ur ett svenskt perspektiv.

Min fråga är: Hur agerar utrikesministern för att rättssäkerheten och respekten för mänskliga rättigheter ska upprätthållas i fallet Agiza?

Anf. 105 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Det är viktigt att vi kan utveckla det internationella samarbetet när vi bekämpar terrorism. Men vi måste kunna göra det på ett sådant sätt att de krav som vi har på rättssäkerhet, human behandling och respekt för internationella överenskommelser hålls.

Det finns, som Veronica Palm säger, påståenden om att de två egyptier som utlämnades till Egypten har blivit torterade. Detta har vi tagit upp med den egyptiska regeringen vid ett flertal tillfällen på olika sätt. Senast i går träffade jag i Alexandria, när jag var där och invigde det nya Anna Lindh-institutet, den vice utrikesministern. Jag tog då återigen upp denna fråga eftersom vi hittills inte har fått ett tillfredsställande svar från Egypten. Vi vill ha en oberoende internationell utredning. Är det sant att de blev torterade, eller är det inte sant? Det är oerhört viktigt för förtroendet och för möjligheterna att samarbeta för att bekämpa terrorism.

Jag kommer att fortsätta att driva denna fråga eftersom det är ett krav från vår sida att detta blir klarlagt.

Anf. 106 TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund slut, och vi tackar regeringen och kammarens ledamöter.

Anf. 107 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Naturens krafter är starka, och vi människor är små vid en jämförelse, och stundom är vi helt hjälplösa. Vi kan bara se när krafterna drar i gång, när stormen viner, när regnet fullständigt forsar fram, när träden faller och när strömmen bryts. Det är ett väldigt sårbart samhälle vi har. Vi har blivit smärtsamt påminda om olyckor och katastrofer både för andra länder och för oss här i Sverige, för enskilda människor både här hemma och utomlands, i samband med katastrofen i Sydostasien och här hemma i samband med skogsförstörelsen i södra Sverige när orkanen Gudrun drog fram.

Har vi kommit närmare varandra i och med det som har hänt? Har vi nu mer än tidigare förstått att vi faktiskt måste ha både psykologisk och fysisk beredskap för att möta svåra frågor? Kan man ha den beredskapen? Jag vågar mig inte på något entydigt svar. Men som företrädare för folket här i riksdagen tycker jag att man måste ha en beredskap att förstå att man snabbt måste kunna hjälpa till och göra vad man kan för att lösa de problem som blir följderna av stora och svåra katastrofer. Olyckor har hänt förr, och de händer hela tiden. Detta är inte vare sig den första eller den sista olyckan som vi kommer att debattera här i riksdagen.

Herr talman! Vårt uppdrag i bostadsutskottet är att se till att vi har en flexibilitet i lagstiftningen så att vi snabbt kan göra undantag bland annat i plan- och bygglagen. Från Centerpartiets sida och även från andra partiers sida kom det motioner ganska snabbt. Man lade fram förslag så att de drabbade människorna i skogslänen snabbt skulle få besked och hjälp.

Dessa förslag har sedan diskuterats och till en viss del också fått bifall från andra utskott.

I bostadsutskottet finns det fortfarande ett krav kvar. Det gäller frågan om vilket undantag som måste göras i miljöbalkens bestämmelser. Främst handlar det om vatten. Vilka åtgärder måste man vidta för att lösa frågan om var man ska lägga träden när de har tagits ut ur skogen? De måste begjutas med vatten för att inte bli ännu mer förstörda. Den här frågan anser vi från borgerligheten, från alliansen, att regeringen snabbt måste se över och återkomma till riksdagen med, helst omgående. Detta påtalar vi i reservationen i betänkandet. Därför vill även jag yrka bifall till den reservationen.

Herr talman! Jag tycker inte heller att det är svårt att ställa mig bakom det särskilda yttrandet från Dan Kihlström. Jag har tänkt mer och mer på det. Han tar i det särskilda yttrandet upp att frågor som gäller stormskövlingen har delats upp på olika utskott i stället för att samlas ihop. Vi borde åtminstone ha haft gemensamma debatter här kanske under en dag och fått frågorna belysta i ett enda sammanhang. Nu blir det en rad debatter där vi upprepar vad andra har sagt och även påtalar för andra utskott vad de borde ha gjort utan att varken de eller vi kan svara på detta. Jag tycker att det är fel. Jag tycker att det är en brist. Det kanske är ett uttryck för den onödiga byråkrati och de krångliga regler som vi så ofta ser. Det skulle vara intressant att höra vad majoriteten tycker om det.

Herr talman! Nu finns det ett akut hjälpbehov, och akuta insatser måste göras för de människor som har drabbats. Egentligen är det vi alla

*Undantag från
bestämmelser i
plan- och bygglagen*

som har drabbats eftersom detta inte bara är en fråga för södra Sverige utan är en nationell angelägenhet, ett nationellt problem. Men det måste också ske ett långsiktigt ställningstagande om hur vi ska handla vid katastrofer och vilken beredskap vi ska ha. Och vi måste ha en katastroffond. Då menar jag inte bara pengar, utan vi måste ha en åtgärdsplan, så att man inte behöver ha en sådan här infekterad debatt om vem som ska betala vad och om vilka som ska göra vad, hur och när.

Sammanfattningsvis tycker jag att det behövs en helhetssyn. Det behövs enklare regler. Det behövs snabba beslut. Det behövs framförhållning. Jag hoppas att vi har lärt oss något av detta.

Anf. 108 LILIAN VIRGIN (s):

Herr talman! Nu är det bostadsutskottets tur att behandla ett betänkande med förslag till åtgärder med anledning av stormen i januari 2005 i södra Sverige. Stormen orsakade stora skador, och det är den värsta stormen sedan 1969. Men skadorna på skogen blev mycket värre i år.

När man läser i facktidningar får man en bra bild av den här katastrofen. Det man också läser i facktidningarna är att regeringen har visat handlingskraft och tagit stort ansvar. Man kan se en nationell samling där statsmakterna har varit med från start och där arbete pågår för att mildra effekterna av skadorna.

Ett förslag till åtgärd som vi har behandlat i bostadsutskottet är att ge regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen när det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendomen.

Den svåra storm som drabbade södra Sverige den 8–9 januari i år fick till följd att mycket stora mängder skog stormfälldes. Frågan har nu uppkommit om huruvida de virkestravar och virkesupplag som behöver läggas på platser som normalt inte används som lagringsplatser är bygglovspliktiga enligt plan- och bygglagen.

För att inte behöva få en diskussion om huruvida det föreligger bygglovsplikt eller inte är det lämpligt att bemyndiga regeringen att ge ut föreskrifter om undantag från plan- och bygglagen. Bemyndigandet avser fall då det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljö eller egendom. Det är bara i brådskande fall där det är nödvändigt för att begränsa negativa effekter av en naturhändelse som regeringen får meddela föreskrifter om undantag för bygglov. De undantag som regeringen beslutar om får bara gälla en begränsad tid.

Herr talman! Bostadsutskottet har gjort ett par mindre justeringar i den föreslagna lagparagrafen – detta för att täcka in även andra anläggningar och områden för andra anläggningar än byggnader och för att ge regeringen möjlighet till föreskrifter som även omfattar detta.

Utskottet säger också i sitt förslag att den nya lagparagrafen ska träda i kraft den 1 juni 2005, och undantag som har meddelats med stöd av den nya paragrafen ska kunna tillämpas från och med den 1 januari 2005.

Ett enigt utskott tillstyrker regeringens förslag om förändringar i plan- och bygglagen. Det finns dock en reservation, där man vill gå lite längre. Man säger att regeringen ska ta ett större grepp och se över om också andra lagar behöver ändras. I reservationen nämns det att det kan behövas undantag från miljöbalkens bestämmelser för att kunna lagra

timmer i vatten men att hänsyn ändå ska tas till om det finns behov av att säkerställa skyddet av vattentäkter. Reservanterna vill ha en snabb översyn och vill att regeringen under våren återkommer till riksdagen.

Herr talman! Det som sägs i reservationen har också några av remissinstanserna påpekat. Regeringen förklarar i propositionen att det pågår en översyn inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet för att bedöma om ändringar i andra lagar behöver göras.

Regeringen förklarar i propositionen att plan- och bygglagen prioriteras eftersom det blir aktuellt att tillämpa den lagen så fort en verksamhet planeras eller vidtas. De andra lagarna är viktiga. Men inom departementet pågår en översyn som syftar till att bedöma om andra lagändringar kan behöva göras. Utskottsmajoriteten anser att resultatet av den pågående översynen ska avvaktas.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut och avslag på reservationen.

Anf. 109 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Om jag tolkar andemeningen i Lilian Virgins anförande rätt finns det ändå en villighet att lyssna på oss. Men då blir frågan: Varför tycker man inte att man kan gå oss till mötes fullt ut i den här frågan? Det där har jag lite svårt att förstå.

Det timmer som kommit ut ur skogen kan inte ligga så länge. Man behöver inte ha så mycket skog för att få erfarenheten att barkborren kommer snabbt, och det förstör ytterligare för människor.

Varför kan ni alltså inte till fullo gå oss till mötes?

Anf. 110 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Ingen är emot att detta löses på ett väldigt bra sätt och dessutom snabbt. Som jag förstår Rigmor Stenmarks fråga om vattenlagringen kan jag säga att detta är en sak som redan i dag kan prövas, och som också prövas, av länsstyrelsen. Där måste man ta hänsyn både till hur det ser ut och till vattnet.

Som vi har sett nu är det inte klarlagt att det behövs ytterligare en lagändring för att få till stånd denna prövning.

Anf. 111 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Där har vi delade meningar; det är uppenbart. Vi vet, och vi har sett konsekvenserna. Jag tänker då på diskussionerna och miljöbalkens införlivande. Det har varit oerhört mycket av käppar i hjulen för människor. Därför vill vi att det ska vara tydligt och klart att man så att säga gör den här biten.

Jag hoppas att Lilian Virgin tar med sig våra synpunkter. Jag antar att Lilian Virgin är närmare regeringen än vi i alliansen är.

Anf. 112 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Departementet följer utvecklingen. De har samtal. De både diskuterar och bevakar. De har samtal med näringen och med industrin och ser till vilka villkor som dessa nu har att jobba under. Självklart måste också nämnda miljöhänsyn tas.

*Undantag från
bestämmelser i
plan- och bygglagen*

Om det behövs ändringar kommer man tillbaka. Jag tar gärna, som Rigmor Stenmark säger, med mig den här frågan, för också jag tycker att detta är viktigt. Vi ska ha klara regler som det är enkelt att tillämpa.

Anf. 113 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Också jag vill för ett ögonblick uppehålla mig vid den fråga som vi inte tycker har blivit tillgodosedd. Här talas det om vattenlagring. Men precis som jag sade i mitt huvudanförande hänger de olika sakerna ihop. Vi vet ju att om man nu får ett undantag och kan lägga upp till exempel ett virkeslager behöver det på många platser ganska snart till exempel vattenbegjutas. Det handlar alltså inte bara om lagring i sjöar och vattendrag.

Jag tycker nog att det haltar lite grann i frågan när det nu blir så att man får undantag för att göra den här lagringen. Den andra delen av frågan är liksom inte löst. Det hade nog varit bra att ha med det i samma beslut eftersom det här ärendet kommer att brådska.

Alla vill vi, precis som Lilian Virgin var inne på, göra en insats på området, så jag tycker nog att regeringen hade kunnat ta tag i den biten så att vi kunde fatta ett helhetsbeslut här i dag.

Anf. 114 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Vi är överens om att de förändringar vi gör i plan- och bygglagen är viktiga och att det ska ske snabbt. Det är ju därför som vi har tagit det här beslutet.

När de här sakerna diskuteras i departementet har man hela tiden kontakt med näringen och industrin. Man ser också till vad mera som behövs. Jag tror därför att vi får lita på departementet här, på att de återkommer när de ser att det behöver göras förändringar. Hittills har de kunnat göra en del förändringar i förordningar som har underlättat det hela.

Anf. 115 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Lilian Virgin sade här att regeringen och departementet följer utvecklingen och har kontakt med näringen. Ja, men det räcker kanske inte riktigt.

Lilian Virgin talade förut om en handlingskraftig regering. Kanske borde det också på den här punkten ha varit så. Det gäller ju att komma till skott och att komma till beslut.

Sedan skulle jag beträffande det särskilda yttrandet vilja säga att det vore trevligt med en liten kommentar från majoriteten om handläggandet. Jag förstår att det konstitutionellt måste bli så här. Men jag sade i mitt huvudanförande att jag har lite svårt att göra en uppföljning eftersom det, precis som Rigmor var inne på, är debatter här dag efter dag. Det är liksom bara korta betänkanden. På något sätt hade det varit bättre om det här var samlat på ett ställe och vi kunde yttra oss för att sedan kanske få en samlad debatt. Ligger det alltså inte någonting i den kritik som jag framför i mitt särskilda yttrande?

Anf. 116 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om det. Visst hade det varit enklare om vi hade kunnat ha en sammanhållen debatt om detta. Som vi sett har det varit debatter flera dagar i rad, men det har vi inte rått på.

Efter vad jag sett vad gäller det beslut som fattades inför en uppdelning fanns det reservationer från Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Men tydligen tyckte en majoritet att det här var en bättre ordning. Vi får väl lära oss en del av det.

Anf. 117 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Vad vi egentligen pratar om här är att vi ska ha långsiktiga regelverk. Vi lagstiftar och ändrar ju inte regler bara för den situation som uppkommit vid det här aktuella tillfället, utan vi ska ha ett regelverk som fungerar även vid andra tillfällen. Det är ett slags beredskap vi ska ha. Det stiftas, som sagt, inte nya lagar bara för den här stormens skull, även om den är den utlösande faktorn.

Det kan då kännas lite underligt att vi inte tar båda lagarna samtidigt. Det är väl ganska klart att det för så här stora virkesupplag behövs bygglov – åtminstone i de allra flesta fall. Det är ju därför som vi ändrar och ger regeringen en möjlighet att inkomma med undantag när det är en sådan här situation.

Med samma argument som Lilian Virgin nyss använde kan man säga att det går att även prova bygglov i dag. Då skulle man inte heller behöva ändra detta.

Jag tycker att det hade varit naturligt att man även tog bort de hinder som fanns i miljöbalken så att lagarna kunde fungera tillsammans på ett optimalt sätt. Nu kommer det antagligen att bli så att det enligt plan- och bygglagen går ganska lätt att pröva, men sedan fastnar det i prövningen enligt miljöbalken. Det här framhölls tidigare i debatten i dag.

Det verkar lite märkligt att man var tvungen att prioritera den ena lagstiftningen framför den andra. Om viljan hade funnits hade man tagit fram båda.

Anf. 118 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad ni har för recept på vad som ska ändras i miljöbalken. Jag ser en skillnad i de här två lagarna. I plan- och bygglagen finns det en osäkerhet om det krävs bygglov eller inte för sådana här anordningar. För att inte behöva pröva och fastna i det här med osäkerheten har man gjort det här undantaget. Det gör man för att få ett snabbt beslut och för att kunna slippa att det kommer surt efter. Det är inte avsikten med det här. Det här gör man för att råda bot på osäkerheten.

Jag håller självklart med om att det är långsiktiga lagar som ska gälla och att det här undantaget bara ska gälla i extrema situationer, om det inträffar något liknande på nytt.

Anf. 119 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis svårt att exakt säga vad som ska ändras i miljöbalken. Det viktiga i sammanhanget var att göra de olika avvägningarna. Det är kanske så att miljöbalkens regler trots allt skulle kunna fungera om det var en situation där man kunde jobba effektivt med de regler som finns. Ännu viktigare hade det varit att man hade gjort den

avvägningen och presenterat den samtidigt. Det är det som är huvudpunkten.

Anf. 120 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Det är självklart att avvägningar har gjorts, men man har inte i det här sammanhanget sett att det behövs någon ändring i miljöbalken. Man följer frågan hela tiden, tillsammans med näringen och industrin, och har miljösidan med sig. Det här bevakas hela tiden, och fortlöpande förs det diskussioner i den här frågan. Om det behövs kommer man tillbaka.

Anf. 121 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Egentligen har Lilian Virgin redan redogjort för ärendet ganska väl.

Vi är ganska många som blev både överraskade och chockade av den så kallade orkanen Gudrun som drog över vårt landskap och ännu kraftigare över Småland och delar av Västergötland. Jag vill bara konstatera att en del lagstiftning uppenbarligen inte var på plats för att klara av det här. Därför tycker jag att betänkandet är alldeles utmärkt. Vi plockar fram ett undantag i plan- och bygglagen där vi i alla fall är säkra på att det inte ställer till krångel.

Det finns en reservation, och det är väl lika bra att jag håller mig till den. Jag står bakom betänkandet som sådant, dock ej bakom reservationen. Egentligen svarar man i reservationen på varför vi inte kan ställa oss bakom reservationen. Det står: "Det bör i sammanhanget säkerställas att undantagen inte leder till farliga eller på annat sätt direkt olämpliga åtgärder. Det kan t.ex. finnas behov av att säkerställa skyddet av vattentäkter."

Det är det som är poängen i miljöbalken. Det är därför miljöbalken finns. Den ska nämligen mäta åtgärderna emot varandra. Det är kanske ganska bra att prövningen finns kvar enligt miljöbalken ifall det som man i reservationen är rädd för ska hända inte händer. I det första fallet – jag vet inte om det är det första; jag är inte så kunnig – där man sade nej till en sjö gjorde man det därför att det var risk för att dricksvattentäkter skulle bli förstörda. Det var ganska bra att man mätte det enligt miljöbalken och inte lade virket i sjön och skapade en annan naturkatastrof. Vi vinner ingenting på att lösa en naturkatastrof med en annan naturkatastrof, om än mer begränsad. Jag tror att det är en ganska bra hållning som majoriteten har, att behålla miljöbalken som den är.

Man säger i reservationen också att allt det här redan borde vara gjort. Det är en ganska underlig reservation. Man reserverar sig för någonting som redan borde vara gjort.

I majoritetsskrivningen står det: "Med utgångspunkt från de påpekanden som gjorts pågår nu en översyn inom Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet. Översynen syftar till att bedöma i vilken mån andra lagändringar kommer att behöva göras."

Det är ganska bra det också. I och för sig kan vi inte tillfredsställa reservationen, för i reservationen säger man att det här redan borde vara gjort, och det är inte gjort. Det här är lite av moment 22.

Reservationen är såtillvida uppfylld att om miljöbalken ställer till riktigt stora problem får man se över det här. Men jag tror inte det. Jag tror

att miljöbalken kommer att visa att nödvändiga hänsyn tas till det som är rimligt ur ekonomiska eller andra synpunkter i förhållande till vad som blev effekten för miljön. Jag är inte så säker på att vi ska ge regeringen den friheten att den kan lämna undantag avseende miljöbalken på samma sätt som gällande plan- och bygglagen.

Anf. 122 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Vi har inte någon avvikande mening när det gäller att man ska ta hänsyn så att man vid en katastrof inte gör så att det blir en ny katastrof. Det är inte detta det handlar om. Men vi vet vilka problem som miljöbalken faktiskt ställer till. Ibland är det väldigt orealistiska förslag som miljöbalken så att säga åsamkar. Man kan undra vad det är som gör den ena katastrofen värre än den andra.

Vad vi vill ha är ett klagörande. Var kan man få lägga timret? Var kan man få vattenbegjuta träden? Man måste faktiskt ha ett klagörande. Jag förstår inte varför Vänsterpartiet försöker säga att det här kan bli en ny naturkatastrof. Det är ingen som vill det.

Anf. 123 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Miljöbalkens funktion är faktiskt att kontrollera att den verksamhet som ska utövas sker på ett sådant sätt att det inte får negativ verkan på miljön. När det gäller vattenlagring av timmer och vattenbegjutning av timmer är miljöbalkens funktion att se till att det kan ske på ett sådant sätt att det inte skadar miljön. Jag tycker att det är ett ganska rimligt förhållningssätt.

Jag är övertygad om att det finns ganska gott om platser i det här landet där vi kan lagra timmer och vattenbegjuta timmer utan att det för den sakens skull kommer att ställa till med några större problem för miljön. Det är den avvägning som görs i miljöbalken. Den tycker jag att man ska få lov att göra.

Det är inte så att vattenlagringen är det optimala för någon av oss. Det optimala är naturligtvis att timret för det första kommer ut ur skogen och för det andra så fort som möjligt kommer till sågverk och i nästa skede till massafabriker. Det måste vara det optimala. Ju mindre vi behöver lagra och vattenbegjuta, desto bättre. Det finns alltid en viss fara med vattenbegjutning och vattenlagring, som inte är särskilt positivt.

Jag är övertygad om att miljöbalkens sätt att fungera gör att vi kommer att få en vattenlagring och en vattenbegjutning som ur miljösynpunkt är den absolut bästa. Jag är inte lika säker på att regeringen ska ägna en massa tid åt att bedöma vilka sjöar som är lämpliga och annat sådant. Jag tror faktiskt att miljöbalken och länsstyrelsens prövning är mycket bättre än att regeringen skulle leta upp sjöar i landet där man kan lägga timmer. Jag tror att länsstyrelserna klarar det här betydligt bättre.

Anf. 124 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Länsstyrelserna är så att säga regeringens förlängda arm. Regeringen har myndigheter som den tar hjälp av. Vad det handlar om nu är faktiskt inte en vanlig skogsavverkning. Här handlar det om enorma mängder träd som på något vis måste lagras, och det finns inte plats överallt. Sågverken är överlupna med jobb. Samtidigt handlar det här om stora ekonomiska värden för människor som äger skog och även

för människor som äger skog som behöver avverkas men som inte kan avverkas nu på grund av att man inte kan lösa vissa praktiska problem.

Jag tycker att det var hedersamt att Vänsterpartiets representant sade att han inte kände till detta så väl. Jag skulle vilja uppmana: Läs, lär och ta del av praktiken i den här frågan! Vi måste faktiskt kunna lösa praktiska problem på ett hyfsat sätt.

Anf. 125 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Självklart ska det här lösas på ett hyfsat sätt. Det ska lösas på ett sätt som inte förstör miljön mer än absolut nödvändigt. Det ska lösas på ett sådant sätt att de skogsbönder som har fått sina marker förstörda ska ha en chans att behålla sina inkomster. Det ska lösas med vattenbegjutning och det ska lösas med vattenlagring. Det ska lösas med förstärkta vägar så att timmerbilarna kan åka. Det ska lösas med ekonomisk ersättning till skogsbönderna. Det ska lösas med alla de punkter som finns i vårpropositionen och som fanns både i det som hette Stormen 1 och i det som nu heter Stormen 2.

Självklart är det på det viset. Men att miljöbalken nödvändigtvis måste ändras eller att regeringen ska kunna sätta sig över miljöbalken gör faktiskt att vi i stället riskerar att få andra, om än mer lokala, miljöförstöringar som kommer att vara katastrofer för människor. Ni skriver själva i reservationen att vattentäkter naturligtvis inte får lov att bli drabbade. Det finns andra värden som inte heller får bli drabbade.

Jag tycker att det är bra att det här med vattenbegjutningen och vattenlagringen blir prövat enligt miljöbalken på ett sådant sätt att vi får minsta möjliga åverkan på miljön. Jag är lite förvånad över att Centerpartiet, som brukar utge sig för att vara ett grönt parti, så fullständigt ignorerar de faror som finns med vattenlagring och vattenbegjutning i stället för att låta prövningen ske. Sedan utgår jag från att länsstyrelserna gör den här prövningen och gör den snabbt och att de överklaganden som eventuellt kommer i det här fallet också blir behandlade ganska fort.

Anf. 126 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Det mesta verkar uttömt på det här området, tycker jag. Jag vill kanske komma med lite klargöranden om vattenlagringen och sjölagringen. Det var ju det som Rigmor och Sten diskuterade. Jag vill till att börja med förklara att det uppenbarligen är så att miljöbalken fungerar. Det har gjorts en hel del bedömningar och givits en hel del tillstånd. Det har även givits avslag. Till exempel har en sjö som heter Flåren i Kronoberg fått nej. En annan har fått ja, och det är Kisasjön hemma i Östergötland. Den sjön har äntligen återhämtat sig från en flerårig vattenlagring som förstörde sjön. Och det är inte bara sjön som har förstörts av långvarig lagring, utan det är också virket.

Det är väldigt komplicerat med vattenlagring i sjöar. Det är inte många sjöar som är lämpliga över huvud taget. Dessutom leder det alltså till kvalitetsförsämring av virket. Det som händer med sjön är att det utsöndras en hel del ämnen; fenoler och terpener. Det sker en övergödning av sjön när barken faller ned. Det var det som hände i Kisasjön. Övergödning leder till syrebrist vid botten.

Det är dock lite annorlunda, kanske, med den enstaka lagring som det nu är fråga om. Den ska ju vara kortsiktig på ett helt annat sätt. Därför

tycker jag att det är väldigt viktigt att man inte är totalt emot vattenlagring heller utan att varje situation provas för sig. Det är ju det som man kan göra hemma i miljönämnden. Det är det som länsstyrelsen också kan pröva. Jag läste i tidningen i dag att miljönämnden i Alvesta hade tillåtit Södra skogsägarna att lagra i sjön Åsnen till exempel. Man bedömer från fall till fall och ser att här går det och här går det inte. Så gör man sina prövningar enligt miljöbalken och annat.

Vårt stormpaket, som vi har skrivit om i vår partimotion, grundas på åtgärder för att få ut så mycket som möjligt ur skogarna. Det medför minskade krav på insektsbekämpning. Sedan tycker vi också att det är viktigt med stöd för lagring. Vi fick ju se i vårbudgeten att det gick att få fram de pengarna. Det medför minskat transportbehov. En sak som är väldigt viktig är också att man har en möjlighet för den lokala näringen att överleva.

Det är de åtgärder som vi har tyckt behövs. Nu har det varit lite anorlunda med försvarsutskottets behandling av sitt betänkande och sedan vårt. Vi låg långt efter för att det var lite remisser som vi behövde inhämta. Sedan har vi också ändrat lite grann i propositionen. Det som vi skrev i vårt yrkande, som skulle behandlas i bostadsutskottet, var att vi ville att regeringen skulle komma med förslag för att det fanns behov av både virkesupplag och vattenbegjutning. Det tycker vi att vi har fått tillgodosett genom propositionen.

Därför, om det är någon som undrar, yrkar jag inte bifall till vår partimotion. Den lades ju fram med anledning av en händelse av större vikt och inte som en följdmotion på propositionen. Propositionen tillkom ju som en följd av att alla hade så mycket åsikter om vad som skulle göras. Jag tycker att det är väl tillgodosett. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

9 § Grundskolan

Grundskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU9
Grundskolan.

Anf. 127 JAN BJÖRKMAN (s):

Herr talman! Det betänkande som nu är aktuellt för debatt är utbildningsutskottets betänkande nr 9, *Grundskolan*. Betänkandet hade kanske lika gärna kunnat ha rubriken ”Vissa grundskolefrågor”. Det handlar nämligen om motioner från den allmänna motionstiden.

Jag kan väl säga att det inte är något litet antal motioner det rör sig om. Det är sammanlagt 178 motionsyrkanden som ska behandlas. I det avseendet är kanske detta ett av de största betänkandena under detta riksmöte. Genom det stora antalet motionsyrkanden behandlas också en mängd olika frågor inom grundskoleområdet. Låt mig bara nämna några. Det rör sig om sådant som skolans uppgift, rätt till kunskap i skolan, värdegrunden i skolan, principen om avgiftsfrihet, flexibel skolstart,

stödundervisning, avskaffande av timplanen, modersmålsundervisning, val av skola och elevinflytande, för att bara nämna några av de sakområden som behandlas i detta betänkande.

Utskottet föreslår avslag på samtliga motionsyrkanden. Många av avslagen sker med hänvisning till det förslag till ny skollag som just nu bereds i Regeringskansliet. Till betänkandet finns 86 reservationer fogade. Samtliga partier utom Socialdemokraterna finns representerade där.

Herr talman! Med denna korta inledning och sammanfattning ber jag att debatten kan få ta sin början.

Anf. 128 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! 27 906. Vet ni vad det är? 27 906 elever. Så många elever nådde inte målen i grundskolan våren 2004. Det är lika många som antalet invånare i hela Oskarshamns kommun. Av dessa elever nådde 12 035 inte målen i matematik, svenska och/eller engelska.

Tanken var att i stort sett alla elever skulle klara de grundläggande kunskapsmålen efter att ha gått nio år i grundskolan. Men så är det inte alls. I höstens olika undersökningar konstaterades att svenska elever har sämre läsförståelse och sämre läsförmåga än tidigare, och bland våra elever försämras också resultaten i matte och NO mer än bland eleverna i 16 andra länder. Skolan är även sämre på att kompensera för elevernas familjebakgrund än tidigare. Men, vilket är viktigt att påpeka, skillnaderna är stora mellan kommuner och mellan olika skolor.

Vad är det som gör att skillnaderna är så stora mellan skolorna? Jag blir så arg när jag hör ansvariga politiker och tjänstemän skylla det på eleverna, på deras bakgrund och hemförhållanden. Det är långt ifrån hela sanningen. Vi vet att det som bland annat gör skillnad och påverkar resultaten är välutbildade lärare, professionellt ledarskap, kontinuerliga utvärderingar, gott samarbete med hemmen, höga förväntningar på eleverna, program för mobbning och positivt arbetsklimat.

Vi moderater har länge påpekat att målen i skolan är alldeles för många. Man kan inte fokusera på allting, för då tappar man det viktiga. Fokus ska vara på kunskap, och så ska det vara redan i förskoleklassen. Där ska lärarna tänka läsinläring, tänka skrivinläring och matteinläring och mer än nu ta till vara små barns lust och förmåga att vilja lära. Redan i årskurs 1 kan så gott som alla lära sig läsa om bara läraren har fokus på det och inte på allt annat. Förr kunde de flesta barnen läsa före jul i årskurs 1. Varför skulle de då inte kunna göra det nu?

Kunskap är makt, och kan man läsa har man goda förutsättningar att tillägna sig så mycken annan kunskap. Vi tilldelar skolan stora resurser, men det är för stor andel av pengarna som går till annat än undervisning. Det är bara 46 % som går till undervisning, och det är nästan rekord det också. Bara ett annat land i EU tar så stor del av medlen till annat än undervisning. Visserligen är vi moderater för mer pengar till skolan, men vi vill även se en omfördelning av de befintliga resurserna.

Det har alltid förvånat mig att det är så viktigt hur många minuter varje elev får ha matte på schemat men att få egentligen bryr sig om hur mycket matte han eller hon lär sig. Ingen ska gå i skolan några extra dagar. Alla måste rätta sig efter timplaner, och alla ska börja skolan på hösten det året de fyller sju år. Nåja, man kan få börja tidigare eller senare, men det ska vara på hösten i alla fall. Varför tror ni som styr detta

land att elever i skolan lär sig saker på samma tid när allting annat tar olika tid? Vem vet hur lång tid det tog för oss att lära oss läsa, cykla och åka skidor? Huvudsaken är att vi kan – inte hur lång tid det tog.

Vi moderater vill ha en flexibel skolstart och en pedagogisk frihet för landets alla skolor att arbeta utan en nationell timplan. Åk till Helsingborg och se vilka resultat kommunens skolor uppnått tack vare friheten att arbeta utan nationell timplan! Vi vill också ha betyg både tidigare och i fler steg.

En god inlärningsmiljö förutsätter bättre ordning och arbetsro i skolan. För att uppnå det måste vi ge lärarna verktyg. Vi kan titta på Finland och se hur de gör. Vikten av handlingsprogram mot mobbning kan inte nog betonas. En vanlig skoldag som i dag blir ungefär 100 000 barn mobbade i den svenska skolan. Det får inte fortsätta!

Slutligen, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 2, men jag står bakom även de andra moderata reservationerna.

Anf. 129 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! För ett litet tag sedan var jag med en grupp från Folkpartiet i vårt grannland Finland. Sverige har många mål. Den borgerliga regeringen i början av 90-talet hade målet att vi skulle ha Europas bästa skola. Sedan kom Socialdemokraterna och sade att vi skulle ha världens bästa skola. I Finland säger de att de har ett enda mål, att alltid vara bättre än Sverige.

Det lyckas de med. I den senaste OECD-rapporten, Pisasrapporten, visar det sig att Finland är bäst i Europa. Och de var bäst inte bara i den senaste rapporten utan även i den näst senaste från år 2002. De har till och med stärkt sina positioner något, medan Sverige halkar efter i internationella undersökningar.

Det var mycket intressant att studera vad det var Finland var bättre på än vi. Jag skulle vilja säga att det handlar om just de tre områden där vi liberaler verkligen vill se förändringar: att skapa bättre arbetsro, att göra tydligare och tidigare utvärderingar och att ha en mycket hög kvalitet på undervisningen i skolan.

Om jag börjar med arbetsron finns där ett tydligare rättsligt skydd för varje elev, något som jag tycker är oerhört viktigt. Man ska kunna känna sig trygg varje dag när man går till skolan. Lärarna ska få vara lärare och ledare i skolan och i klassrummet. Det innebär att de har de befogenheter som krävs för att kunna upprätthålla en god arbetsro och en bra arbetsmiljö. Det är befogenheter som under Socialdemokraternas ledning i Sverige successivt tagits bort. Jag undrar vilka signaler det sänder ut.

Vi har flera gånger i tidningar kunnat läsa om mycket allvarliga mobbningsfall där lärare och rektorer gjort det enda rätta, nämligen att stänga av de elever som mobbat andra så att mobboffren fått chansen att komma tillbaka till skolan. Man har genom omplacering och på annat sätt försökt hitta lösningar för dem som mobbas. Det som då hänt är att Skolverket, med stöd av den politik som den socialdemokratiska regeringen beslutat om, prickat lärare och rektorer för att de stängt av mobbare. Jag undrar: Vad ger det för signaler, och vilken rättsuppfattning är det som då sprider sig?

Jag talade med en kille som gick i klass 8 B på Mattlindens högstadium utanför Helsingfors. När vi pratade om mobbning – och mobbning

existerar även i Finland – nämnde han i förbifarten att mobbning automatiskt ger två timmar kvarsittning och därefter en lapp hem till föräldrarna. Kvarsittning är något som Socialdemokraterna nu vill ta bort, och lapp hem till föräldrarna har inte varit tillåtet sedan 1985 när möjligheten till skriftlig varning togs bort. Där var det dock självklart att om man mobbade någon fanns det tydliga sanktioner från skolans sida. Jag tror att detta är viktigt eftersom rättsmedvetandet grundas tidigt.

Om vi sedan går över till utvärdering är det sådana verktyg som betyg, nationella prov, skriftliga omdömen och utvecklingssamtal som vi måste använda oss av. De är viktiga verktyg, och de kompletterar varandra. Det är också viktigt att de kommer in tidigt så att eleverna får feedback från lärarna och vet var de har sina styrkor och svagheter.

Kravlöshet i skolan är faktiskt detsamma som hjärtlöshet. Att tidigt ställa krav och samtidigt ge alla möjligheten att nå upp till kraven är att verkligen bry sig.

Det vet alla, föräldrar och andra: När man ställer krav och ger möjlighet att nå upp till kraven, då bryr man sig. Om man struntar i eleverna och låter dem släpas vidare utan att man ger dem förutsättningar att klara den fortsatta skolgången, ja, då är det verkligen hjärtlöshet.

Nu kommer vi över på kvaliteten. Det är nog där man hittar de största skillnaderna mellan Sverige och Finland. Lärarutbildningen har på senare tid fått svidande kritik. Vi i Folkpartiet är inte särskilt förvånade över det. Vi var kritiska redan när den nya lärarutbildningen inrättades. De berättelser och utvärderingar som kommer nu talar sitt tydliga språk.

För att kunna höja kvaliteten måste möjligheten till vidareutbildning förbättras. Karriärtjänster som ämnesansvariga och lektorer måste inrättas. Vårt mål är att var tionde lärare ska kunna ha en lektorstjänst. På det sättet kan man också höja lärarkårens status.

Någon berättade för mig att finska mödrar och fäder drömmer om att deras barn en gång ska växa upp och bli antingen läkare eller lärare. Och läkaryrket har inte sämre status i Finland än i Sverige. Detta säger något om vilken status läraryrket har fått där. Man har uppnått det genom att ha en mycket hög kvalitet på lärarutbildningen.

Sammanfattningsvis vill jag säga att liberal skolpolitik står för trygghet och kvalitet. Det är en annan trygghet än vad socialdemokrater ibland säger sig stå för. Det är en trygghet som handlar om att våga ställa krav i stället för att genom missriktad snällhet strunta i målen. Det handlar om lärare som har befogenheter att hantera oron i klassrummet – inte om en skola som saknar möjligheter att flytta mobbare. Det handlar också om trygghet, om att utbildningen håller hög kvalitet och om att man klarar att gå vidare och inte raserar karriärmöjligheter för lärare i sin iver att göra alla i skolan lika.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 4. Jag står givetvis också bakom Folkpartiets andra reservationer.

Anf. 130 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Grundskolan lägger i bästa fall grunden till och skapar lust till ett lärande som sedan pågår resten av livet. Men den kan också leda till ständiga misslyckanden eller brist på utmaningar, som i stället leder till precis det motsatta. Därför är det viktigt att alla, från föräldrar, lärare och skolledare till politiker på alla nivåer, inser hur avgörande

satsningar just på grundskolan är. Tyvärr har det varit dåligt med den insikten hos ansvariga politiker.

Egentligen är det inte så svårt som det kan verka. Det börjar redan vid skolstarten. Om den anpassas till den enskilda elevens mognadsgrad och intresse är möjligheten till en bra start självklart betydligt större än om alla ska börja vid en bestämd tid och en viss ålder. Flexibel skolstart är därför ett viktigt krav från Kristdemokraterna.

Nästa steg är att man gör regelbundna avstämningar för varje elev. Får hon tillräckligt med stimulans? Är det något moment som hon inte har förstått eller klarat av? Utifrån den informationen ska nödvändiga åtgärder sättas in. Men lärare kan behöva stöd i den bedömningen. Därför behövs det fler och tidigare nationella prov i dag, för jämförelsens skull. Detta är något som s-regeringen fortfarande motsätter sig.

De åtgärder som behövs ska diskuteras tillsammans med eleven, föräldrarna och läraren. De ska tillsammans utforma det som vi kristdemokrater kallar ett ansvarskontrakt, som preciserar vilka insatser som krävs av eleven, av föräldern och av läraren under en bestämd period. Kontraktet ska följas upp och förnyas årligen.

Med ett sådant system tror jag att man skulle kunna komma till rätta med det som i dag har börjat kallas "papperiseringen" av skolan, det vill säga alla de formulär som ska fyllas i och som upptar mer och mer tid för lärarna. Ett tydligt ansvarskontrakt kompletterat med betyg från årskurs 6 skulle ge den information som behövs om hur eleven klarar de uppställda målen så att individuella åtgärder kan sättas in i tid. Det skulle därför kunna ersätta flera av de planer och åtgärdsprogram som finns i dag.

Ansvarskontraktet ska självfallet handla om inte bara elevens kunskapsutveckling utan också den sociala utvecklingen, för de hör ihop. Eleverna måste få arbetsro och känna sig trygga i skolan, annars lär de sig helt enkelt ingenting. Det ställer krav på var och en att följa vissa överenskomna regler, så att alla i skolan tar hänsyn till och visar respekt för varandra.

Det är klart att vi inte kan fortsätta att acceptera att Sverige ligger sist i internationella undersökningar när det gäller arbetsro i skolan. Lärare, elever och föräldrar har ett gemensamt ansvar för att vända den negativa trenden, men de måste också få stöd från politiker. Språkbruk där man tilltalar varandra med "hora" och diverse könsord eller andra nedsättande ord får aldrig accepteras. Ord och handling följs åt. Verbal mobbning följs av fysisk. Det brukar vara regel. Därför är nolltolerans mot alla former av kränkning det enda som kan accepteras.

Om vi kommer till rätta med det hårda klimat som råder i alltför många skolor i dag kommer också kunskaperna att öka. Men för att det ska lyckas behöver värdegrundsarbetet utvecklas och förstärkas ännu mer, och en kompetensutveckling av lärarna på det här området vore en bra början. Men lärare och skolledare behöver också ett tydligt mandat när det gäller att tillrättavisa elever som kränker eller våldför sig på sina kamrater, stör undervisningen, kommer för sent ofta eller skolkar, något som tyvärr är svåra problem i många skolor i dag. De saknar, märkligt nog, i dag mandat för detta. Kristdemokraterna arbetar därför för att förtydliga skollagen på det området.

Även om skolan lyckas motivera de allra flesta eleverna kommer det alltid att finnas de som av olika orsaker inte trivs med skolan eller sig själva. Om de får möjlighet till ett studieuppehåll kan det leda till ny motivation. Kristdemokraterna anser därför att det ska finnas möjlighet att göra ett studieuppehåll under en termin eller max ett år före årskurs 9. Det förutsätter förstås att skolan till exempel ordnar en praoplats, så att eleven får en vettig sysselsättning under tiden. Studieuppehållet ska också kunna varvas med en eller ett par dagars studier i skolan.

Invandrarelevernas speciella situation är det också viktigt att vi tar särskild hänsyn till. Modersmålsundervisningen är avgörande för alla andra ämnen för dessa elever. Trots detta är den i många kommuner satt på undantag. Det är bara hälften av de elever som är berättigade till det som får modersmålsundervisning i dag. Den ses ofta som stödundervisning, men det är helt fel. Den måste integreras med övrig skolverksamhet. Att få undervisning på sitt modersmål i andra ämnen är också ett sätt för barn som kommit till Sverige lite högre upp i åldrarna att snabbare komma in i den svenska skolan och få sin självtillit stärkt. Det arbetssättet anser Kristdemokraterna behöver utvecklas mer. Det handlar både om att lära sig sitt modersmål och om att få undervisning på sitt modersmål.

Jag ska avsluta med några ord om läromedlens betydelse. Att man har tillgång till uppdaterade och hela och rena böcker är en viktig förutsättning för att skolarbetet ska fungera på ett bra sätt. En elev som får en trasig och nedkluddad bok känner knappast lust att ta del av innehållet, medan en ny bok, med hårda pärmar som luktar gott, i sig själv kan ge lust både att läsa och lära. Kristdemokraterna vill att eleverna ska få behålla minst en bok per årskurs och att läromedelsinventering ska vara en viktig punkt vid den statliga kvalitetsgranskningen av skolorna och vid den kommunala uppföljningen och utvärderingen av skolorna.

En del av det jag har tagit upp kräver ekonomiska resurser. Statliga bidrag till kommunerna är ett sätt att åtgärda det. Därför kräver Kristdemokraterna år efter år mer pengar till kommunerna än vad regeringspartierna kräver.

Men allt handlar inte om pengar. Attityder och värderingar behöver bearbetas, och ett gemensamt förhållningssätt behöver skapas mellan alla vuxna i skolan och mellan hem och skola. Då måste kommunala skolor, precis som de fristående, få stor självständighet att utforma ett eget arbetssätt. Det tror jag är bästa sättet att nå framgång för att utveckla den svenska skolan.

Jag yrkar bifall till reservationerna 5 och 60.

Anf. 131 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Som alla säkert vet, och som också framgår tydligt i inledningen av betänkandetexten, pågår just nu mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet arbetet med förslag till ny skollag. I viss mån blir dagens debatt lite speciell mot bakgrund av detta.

Den borgerliga alliansen försöker på alla sätt framstå som enad. Det är fullt naturligt med tanke på ambitionen att ta över regeringsmakten efter valet i september 2006. Jag har försökt titta på betänkandet för att konstatera: Vad är de fyra borgerliga partierna ense om?

Av 86 reservationer är det sex som är gemensamma för den borgerliga alliansen. Vad är man egentligen överens om? Är det de så kallade stora dragen? Är det fråga om att man uppvisar grundläggande ideologisk tydlighet? Nej, skulle jag vilja säga, och jag borde egentligen fortsätta med: tyvärr.

Jag ska se på några av reservationerna och ta några exempel på hur jag ser på den borgerliga alliansens enighet i frågor om grundskolan.

Från reservation nr 3 kan vi hämta följande klokskap: ”Skolans uppgift är att ge möjlighet till alla elever att klara kunskapsmålen.” Min korta kommentar är: Vem vill inte det?

Av reservation nr 5 lär vi oss: ”Skolan måste ta hänsyn till att elever är olika och lär på olika sätt.” Jag tror att skolorna och lärarna har den insikten och ambitionen redan i dag, och jag vet inte vad som hindrar dem.

I reservationerna nr 14 och 57 framhålls vikten av goda kontakter mellan skola och föräldrar. Det är något som jag tror är en självklarhet för de allra flesta.

Av reservation nr 61 framgår att borgerligheten lyckats ena sig om att ”IT är ett effektivt dokumentationsredskap för elever, lärare och föräldrar” som kan användas för att sprida information mellan hem och skola.

I reservation nr 13 sägs: ”Skolan bör garantera rätten till respekt för varje elev.” Jag menar att de lärare som runtom i landets skolor arbetar hårt och entusiastiskt försöker se varje elev.

Herr talman! Skulle man sammanfatta den borgerliga alliansens grundskolepolitik utifrån det betänkande som behandlas i dag skulle det bli ungefärligen det här: Det är viktigt att man lär sig i skolan och att skolan förstår att alla elever är olika. Det är dessutom bra om skolan och föräldrarna har ett bra samarbete, och det vore bra om föräldrarna kunde få uppdaterad information om barnens skolgång och kunskapsutveckling distribuerad elektroniskt.

Jag har full förståelse för att varje borgerligt parti har ett behov och en skyldighet att visa just på sin egen grundskolepolitik. Men eftersom alliansen försöker framstå som så enad är det en självklarhet att jag och många andra vill veta vad en borgerlig grundskolepolitik egentligen innebär.

Det leder mig till ett antal frågor som jag gärna vill se besvarade från borgerligheten.

- Finns det en tydlig borgerlig enighet om fler och tidigare betyg?
- Finns det en borgerlig enighet om att införa allmän och särskild kurs i grundskolans basämnen?
- Finns det en gemensam borgerlig syn på införande av en nationell skolpeng?
- Finns det en borgerlig enighet om att enskilda skolor – eller fristående, som vi ska kalla dem än så länge – har för dåliga villkor?
- Har den borgerliga alliansen en enighet om att kommunernas inflytande över de fristående skolorna är för stort?
- Finns det en gemensam borgerlig ambition att stärka elevinflytandet?

Herr talman! Jag vill också ta tillfället i akt att presentera några frågor som ur principiell synpunkt är viktiga för oss från Vänsterpartiet.

- I en obligatorisk grundskola är det enda rimliga förhållningssättet att den är avgiftsfri. Den senaste tidens utveckling går åt ett annat håll. Jag menar att denna fråga måste bevakas noga.
- I en skola som ställer stora krav på stöd och vägledning inför fortsatta studier och yrkesmål behövs utbildade studie- och yrkesvägledare.
- I framtidens skola behövs en verklig skoldemokrati. Eleverna ska på olika sätt uppmuntras att ta en aktiv del i forandet av vardagen i skolan.
- Vi menar också att framväxten av olika test och prov för att få komma in i så kallade provklasser rimmar dåligt med tanken om en sammanhållen, likvärdig grundskola.
- Vi menar att så länge vi har ett system med målstyrning måste kommunernas inflytande över skolväsendet öka. Det är inte rimligt att nuvarande ordning för etablerandet av fristående skolor ska försvåra kommunernas möjlighet att rationellt och effektivt planera skolverksamheten.
- För att kunna leva upp till strävan om jämställdhet måste kunskapen om bland annat kvinnors och mäns olika livssituation öka. Det är som ett exempel viktigt att läromedel granskas ur genusperspektiv.
- Vi menar också att utifrån principen att undervisning ska vara allsidig och saklig ska de kommersiella intressena i form av så kallad sponsring begränsas.

Herr talman! För att göra mitt anförande kort ska jag avslutningsvis med koppling till det sistnämnda, som rörde frågan om sponsring, yrka bifall till reservation nr 85 under punkt 104.

Anf. 132 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag fick en mängd frågor från Lennart Gustavsson. Jag ska kort svara på det. Det är val i september 2006. Innan dess kommer det att finnas en borgerlig enhet på alla dessa punkter. Det finns som bekant en arbetsgrupp som jobbar.

Jag vill ställa en fråga till Lennart Gustavsson. Tror Lennart Gustavsson att alla barn är skolmogna vid samma ålder? Tror Lennart Gustavsson att det tar lika lång tid för alla att uppnå målen i grundskolan?

Anf. 133 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Först och främst tror jag att det är många som med viss otålighet väntar på att se en samlad borgerlig grundskolepolitik, i det här fallet, eftersom ni är tydliga. Jag uppskattar att ni är tydliga om att ni ska bilda ett gemensamt regeringsalternativ.

Ju längre tiden går, desto större blir kravet på att få veta vad det egentligen är för alternativ. Är det Moderaternas skolpeng och Folkpartiets syn på allmän och särskild kurs som ska gälla? Frågorna är många. Jag hoppas att jag på något sätt ska få svar.

Det ställdes en fråga om alla barn är lika. Nej, alla barn är inte lika, och tack och lov för det. Alla barn lär sig inte lika fort eller på ett likartat sätt. Om vi tar inledningen på grundskolan som exempel har vi i dag det som vi kallar för förskoleklass.

På många ställen där jag är ute och tittar och besöker grundskolor visar man på ett mycket bra sätt hur man kan ha väldigt flexibla lösningar. Man slussar in barnen i skolans värld alltefter mognad. Barnen kan gå emellan utan att det märks speciellt mycket.

Jag tror att det finns ambitioner och goda exempel runtom i landets skolor. Man skapar den flexibilitet som på ett bra sätt tar hänsyn till elevernas olikhet.

Anf. 134 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga till Lennart Gustavsson att den som väntar på något gott väntar som bekant aldrig för länge. Vårt förslag kommer. Du ska vara viss om det.

Jag vill fortsätta på min linje med huruvida barnen behöver olika lång tid på sig. Jag vill fråga Lennart Gustavsson om han delar Lena Hallengrens uppfattning och hennes skäl till att säga nej till försöksverksamhet med flexibel skolstart.

Anf. 135 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Först och främst till detta med att den som väntar på något gott aldrig väntar för länge: Jag hoppas att få vänta länge. Men för debattens, diskussionens och tydlighetens skull tror jag att det vore bra att vi har en tydlighet. Vad är det vi diskuterar? Vad är det för alternativ?

Vi i de samverkande partierna är inte överens om allt. Det visar sig ibland tydligt i debatter. Det har vi aldrig stuckit under stol med. Men vi har i varje fall under lång tid förmått att formulera en politik på grundskolans område som vi har stått upp för. Därför vore det intressant att ha någonting emot det.

Angående Lena Hallengrens initiativ känner jag till det för dåligt. Därför blir det fel om jag recenserar det. Däremot ska jag kommentera en annan sak om flexibel skolstart och skolstart när som helst under läsåret. För mig är det viktigt att se utbildningen i alla dess former i ett socialt sammanhang. Därför tycker jag att det är viktigt att sådana saker som gruppkänsla och vikänsla får vara en väsentlig del i utbildningsväsendet. Om man individualiserar utbildningsväsendet så till den milda grad att man inte ser det sociala sammanhanget tror jag att man har gått för långt. Jag vill gärna värna att utbildningen är någonting som sker i ett socialt sammanhang där man har behov av trygghet också i förhållande till gruppen.

Anf. 136 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Lennart Gustavsson säger att det är synd att de borgerliga partierna inte är ännu mer enade än vad de är nu. Jag tackar för den supporten, som till och med kommer från Vänsterpartiet. Jag kan säga till Lennart Gustavsson att det råder en mycket god stämning inom alliansen. Jag ser inga problem med att vi ska kunna komma överens om en hel del saker inför valet 2006.

Mer bekymrad är jag i så fall när det gäller vänsterkanten. Det är mycket bra att vi till exempel i går hade Miljöpartiets stöd när det gäller friskolorna. I den frågan finns ju annars en djup splittring mellan Socialdemokraterna och Vänstern och de mer förnuftiga miljöpartisterna.

Även när det gäller betygen skiljer det sig mycket inom vänsterkartellen. När det två gånger om året drar ihop sig till förhandlingar tävlar man om att kunna sticka kniven i varandra och pressa ut varandra i förhandlingarna. Man kan alltså vara mer bekymrad över hur stämningen ser ut på vänsterkanten.

Senast visade också skrotandet av Gymnasieutredningens hela förslag den djupa splittring som finns både inom Socialdemokraterna och mellan samarbetspartierna. Det som skulle lösa gymnasiets problem blev ingenting.

Lennart Gustavsson behöver inte vara orolig för alliansen. Vi har arbetsgrupper som jobbar på i god stämning, som jag sade. Vi har redan nu presenterat förslag när det gäller högskolan och forskningen. Han borde vara betydligt mer oroad för hur det ser ut hos vänsterkartellen.

Anf. 137 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur jag ska kommentera denna recension av samarbetet mellan socialdemokratin, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men jag tänker i alla fall försöka.

Först och främst sade jag i det tidigare replikskiftet att vi har vissa saker som vi icke är överens om. Vi försöker hantera dem, och vi har under en lång tid lyckats hantera dem. Vi har kommit fram med ett antal gemensamma propositioner och ett antal gemensamma förslag efter många gånger hårda diskussioner. Men vi har i alla fall haft en ambition att föra en skolpolitik som är riktad åt ett visst håll.

Du nämner fristående skolor. Det är väl ingen kioskvältare om jag påstår att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har olika synpunkter på de fristående skolorna. Men vi försöker hantera detta utifrån en ömsesidig respekt, och vi försöker föra frågorna framåt.

Jag tycker att det är trevligt om ni har en god stämning och aviserar att ni kan komma överens. Men vad jag har efterfrågat är någon form av besked. Vad är det ni kan komma överens om? Kommer du, Axel Darvik, att få igenom det här med allmän och särskild kurs i grundskolans basämnen? Kommer det att vara den borgerliga alliansens variant? Kommer ni att komma överens om att det ska vara tidigare och fler betyg, som ni faktiskt nämnde från talarstolen? Kommer ni att komma överens om att lägga fram förslag som gemensamt stärker elevinflytandet till exempel?

Anf. 138 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Lennart Gustavsson säger att man i vänsterkartellen lyckas komma framåt i samförstånd. Det har vi inte sett. Det har nu gått tio år med olika sorters utpressande. Gymnasiekommitténs förslag hamnade i papperskorgen. Genom detta har man bevisat att man egentligen inte har lyckats förmå göra någonting av betydelse på skolans område. Det har stått stilla.

Det är väl bra att det finns vissa krafter även på vänsterhåll som håller emot det mest absurda flummet inom skolpolitiken, men de resultat som

har kommit i skolan och som har manifesterats av Skolverkets TIMSS-undersökning och av den internationella Pisaundersökningen är allt annat än något att vara stolt över. Det finns djupa problem inom svensk skola, och dem klarar inte vänsterkartellen av att hantera.

Jag kan lova Lennart Gustavsson att det kommer att komma tydliga, konkreta och samspelade förslag för att kunna skapa bättre arbetsro i skolan för alla elever. Det kommer förslag för att kunna höja kvaliteten i undervisningen och för att kunna ge en tydligare och bättre utvärdering. Vi kommer att presentera de exakta detaljerna i god tid före valet.

Anf. 139 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag får svar på mina ganska konkreta frågor i form av ganska vaga besked. Det är också ett besked.

Jag hoppas att arbetsgruppen som hanterar skolan, som jag för övrigt tror leds av Folkpartiet, kommer fort framåt. Jag skulle inte vara trygg oavsett vilket borgerligt parti som ledde arbetsgruppen, men med tanke på Folkpartiets skolpolitik har jag anledning att vara djupt oroad.

Jag har full förståelse för att man inte vill se att det har åstadkommit en del. Jag kan gärna låna en socialdemokratisk devis och säga att man kan vara stolt men inte nöjd. Jag tror att vi är långt ifrån nöjda med vad vi har åstadkommit. Men jag kan i alla fall konstatera att många av de förslag som har åstadkommit har skett i ganska stor stil med en samlad borgerlighet.

Jag ska ta upp ett förslag som egentligen inte berör dagens betänkande men som ändå på ett väsentligt sätt rör hela utbildningsväsendet. Det är framdriften och utbyggnaden av förskolan och arbetet med att göra en förskola som är en naturlig del i det svenska utbildningssystemet. Jag kan inte med bästa vilja i världen känna att jag har haft stark support från något borgerligt parti i den verksamheten.

Anf. 140 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det är egentligen ganska meningslöst att stå här och diskutera vilka som är mer eller mindre överens med varandra. Men när nu Lennart Gustavsson bjuder upp till den dansen får man väl ändå tacka ja.

Jag tycker att han skjuter sig själv i foten. Han visar ju oerhört tydligt i sitt inledningsanförande att han inte har något eget program att presentera. Han måste hela tiden tala om den borgerliga alliansens eventuella gemensamma program. Faktum är att Vänsterpartiet viker sig otroligt mycket för det stora partiet i vänsterkartellen. Det kan man se i fråga efter fråga.

Jag kan nämna några frågor som Lennart Gustavsson själv tog upp. Hur ser det ut med betygen? Ni vill ju avskaffa dem. Ni har ingått i kartellen hur länge som helst, men inte har ni avskaffat betygen. När det gäller fristående skolor vill ni förbjuda de konfessionella, men inte har ni gjort det. Det vill ju inte det stora partiet – dessbättre, tycker jag. Ni vill stryka hänvisningen till kristen etik och västerländsk humanism i värdegrundsavsnittet i läroplanen. Men det har hittills inte era allianspartier velat gå med på.

Jag skulle kunna fortsätta hur länge som helst om jag ville, men nu ska jag ställa en fråga: Är Lennart Gustavsson nöjd med skolan som den

ser ut i dag? Du nämnde lite överlägset att samarbetet mellan hem och skola ska förstärkas. Ja, vem vill inte det? Vilka konkreta förslag har kommit? Vi har föreslagit ett ansvarskontrakt mellan elev, föräldrar och lärare i säkert tio år nu. Det är ett konkret förslag. Vilka konkreta förslag har ni lagt fram för att förbättra den möjligheten?

Anf. 141 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Nej, jag är inte nöjd. Det sade jag i mitt förra replikskifte. Det finns mycket som kan göras betydligt bättre för att förbättra undervisningen i den svenska grundskolan. Det tycker jag är självklart.

Inom den borgerliga alliansen profilerar man sig på olika sätt som partier. Som jag sade i mitt anförande har jag full förståelse för det. På samma sätt är det klart att vi i de samverkande partierna så länge vi inte sitter i en gemensam regering profilerar oss på olika sätt. Sedan är det ett givande och ett tagande, och jag antar att det kommer att se ut ungefär på samma sätt på den borgerliga kanten när man måste ge och ta på olika punkter.

Det jag försökte förstå och se var vad som blir kontentan av detta. Er grundskolepolitik ser ju trots allt ganska olika ut. Det var därför jag ställde den frågan.

Inger Davidson säger att Vänsterpartiet alltid viker sig. Det är tur att hon inte har varit med vid en del av de förhandlingar som vi har fört där jag definitivt vill påstå att vi inte viker oss. Hon vill att jag ska kommentera tre saker.

Vi vidhåller vår kritik av betygen. Betygen styr alltför mycket av det som händer i skolan på ett sätt som inte är bra. Vi för naturligtvis en diskussion där vi försöker övertyga framför allt Socialdemokraterna. Här är vi i alla fall överens med Miljöpartiet. Vi vet att diskussionen förs inom socialdemokratien.

Vi har en kritisk inställning till de fristående skolorna, som jag tidigare sade. Den uppfattningen delar vi i stora stycken med socialdemokratien.

Anf. 142 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Nu blev det lite annat ljud i skällan än det som lät i inledningsanförandet. Nu fanns det en väldig förståelse för att man måste kompromissa ihop sig. Ja, så är det faktiskt. Jag sitter själv med i arbetsgruppen, och Lennart Gustavsson behöver inte vara så orolig för att det inte kommer att stötas och blötas en massa frågor i den gruppen. Tids nog ska vi presentera förslag.

Vi hade en stor samling på skolriksdagen nyligen där flera hundra kommunala skolpolitiker i de fyra partierna var samlade. Där presenterade vi en del av det program som vi kommer att gå till val på, men det var internt. Så småningom kommer vi att presentera det inför valet. Det är självklart.

Jag ska avsluta med att ställa min fråga igen. Vad har Vänsterpartiet gjort för att bidra till att samarbetet mellan föräldrarna och skolan, en så avgörande del av verksamheten, har förbättrats?

Anf. 143 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är ute ganska mycket på skolor, och jag ser hur skolorna, utifrån de riktlinjer och direktiv som finns, på ett mycket bra sätt arbetar för att förmedla information mellan föräldrar och elever. Det är väldigt få skolor där jag har mött det som ett problem. Det måste jag ärligt erkänna.

Om det är det borgerliga initiativet med fler och tidigare betyg och skriftliga omdömen som avses när Inger Davidson talar om att överföra information delar jag inte den uppfattningen. Men jag tycker att en utveckling av samtalen och dialogen med föräldrar och vårdnadshavare på olika sätt redan pågår i den svenska skolan.

Sedan har vi detta med arbetsgruppen och vad ni gör. Jag konstaterar bara att nu har jag fått repliker från tre borgerliga företrädare, från Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna. Jag har försökt att vara tydlig med vilka frågor vi kan vara överens om och vilka frågor vi inte kan vara överens om. Jag har inte fått svar på en sådan enkel fråga som om det finns en borgerlig enighet om fler och tidigare betyg. Jag har inte fått svar på frågan om det finns en gemensam borgerlig ambition att stärka elevinflytandet. Jag har inte fått svar på frågan om det finns en gemensam borgerlig syn på införandet av en nationell skolpeng.

Har ni inte börjat med de grundläggande diskussionerna än så att ni kan ge ett svar på detta kan jag vara lite orolig för ert arbete.

Anf. 144 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Vad är grundskolan för mig som politiker, förälder, farmor och lärare? Är synen på grundskolan olika beroende på vilken av de fyra olika positionerna som jag har? Nej, de olika positionerna har ingen större betydelse för mig när det gäller synen på grundskolan. Den är för mig en verksamhet som ska ge kunskap till varje uppväxande generation och lägga grunden för det framtida yrkesvalet och ett arbete som ska ge barnet, eleven, en ljus framtid där hon eller han är tillfreds med sitt liv och sin arbetsmiljö.

Vad är då grundskolan för barnet som börjar skolan, oftast med tindrande, förväntansfulla ögon? Jag har mött dem under drygt 30 år och vet att de allra flesta tycker att det ska bli kul att få börja skolan och få kunskaper och kompisar för livet.

Blir det då som de förväntar sig? Ja, för somliga, men för alltför många växer missnöje, otrygghet och otrygghet som påverkar skolgången på ett negativt sätt.

Skollagen skriver ju så vackert om att utbildningen ska ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samverkan med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar.

Varför klarar vi då inte av att ge eleverna en sådan bra skolgång? Det beror kanske på att vi har glömt bort att barnen utvecklas i olika takt. När barnen är nyfödda förundras vi inte över att en del barn kan krypa vid fyra månaders ålder, går vid nio månaders ålder och börjar prata vid två års ålder medan ett annat barn börjar krypa vid åtta månaders ålder, går vid tretton månaders ålder och kanske pratar redan vid arton månaders ålder.

Men så går det några år, och då har vi helt plötsligt glömt bort att de utvecklas olika från att vara nyfödda. Vi förutsätter att alla ska vara skolmogna i augusti det år som de fyller sju år oavsett om de är födda den 1 januari eller den sista december. Det är orimligt att tro det. Vi får inte glömma att barn utvecklas i olika takt och att de dessutom lär sig på olika sätt.

Det är därför som vi i Centerpartiet talar oss varma för att vi måste ha en flexibel skolgång. Varje barn bör därför ha rätt till en undervisning som gör att det kan utvecklas och tillgodogöra sig grundkunskaper utifrån sina egna förutsättningar.

Deras individuella förmåga kan innebära att de är mogna att börja läsa vid fem års ålder, men de är kanske inte så motoriskt utvecklade att de kan lära sig att forma bokstäver och förmodligen är de inte socialt mogna för att börja skolan på riktigt, för att använda ett gammalt uttryck. Låt då eleverna få läsinlärningsundervisning när de är nyfikna på bokstäver men fortsätta att leka och träna motorik och social samvaro.

Det är för oss i Centerpartiet en gåta att Skolverket inte accepterar försök med flexibel skolgång utan avslår ansökningarna med motivering en att flexibel skolgång inte är förenligt med nioårig skolgång. Det fungerar inte med gymnasieskolan.

Varför kan inte Skolverket se vad som händer i skolans värld och ge alla våra kreativa och duktiga lärare möjlighet att utveckla skolan på ett sådant sätt att de kan ge eleverna en skola som de vill ha? Om vi återigen ska ligga i topp kunskapsmässigt i jämförelse med andra länder måste vi bejaka genomtänkta försök som personal runtom i landet vill införa.

Jag ser fram emot att få höra Mikael Dambergs syn på varför vi ska ha kvar dagens statiska tänkande med en nioårig grundskola. Det är fyrtkantigt i mina ögon och inte det minsta individanpassat.

Skolminister Baylan har ju sagt att han vill se individuella studieplaner för alla elever även i grundskolan. Då måste också majoritetspartiet börja tänka i nya banor när det gäller undervisningen. Vi måste anpassa skolan efter de krav som samhällsutvecklingen ställer. Skolan är till för barnen, och om vi inte ger skolan de möjligheter som den vill ha kan vi inte heller förvänta oss att alla elever ska känna sig nöjda med sin skolgång.

De har rätt att få lära sig saker när de är nyfikna på dem. De ska inte få höra att de får vänta tills de börjar skolan, vilket kanske dröjer två år. Hur många av oss vuxna skulle nöja oss med det svaret? Tänk dig in i att du undrar vad som ska hända när vi ska släcka ned de analoga tv-sändningarna och du får svaret: Vänta till mitten av januari 2008 så ska du få reda på det. Vi upphör ju inte med dem förrän i slutet av januari 2008. Det skulle vi inte acceptera.

Herr talman! Vi måste komma ihåg att framtidens samhälle ska formas av människor som uppfattat sin skolgång som positiv och nyttig. Centerpartiet vill att alla elever ska nå kunskapsmålen i grundskolan. Därmed skulle det individuella programmet i gymnasieskolan kunna minimeras i stället för att vara det näst största programmet, som det är i dag. Vi vill se en skola som får människor att växa.

Som Margareta Pålsson sade inledningsvis är det 27 906 elever som inte har godkända kunskaper för att komma in på de program de skulle

vilja börja på i gymnasieskolan. Mikael Damberg, är det acceptabelt att 27 906 elever lämnar grundskolan utan godkända kunskaper?

Om vi inte satsar på grundskolan i dag kommer vi att behöva ge mer pengar till folkbildning och vuxenutbildning för att elever som misslyckas i skolan ska kunna läsa upp sina betyg i en miljö som är anpassad efter deras behov.

Jag har fokuserat på en av hjärtefrågorna för Centerpartiet i morgondagens grundskola. Vi har många reservationer där andra viktiga frågor blir belysta. Exempel på sådana är målstyrd skola, stödundervisning, slopad timplan, modersmålsundervisning, lokala skolstyrelser, rätt till kunskap, lokal makt och fler lärare.

Vad säger då barnen själva om skolan?

Xavier, 8 år, säger: I skolan ska barnen lära sig saker som de får användning för när de ska hitta ett jobb som de kanske inte trivs med. Själva skoltiden går ganska fort. Den tar bara 20 år.

I samma bok av Mark Levensgood och Unni Lindell säger Hanna, 7 år: Om lärarna också hade haft jobb hade barnen inte haft någonstans att vara.

Det tycker jag är ganska sött.

Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 2 och reservation 19.

Till sist vill jag till Lennart Gustavsson säga att om jag kan räkna rätt har ni samarbetat med regeringen i snart sju år. Ni har ändå fem särskilda yttranden och en reservation i det här betänkandet. Jag vet inte om Lennart Gustavsson har varit matematiklärare eller om jag inte kan räkna. Om jag räknar reservationerna är det visserligen 86 reservationer, men av dem är det tio som Miljöpartiet och Vänstern står bakom. Det är alltså 76 kvar. Vi får väl hålla rätt på siffrorna.

I debatten talades det om att vänta på något gott. Lennart Gustavsson sade att han gärna väntar länge. Det kan man tolka som att Lennart Gustavsson ser att vi i alliansen har väldigt bra skolpolitik. Jag kan förstå att det känns svårt att kliva av 2006, men att Lennart Gustavsson ändå väntar på att vår politik ska vinna gehör känns väldigt bra.

Lennart Gustavsson har också flera gånger talat om att han gillar alliansens förslag och hoppas att alliansarbetet ska gå framåt. Det tackar vi för. Då kanske vi får ännu mer stöd för vår skolpolitik.

Anf. 145 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska förtydliga vad jag sade om att vänta på något gott. Jag menar att när jag väntar länge väntar jag gärna väldigt länge om jag gör det med utgångspunkt i att jag inte tror att det är så gott.

När jag nu fick chansen vill jag ställa en fråga. Birgitta Sellén kanske kan göra vad hennes borgerliga kamrater misslyckades med, nämligen att svara på några enkla frågor.

Jag omformulerar frågan. Gör Birgitta Sellén bedömningen att det finns en borgerlig enighet om fler och tidigare betyg?

Gör Birgitta Sellén bedömningen att det finns en gemensam borgerlig syn på införande av en nationell skolpeng?

Gör Birgitta Sellén bedömningen att det finns en gemensam borgerlig ambition att stärka elevinflytandet?

Jag frågar alltså efter bedömningen.

Anf. 146 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Vi är ju för fler och tidigare betyg, så det kan jag svara ja på.

På frågan om nationell skolpeng svarar jag nej, det tror jag inte.

När det gäller att stärka elevinflytandet hade inte Lennart Gustavsson ens behövt fråga. Vi är ju rörande överens om hur viktigt det är. Vi framhåller alla vikten av att införa lokala skolstyrelser där eleverna är med i majoritet. Vi säger hela tiden när vi pratar om utvecklingssamtal och individuella studieplaner att lärare, föräldrar och elever ska vara med. Det har vi redan klart.

Anf. 147 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Jag uppskattar Birgitta Selléns seriösa ambition att utifrån Centerpartiets ståndpunkt försöka göra en bedömning av var man hamnar.

Eftersom Birgitta Sellén verkar vara på så bra humör betar jag av ett antal ytterligare frågor.

Gör Birgitta Sellén bedömningen att det finns en borgerlig enighet om att införa allmän och särskild kurs i grundskolans basämnen?

Gör Birgitta Sellén bedömningen att man inom den borgerliga alliansen har en åsikt om att kommunernas inflytande över de fristående skolorna är för stort?

Anf. 148 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Den sista frågan handlade om att kommunernas inflytande över de fristående skolorna är för stort. När det gäller de fristående skolorna och kommunerna kan det ibland kännas som en svår avvägning när man ser hur det fungerar runtom i landet.

Det är en fråga som vi tittar på. Vi strävar verkligen efter att det ska fungera på ett tillfredsställande sätt med de fristående skolorna för varje kommun.

Vad det gäller allmän och särskild kurs vet säkert Lennart Gustavsson att jag inte sitter med i arbetsgruppen. Jag kan alltså inte tala om hur långt förhandlingarna har gått när det gäller de frågorna. Därför svarar jag varken ja eller nej på den frågan.

Anf. 149 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Kommer ni ihåg känslan av otrolig spänning, nyfikenhet, lust och förväntan som man var fylld av vid skolstarten? Det var början på något, en ny epok i livet. Man var stor och det var viktigt.

Jag vet inte hur och när känslan till viss del förändrades. Jag hade, liksom många andra, hela resan genom skoltiden en positiv inställning till kunskap som sådan. Men jag kände som ganska många med åren en allt större frustration, uppgivenhet och stundtals tristess.

För en del utvecklas med åren en trötthet och uppgivenhet inför den stora uppgift som skolan innebär. Det är ett problem. De allra flesta klarar sig naturligtvis igenom skolan. De trivs bra och lär sig en massa nyttigt och bra på vägen i kunskap och mänskliga erfarenheter. Ändå gäller det inte alla. Det är alltför många som inte känner den lusten fortsatt i systemet och som inte klarar, vill eller orkar ta till sig kunskap och utvecklas.

När jag gick i skolan fanns det ofta en uppenbar oförmåga att på ett bra sätt se varje individ och låta varje barn få utmaningar och utvecklas på sin nivå. Det kunde handla om dem som likt mig hade lärt sig att läsa och skriva långt före skolstarten och helt enkelt hade urbotat tråkigt de första åren. De fick inte uppgifter och utmaningar som gav tillräcklig lust att lära.

Det kunde också handla om dem som behövde lite längre tid för att lära och som inte heller fick utmaningar på den nivå de behövde.

Detta tror jag har blivit väsentligt bättre i skolan. Jag tror att det har hänt mycket, men det är faktiskt fortfarande ett problem.

Jag tror att skolan i mycket högre grad än i dag måste individanpassas. Man måste se varje barns unika förutsättningar och möjligheter. Skolans uppgift måste vara att så långt som möjligt skapa optimala förutsättningar för varje individ att förverkliga sin strävan efter kunskap och utveckling.

En av de viktigaste förutsättningarna för att förverkliga denna strävan är att den sker på den enskilde individens villkor. Vi vill se en utveckling där man främjar skolans möjlighet att använda sig av olika pedagogiker och att profilera sig på olika sätt. Vi vill att alla ska få plats i skolan, att elever ska ges utrymme att utveckla sin identitet och att skolan fungerar inspirerande i den processen.

Här behövs fortsatt utveckling och förändringar. Det handlar om att styra med relevanta men tydliga mål. Det handlar om en större mångfald av pedagogiska idéer, om en större frihet för skolor. Det handlar om att avskaffa timplaner. Det handlar om andra bedömningsätt än betyg, om mer profileringar och större anpassning efter elevers intresse och verklighet. Det handlar om att ge varje grupp relevant undervisning utifrån sin nivå genom till exempel nivågrupperingar. Det handlar om en flexibel skolstart. Det handlar om att goda idéer behöver spridas och uppmuntras och att lika villkor ges till olika huvudmän. Det behövs ett reellt och ökat inflytande för elever över sin egen vardag. Det behövs kompetenta lärare.

Många av dessa för skolan viktiga frågor kommer vi säkerligen att komma tillbaka till i en framtida debatt om det förslag till ny skollag som vi just nu förhandlar om med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Herr talman! Ett allvarligt problem som jag vill lyfta fram i dag är att villkoren ser så olika ut för barn och att en stor mängd barn lever i fattigdom i Sverige. Enligt SCB:s definition av fattigdom rör det sig om 200 000–300 000 barn. För dessa barn ser vardagen och skolan ut på ett helt annat sätt än för de barn som med större självklarhet kan delta i alla aktiviteter och i det sociala livet. Detta bör uppmärksammas i högre grad än vad som görs i dag.

I dag finns en skrivning i skollagen som öppnar för att ta ut avgifter i vissa situationer. Detta har dragit i väg i en oacceptabel riktning i kommunerna. Alltför många skolor tar ut avgifter för material, studiebesök, skolresor, bussresor med mera. Detta är oerhört påtagligt för dem som inte har möjlighet att betala. På detta sätt, herr talman, får dessa barn ett utanförskap bekräftat av skolan genom de avgifter som skolan tar ut.

Att växa upp som fattig i Sverige får stora konsekvenser i vardagen, både i skolan och utanför skolan, för dessa barn. De lever på en betydligt lägre levnadsnivå än sina jämnåriga. De har ingen ekonomisk buffert, äger färre saker än sina kompisar och har betydligt svårare att ha samma

sociala liv som de. Att inte kunna köpa nya kläder, åka på semester, hänga med på bio eller konsert eller bara på en fika kan vara väldigt svårt. Barnens val och mängd av fritidsaktiviteter hänger också samman med familjens ekonomiska resurser.

I studier har man sett att de grupper som är värst utsatta är barn till ensamstående föräldrar och barn till föräldrar med utländsk bakgrund. Här måste skollagen skärpas och preciseras för att åtminstone inte utestänga barn från skolans vardag och från att kunna ta del av det arbete som där sker.

Att ha en grundskola som är avgiftsfri måste vara en grundläggande princip i ett demokratiskt samhälle som vill ge alla lika möjligheter till kunskap och utveckling. Det är oacceptabelt att en elev ska tvingas avstå från vare sig friluftsdagar, skolutflykter eller miniräknaren som en del av utbildningen.

Herr talman! Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar i detta sammanhang bifall till reservation 9.

Anf. 150 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Mot bakgrund av att dagens debatt handlar om sammanlagt 178 olika motionsyrkanden som inkommit under den allmänna motionstiden inser alla att jag i denna inledning inte har möjlighet att kommentera alla dessa. Jag vill i stället inleda med en generell syn på skolans utveckling och framtid. Jag förutsätter att de replikskiften som följer kommer att kretsa kring ett antal av de reservationer som återfinns i betänkandet.

Med detta sagt vill jag först yrka avslag på samtliga reservationer och bifall till majoritetens förslag till beslut i utbildningsutskottets betänkande UbU9.

Herr talman! Jag är väldigt stolt och imponerad över mycket av det arbete som våra lärare, skolledare och andra personalgrupper utför i den svenska skolan. Dessa människor satsar kraft och investerar engagemang i att ge alla våra barn och ungdomar möjlighet att växa och utvecklas.

Stanna upp en stund och betänk vad som faktiskt har hänt i dag! I ett klassrum har en liten kille läst högt för första gången. I ett annat klassrum har Emily äntligen fått ordning på 6 gånger 7. Tom har fått vara med och forska i skolans labb. Johanna och alla hennes klasskompisar satt kvar en stund på rasten eftersom de hade en eldig diskussion om den nye påven.

Så kan det se ut en helt vanlig skoldag i den svenska grundskolan – unga människor som utforskar, förstår och växer.

Herr talman! Jag vill säga detta först i mitt anförande eftersom mycket av den skoldebatt vi haft i Sverige inte alltid har värderat eller uppmärksammat allt det fina som faktiskt görs i den svenska grundskolan.

Varför har då debatten varit så ensidig? Kanske ryms förklaringen i svårigheten att göra två saker samtidigt, att tugga tuggummi och gå på en gång – att både uttrycka beröm för allt det positiva i skolan och samtidigt aldrig acceptera de brister och problem som finns. Jag är övertygad om att svensk skolutveckling har ett behov av båda delarna och en mer nyanserad diskussion om verkligheten och utmaningarna inför framtiden.

På senare tid har flera internationella undersökningar visat att Sverige står stilla eller rentav halkar efter andra länder i viktiga ämneskunskaper.

Resultaten är oroande men tyvärr inte särskilt förvånande. 1990-talets krympande skolbudgetar slog hårt mot lärartätheten och reducerade stödpersonerna i skolan. Vi får aldrig glömma bort att dagens 15-åringar har gått i grundskolan under 90-talets tuffa besparingar.

Jag är övertygad om att resurserna i skolan har betydelse för resultaten. Därför kommer vi socialdemokrater att fullfölja den satsning på personalförstärkningar i skolan som inletts. Under fem år anställs 15 000 fler lärare och andra specialister i landets skolor. Hittills har satsningen gått över förväntan. Över 12 000 personer har anställts runtom i landets skolor, och lärartätheten ökar för varje år som går.

Vi måste också ta ansvar för de ungdomar som hade det svårt i grundskolan under 90-talet och som nu ska vidare till gymnasieskolan. Därför satsar vi 450 miljoner kronor för att stärka det individuella programmet och införa en laglig rätt till heltidsstudier. Vi förstärker också kvaliteten i de yrkesförberedande programmen och ökar kontakterna med arbetslivet, bland annat genom lärlingsutbildningar.

Men allt handlar naturligtvis inte om ekonomi och pengar. Pisaundersökningen har lett till häftiga diskussioner också i andra länder. Via medierna har vi följt debatten i till exempel Tyskland, vars dåliga resultat sätts i samband med en väldigt tydlig sortering av barn i tidiga åldrar. Tyskland är därför på väg att lämna sorteringsskolan och i stället införa ett skolsystem som mer liknar det svenska. Utgångspunkten är att föräldrarnas bakgrund inte ska avgöra vilken skola barnen hamnar i.

Också för Sverige visar undersökningen att skillnaderna i resultat mellan olika skolor och mellan olika elever har ökat, även om skillnaderna jämfört med andra länder fortfarande är små. Vi socialdemokrater är djupt oroade över detta och kommer aldrig att acceptera att skolsegregation växer mellan barn och ungdomar i vårt land.

I budgetpropositionen satsar vi ytterligare resurser för att stärka insatserna i de bostadsområden som är mest utsatta. Ett av de mest prioriterade områdena för oss är att göra riktade insatser i de tuffaste områdena för att uppmuntra läsning, stöttning av elever och lärarnas användning av skolbibliotek.

Regeringen har också beslutat om en försöksverksamhet med ämnesundervisning på modersmål i samtliga årskurser. Vi kan inte låta elever som kommer till Sverige under grundskoletiden vänta med ämnesundervisning tills de fått tillräckliga kunskaper i svenska. Därför görs satsningar på försöksverksamhet där upp till hälften av ämnesundervisningen i grundskolan kan bedrivas på elevens modersmål.

Vi socialdemokrater tror på den gemensamma skolan där barn med olika erfarenheter och bakgrunder möts och utbyter tankar med varandra. Vi är övertygade om att denna modell är bäst, både för de elever som har det svårt och också för de elever som klarar sig bra.

Vi socialdemokrater vill utveckla en gemensam kunskapsskola för alla där trygghet, lärande och studiero står i främsta rummet och där alla elever har möjligheter och förutsättningar att lyckas.

Anf. 151 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Jag håller med Mikael Damberg om att oerhört mycket fint händer runtom i skolorna. Detta lyfte jag också fram i mitt anfö-

rande. Jag tycker att det är viktigt att vi lyssnar till det som verkligen händer i skolorna.

I skolans värld brukar man säga att det kommer en ny läroplan när den egentligen är genomförd ute i verkligheten därför att lärarna har gjort saker. Nu känner man dock och ser att man inte ens får möjligheter.

Jag fick inte svar på de frågor jag ställde i mitt inledningsanförande. Skolverkets avslagsmotiv är att flexibel skolgång inte är förenligt med nioårig skolgång. Det fungerar inte med gymnasieskolan. Jag skulle vilja veta hur Mikael Damberg ser på den motiveringen. För mig är den definitivt inte hållbar.

Detta går hand i hand med vårt resonemang kring den flexibla skolgången, att du ska lämna grundskolan när du har nått kunskapsmålen. Det innebär i våra tankar att detta med nioårig grundskola är någonting statistiskt som vi behöver titta över. Du kanske börjar din utbildning när du är fem år, och du kanske är klar när du är 15. I ett annat fall kanske du inte börjar förrän du är åtta år och inte är klar med målen förrän du är 17 eller 16 eller vad det nu blir.

Jag skulle vilja höra hur Mikael Damberg ser på den frågan.

Anf. 152 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Allmänt kan jag säga att det är väldigt viktigt att individualisera undervisningen så att skolan möter varje elev där hon eller han befinner sig och att lärarna anpassar undervisningen efter de barn som faktiskt finns i skolan.

Det har skett ganska mycket – Mikaela var inne på det tidigare – på det här området i den svenska skolan under de senaste kanske tio åren, och jag tror att ännu mer kan ske. När man talar om flexibel skolstart ska man ändå tänka på att det är möjligt i dag. Det finns ganska stor flexibilitet för när man börjar i förskoleklassen eller inte. Man har möjlighet att börja redan vid sex år. Vissa börjar när de är åtta år. Det finns ett spann mellan sex och åtta år i dag.

Däremot tror jag att det är feltänkt om det innebär att skolan inte ska möta eleverna där de är.

Jag vill ställa en motfråga till Centerpartiet. Innebär detta att Centerpartiet inte anser att det finns en nedre gräns för när man ska få börja i grundskolan? Du talade om fem år. Kan man börja när man är fyra år, eller är vi inne på Moderaternas idéer om barnskola? Jag undrar om Centerpartiet har gått så långt.

Anf. 153 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Herr talman! Det är positivt att höra att Mikael Damberg säger att skolan ska möta eleverna där de befinner sig. Det är precis det vi säger.

Sedan kommer det att de får börja tidigare eller senare nu också. Visst är det så. Det är ändock bara hösten som vi är fixerade vid. Vi kommer inte ifrån det statistiska. Man kan inte börja i mars eller i november.

Om jag har elever som börjar fråga efter bokstäver i mars det året de fyller fyra år är det klart att jag ska svara och ge dem den kunskap som de kräver. Det tycker jag är helt klart. Men det är inte alls säkert, som jag sade inledningsvis, att de för den skull motoriskt är mogna att börja

skriva bokstäver. Inte minst socialt brukar de ofta behöva ha lite mer utveckling.

Flexibilitet för oss handlar alltså inte om att du sätter dig på skolbänken när du är si och så gammal och börjar studierna.

Jag fick heller inte svar på den fråga jag ställde om att det är så många som slutar grundskolan utan att ha nått kunskapsmålen, vilket ju innebär att individuella programmet blir väldigt stort i gymnasieskolan. Därför är det förståeligt att regeringen nu tillskjuter 450 miljoner för att kunna klara det. Men det behöver tillskjutas ännu mer till grundskolan för att vi ska minimera individuella programmet på sikt. Hur ser Mikael Damberg på det?

Anf. 154 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Ju mer man lyssnar på Centerpartiet, desto svårare blir det att ta argumenten om flexibel skolstart riktigt på allvar. Innebär det att lärarna ska börja om med utbildningen i klassen och med att skapa den sociala sammanhållning som det blir i ett klassrum när två elever kommer i januari, tre nya elever kommer i augusti och två nya elever kommer i mars? Jag tror att det vore förödande för den svenska skolutvecklingen om man inte kan ge lärarna verktyg att faktiskt jobba med en grupp elever och utveckla dem.

Jag undrar om Centerpartiet över huvud taget har talat med lärarorganisationerna. Ser de detta som den viktigaste skolreformen för dem, när vi faktiskt ska fånga upp de skolelever som i dag inte får det stöd och den hjälp de behöver i skolan? Ska de börja om varannan månad med nya elever? Jag tror att det är feltänkt från början till slut.

Centerpartiet gav heller inget besked om när den här flexibiliteten skulle börja. Är det vid fyra år, tre år eller är det två år? Finns det en nedre gräns för Centerpartiet när man ska få börja i skolan? Vi har faktiskt förskola innan som kan fylla en viss funktion däremellan.

Resonemanget om att inte få lämna grundskolan utan fullständiga betyg är också intressant. Hur många extra år ska de elever gå som kanske misslyckas i engelskan och inte får slutbetyget Godkänd? Ska det finnas ett stopp, eller ska man kunna gå tills man blir 20 år för att läsa den där kursen för att få Godkänt i engelska?

Man måste nog se att verkligheten är lite mer besvärande och kanske lite mer komplicerad än Centerpartiet vill göra gällande.
(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FöU8 Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige

Punkt 1 (Nationellt stöd och ersättningar vid naturkatastrofer)

1. utskottet

2. res. 1 (c, m, fp, kd, mp)

Votering:

141 för utskottet

142 för res. 1

66 frånvarande

Kammaren biföll res. 1.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 23 v, 1 -

För res. 1: 44 m, 39 fp, 28 kd, 17 c, 14 mp

Frånvarande: 27 s, 11 m, 9 fp, 5 kd, 6 v, 5 c, 3 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Utvärdering och analys)

1. utskottet

2. res. 2 (c, kd)

3. res. 3 (fp)

Förberedande votering:

47 för res. 2

39 för res. 3

202 avstod

61 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

205 för utskottet

45 för res. 2

39 avstod

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 44 m, 23 v, 14 mp, 1 -

För res. 2: 28 kd, 17 c

Avstod: 39 fp

Frånvarande: 21 s, 11 m, 9 fp, 5 kd, 6 v, 5 c, 3 mp

BoU8 Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § (forts. från 9 §) **Grundskolan** (forts. UbU9)

Grundskolan

Anf. 155 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Lyssnar man på Mikael Damberg kan man få intrycket att det skulle vara pengarna som är den stora skillnaden mellan oss och Socialdemokraterna. Vi säger inte nej till en enda krona till skolan, men vi tror inte heller att pengar är allt, att pengar löser alla problem.

Jag skulle vilja ställa en del frågor angående tryggheten i skolan. Att ha god arbetsro och en bra arbetsmiljö är oerhört viktigt. Det är för att man ska kunna lära sig och få med sig de kunskaper som behövs. För det krävs naturligtvis förebyggande åtgärder. Men när det hettar till måste även lärarna ha de befogenheter som krävs att kunna visa vad som är rätt och riktigt. De möjligheterna och befogenheterna har Socialdemokraterna successivt tagit bort. I förslaget till skollag tar man även bort en av de sista befogenheterna som faktiskt finns för lärare att använda sig av när det uppstår oro i klassrummet och därmed en möjlighet att visa vad som är rätt och riktigt.

Jag tycker att detta är slarvigt, slappt och sanslöst verklighetsfrånvänt. Jag vill att lärare ska kunna vara de ledare i skolan de ska vara och också kunna förmedla tydliga värderingar av vad som är rätt och riktigt i skolan.

Anf. 156 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det här är en av de frågor som vi verkligen har jobbat med i svenska skolan på senare år. Det gäller hela värdegrundsarbetet som handlar om vilket förhållningssätt vi ska ha till varandra i skolorna, elever emellan men också lärare gentemot elever.

Det här är ett område som vi har fått kritik för, inte minst av en del borgerliga partier, för att det är för flummigt, för att det inte handlar om ämneskunskaper. Men det handlar om att ge alla barn, de som drabbas av mobbning och trakasserier, mår dåligt i skolan eller har en otrygg studiemiljö, möjlighet att faktiskt lära sig något i skolan. Det är den ena delen.

Den andra är att vi tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet förbereder en ny lag för att bekämpa diskriminering och annan kränkande behandling i skolan. Det är ett riktigt steg på väg.

Det tredje – där tycker jag att du är lite slarvig när du citerar Skollagskommittén – är att Skollagskommittén har föreslagit att lärare och rektorer ska få vidta de åtgärder som är nödvändiga för att garantera studiero och komma till rätta med en elevs beteende.

Anf. 157 AXEL DARVIK (fp) replik:

Herr talman! Mikael Damberg säger att Socialdemokraterna har jobbat mycket med detta. En hel del av det värdegrundarbete som har gjorts är jag inte emot. Det har varit bra, och det har vi också deltagit i. Men tittar man på resultaten, på de internationella undersökningarna, förskräcker de. Det stod i tidningarna senast i dag att mer än hälften av alla tjejer som går i skolan någon gång har kallats hora. Det är absolut inte acceptabelt, tycker jag.

I de internationella undersökningarna är det i några avseenden som Sverige ligger i topp. Det är i sådana undersökningar där man har kollat hur utbrett skolket är och hur dålig arbetsron är i svenska skolor. Där hamnar vi i topp internationellt. Det är naturligtvis oerhört beklagligt. Det beror bland annat på att man hela tiden har avlövad lärarna möjligheten att få vara ledare och ha de befogenheter som krävs för att de ska kunna se till att garantera att det finns arbetsro i skolan. Det har man gjort successivt.

Ibland kommer socialdemokrater med osanningar om att det i princip skulle vara rottingen som plockas fram. Så är det definitivt inte när jag pratar om befogenheter. 1985 strök man möjligheten i skollagen att stänga av en elev maximalt en vecka. Man tog också bort möjligheten att skicka hem en skriftlig varning till föräldrarna.

Jag måste fråga Mikael Damberg: Är detta sådana befogenheter som han tycker att det är helt riktigt att lärarna inte ska ha? Ska man inte få skicka hem en skriftlig varning när elever har betett sig illa i skolan?

Anf. 158 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att läraren ska ringa direkt hem till föräldrarna när en elev har betett sig illa och prata med föräldrarna, inte bara skicka en lapp. Men om du hellre vill skicka lappar är det kanske Folkpartiets variant.

Jag tror att arbetsro och trygghet i klassrum skapas mycket utifrån vilket förhållningssätt man har till varandra. Det kan man inte bara kommendera fram. Det handlar om ett förhållningssätt och att man har en värdegrund mellan elever men också mellan lärare och elever. Det handlar också om att lärarna enligt skollagen ska ha rätt att vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla trygghet och studiero.

För oss socialdemokrater finns det ingen tveksamhet när det gäller de här frågorna. Vi vet ju vilka elever som drabbas värst om det är stökigt i skolan, vilka elever som får det svårast att lära sig matematik, svenska och engelska om det är stökigt i skolan. Det är de elever som kommer från arbetarhem, som kanske i andra sammanhang har problem att klara skolan. Det är viktiga frågor för oss.

Jag tror inte att Folkpartiets olika åtgärdsstrappor, som ni har hittat på i något partikansli, är rätt väg för att komma till rätta med det här. Det gäller att utforma regler och förhållningssätt lokalt ute i skolorna och i klassrummen. Det är den vägen vi måste gå.

Anf. 159 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Mikael Damberg pekade i sitt anförande på satsningen om 450 miljoner för att stärka IV. Jag tycker att det var en bra satsning. Det var bara det att jag i min enfald trodde att det redan var så att de elever som bäst behövde vara i skolan också var där, och inte de elever som var där kortast tid.

Jag skulle vilja fråga Mikael Damberg vad ni socialdemokrater tycker om IV, som är landets tredje största program. Ska ni fortsätta att låta det individuella programmet vara landets tredje största program?

Anf. 160 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Nu gäller den här debatten grundskolan, men vi kan diskutera IV-programmet på gymnasieskolan också. Jag har inga problem med det.

Margareta Pålsson säger en väldigt klok sak. Man tycker att det egentligen borde vara de elever som har störst behov av stöd och hjälp som får det. Det vi har sett de senaste åren är att vissa kommuner har jobbat jättebra med IV-eleverna, verkligen genomfört bra utbildningar och heltidsstudier och satsat på de här eleverna för att de ska kunna komma igen och komma framåt, medan andra kommuner inte har gjort det. Det har haft att göra med att vi inte haft en nationell reglering av vad IV egentligen ska innebära. Det gör vi nu med den nya gymnasieskolan, och vi tillför kommunerna 450 miljoner kronor för att satsa på de elever som har störst behov av stöd och hjälp. Det är jätteviktiga satsningar.

Om man menar allvar med att minska gruppen som hamnar i IV-programmet måste man också våga prioritera resurser i grundskolan. Då fungerar det inte med den nationella skolpengen, och då fungerar det inte att säga nej till de 225 miljoner kronor vi vill satsa extra på de skolor som har störst problem i utsatta bostadsområden.

Anf. 161 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Vi moderater har större satsningar till kommunerna än ni socialdemokrater, så det står väl ganska klart vem som satsar mest pengar. Dessutom litar vi på att kommunerna har befogenhet att lägga pengarna där de bäst behövs.

Den som började prata om IV var inte jag, utan det var Mikael Damberg som gjorde det i sitt anförande. Det var därför jag tog upp det. Jag vill gärna fortsätta på den tråden. För oss moderater är det självklart att varje skolform ska klara sitt beting, och inte skicka eleverna vidare för att låta nästa nivå reparera bristerna.

Jag skulle vilja fråga Mikael Damberg om han delar vår uppfattning, och om svaret är ja hur han vill göra det.

Anf. 162 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Nu har Margareta Pålsson uttömt sin talartid, så hon kan tyvärr inte svara på frågan vad Moderaterna vill göra för att åstadkomma detta. Jag skulle vara lite intresserad av att höra de svaren.

När det gäller ekonomin till kommunerna tvistar väl de lärde om vem som satsar mest på kommunerna. Min enkla slutsats är att om man nu ska genomföra ganska stora skattesänkningar i miljardklassen ska de pengarna tas någonstans ifrån. Jag antar att det slutligen blir de vanliga som får betala Moderaternas skattesänkningar. Men det kan vi ta i en annan debatt.

När det handlar om att fokusera på de elever som har extra behov av stöd och hjälp måste man göra det i grundskolan. Då måste man också våga prioritera resurser till de skolor där många elever i dag lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Det är inte så att det är bara tre elever per skola i ett slags genomsnitt, utan det finns vissa skolor som har större problem än andra. Då skulle Moderaternas politik, tror jag, leda helt fel. Jag tror att den viktigaste satsningen här är att våga prioritera de här eleverna och att göra det.

Samma fråga som Centerpartiet fick förut kommer jag att ställa till Margareta längre fram: Finns det någon övre gräns? Hur många år extra ska en elev som inte klarade engelskan behöva gå i grundskolan? Är verkligen bästa sättet att motivera den eleven att klara engelskan att hålla fast honom i grundskolan?

Anf. 163 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag lyssnade noga på Mikael Dambergs inledningsanförande, och jag anar en ny ton när det gäller lärarnas roll och betydelse. Jag kan avslöja att jag under min första period här i riksdagen satt i utbildningsutskottet och då tog på mig uppgiften att alltid försvara lärarna. Det var alltid dem man skällde på. Alla problem i skolan berodde på lärarna – ”om bara de hade varit annorlunda ...”. Därför är jag glad för den här förändringen. Lärarna i svensk skola gör ett bra jobb, men de får inte tillräckligt stöd av politikerna.

Värdegrundsarbetet är viktigt. Det är jag den första att hålla med om. Förhållningssätt ska man jobba med. Men det räcker inte hela vägen. Alla som har jobbat i skolan vet att det uppstår situationer – i dag kan vi ta hur många exempel som helst – när elever stör, förstör för sina kompisar, kommer för sent, skolkar eller har ett beteende som måste leda till att lärarna på något sätt reagerar. De som har gjort det har aldrig kunnat räkna med stöd från s-politiker – tvärtom. De har i stället anmälts för Skolverket, till och med JO-anmälts ibland. Det leder självfallet till att man hellre tittar bort än att ta itu med saker, därför att om man råkar ta i lite för hårt eller vad det nu kan vara vet man att man helt enkelt åker dit.

Nu vill vi förtydliga skollagen på det här området, och jag undrar vad Mikael Damberg säger om det.

Anf. 164 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att vi kan hitta en enighet om att tala om lärarnas roll och betydelse i den svenska grundskolan. Jag tror att det är jätteviktigt. Jag tror att det finns en poäng i att vi i skolpolitiken blir överens om fler saker som är bra i den svenska skolan och som be-

höver utvecklas ännu mer. Jag skulle gärna vilja se att vi talade mer om det i våra debatter, och inte bara om allt elände, som också kan finnas på vissa håll.

Om lärarna tittar bort menar jag att lärarna inte fullgör sina uppgifter. Det är väldigt viktigt att säga det från politiskt håll. Vi har lärare i skolan, vuxna, som är ansvariga för att förhindra mobbning och trakasserier och att vissa elever inte känner sig trygga i skolan. Det här är en del av deras jobb och uppdrag. Vi får inte legitimera ett sådant beteende. Vi måste säga att det här är en jätte viktig del av lärarnas uppdrag och ledarroll.

Jag vill ställa en fråga tillbaka: Vill Kristdemokraterna införa Folkpartiets åtgärdsstrappa när det gäller att motverka de här företeelserna i skolan?

Anf. 165 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Ja, nu ramlade Mikael Damberg tillbaka igen. Nu är det lärarna som inte fullgör sin uppgift. Tänk dig själv att man gång efter gång har ingripit men inte har kunnat få stöd från ledningen eller från politiker utan snarare tvärtom. Man kanske till och med har kolleger som har blivit anmälda. Det är inte så lätt då. Lärarna måste faktiskt känna att de har stöd både från det omgivande samhället, i form av föräldrar och andra, och från politiker. Därför måste skollagen vara tydlig.

I Finland är den betydligt tydligare. Man talar om vad som gäller och vad som inte gäller, och det tycker vi att den svenska skollagen också ska göra. Det krävs nämligen civilkurage av en lärare för att ingripa när nästan alla elever kanske bråkar med varandra – ja, alla som har varit med i sådana här situationer vet vad man talar om. Men då måste de också ha det här lagliga stödet i ryggen, och det är det jag efterlyser.

Nödvändiga åtgärder – jag vill ha några exempel på det, Mikael Damberg. Vad är nödvändiga åtgärder? Vad får jag som lärare och vad får jag inte?

Anf. 166 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det är väldigt farligt. Om man nu ska ge lärarna stöd i arbetet att faktiskt ingripa och göra det som de ska göra i klassrummet, upprätthålla ordning och reda för att alla elever ska känna trygghet och få studiero, då får vi inte säga: Jo, vi förstår att man ibland tittar bort därför att det kan vara jobbigt.

På samma sätt som att lagstiftningen måste vara tydlig, precis som man nu diskuterar en lagstiftning som innebär att lärarna ska ha rätt att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla trygghet och studiero, tror jag att det är viktigt att vi i den här kammaren och på andra möten faktiskt är tydliga med att vi förväntar oss att lärare ingriper. Då har vi också gett dem stöd i att ingripa. Jag tror att det är jätte viktigt att vara tydlig på den här punkten.

Anf. 167 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Herr talman! Då var den stora ideologiska debatten avklarad i den här frågan. Det har varit en bra och intressant debatt.

Jag vill så här i sista minuten slå ett slag för skoluniform. Jag motionerade om det i höstas, och på kuppen fick jag valsa runt i medierna i hela Sverige. Jag framställdes som lite småtokig för att jag vågade ha en sådan uppfattning. Och ändå visade det sig, när tidningen Expressen gjorde en enkätundersökning bland sina läsare, att 68 % stödde min uppfattning. Det gjorde de garanterat därför att de liksom jag tycker att modehysterin bland våra ungdomar har gått för långt. Det kostar enorma pengar för föräldrarna, eftersom föräldrarna tvingas spela med i detta.

Alla vi som är föräldrar har hört tjetet om att alla andra har. Och föräldrarna vågar inte annat än hänga med därför att de vet att klädseln är något av det viktigaste som finns när det gäller mobbning. Den vanligaste orsaken till mobbning är klädseln. Så var det redan på min tid när jag var skolelev. Visst retade vi dem som var sämre klädda. Vi begrep inte bättre. Det kallades inte för mobbning – varken ordet eller begreppet var uppfunnet – men visst retade vi dem.

Herr talman! Ungdomstiden är egentligen ett enda långt sökande efter identiteten, och under tiden som man söker sin identitet är man ohyggligt mån om att vara som alla andra. Det känner vi som är föräldrar till. Och det vet modeskaparna. Därför riktar de en kanonad av reklam till våra ungdomar. De ska ha detta och detta, och så uppstår egentligen en form av skoluniform. Men nu är det en skoluniform skapad av modeskapare som talar om hur man ska se ut för att vara inne. Det är en speciell sorts jeans, och det byts stil en gång i halvåret för att vi ska tvingas köpa nya jeans. Jag tror att det sista är slimjeans, om jag minns rätt. Det är speciella jackor och så vidare, och det är dyrt för föräldrarna att spela med i detta.

Och det här sprider sig ytterligare. Nu ser vi exempel i skolorna på hur 11–12-åringar kommer sminkade till skolan, piercade och utmanande klädda, och det bara rullar på. Jag är själv lärare, herr talman. Jag har till och med sett skräckexempel på tioåringar som kommer till skolan med bar mage, är piercade i naveln, har stringtrosor och så vidare.

Jag tycker att det är dags att vi vågar säga ifrån. Barn är barn och ska så få lov att förbli. Vi vuxna måste våga ta vårt ansvar och säga stopp när det gäller den här modehysterin.

Jag vet, herr talman, att frågan är laddad. Det är jag väl medveten om. Men jag kan inte för mitt liv begripa varför man inte kan diskutera den här frågan. Jag märkte detta när jag hade väckt min motion, när jag fick valsa runt i medierna. Sedan gick det några månader, och så var det Maria Elementar här i Stockholm som försökte införa en gemensam klädkod, och det blev en förskräcklig massa debattprogram och liknande.

När det gäller en sådan här skoluniform menar jag naturligtvis inte en gammal engelsk modell med kortbyxor och knästrumpor, kavaj, vit skjorta och slips. Jag tänker mig en enkel skoltröja, kanske en tröja med skolans namn på. Detta är naturligtvis någonting som borde plockas fram gemensamt av skolan, föräldrarna och eleverna. Man borde kunna komma överens om någonting.

Jag besökte Irland i somras. Där hade varenda skolelev, oavsett skola, en snygg sweatshirt på sig med skolans namn. Alla verkade nöjda och glada över det. Där var ingen klasskillnad klädmässigt. Jag hoppas att många av er har följt det utmärkta programmet om den nakne kocken – ni vet, Jamie Oliver som nu har tagit upp kampen mot den dåliga skolma-

ten i de engelska skolorna. I det här programmet flimrar hela tiden elever runt i tv-rutan. De är klädda i en blå sweatshirt, och det ser snyggt och trevligt ut. Och det befriar föräldrarna från en förskräcklig massa kostnader.

Nu säger säkert någon att eleverna inte vill detta. Då måste jag kontra med att säga: Har vi vuxna abdikerat helt och hållet? Har vi inte ett ord med i laget? Sedan är jag inte heller säker på att det är riktigt sant att eleverna inte vill. Som lärare vet jag att i nionde klass, sista terminen, översköljs eleverna av kataloger om att man kan köpa en klasströja. Sedan kommer eleverna i skolråd och liknande överens om hur tröjan ska se ut, och så beställs det tiotusentals sådana runt om i Sverige. Sedan går eleverna, glada och stolta, runt med sin skoltröja på sig de sista månaderna. Därför tror jag inte att det skulle vara så väldigt dramatiskt att försöka införa det här.

Jag tycker, herr talman, att det är dags att våga ta strid mot modehysterin. Det är dags att våga värna våra barn. Jag vet också, herr talman, att jag inte har gehör för min åsikt. Men jag är precis som droppen som urholkar stenen. Jag lovar att jag återkommer.

Anf. 168 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är ett lite laddat ämne som du tar upp, om skoluniform. Jag skulle egentligen bara vilja fråga på vilket sätt du vill förena det här med att införa skoluniform med Moderaternas syn på en individualism och en skolgång där inte alla ska gå i precis samma spår.

Och hur ska man kunna utröna vad som är rätt? Jag tror att man alltid är inne på en ganska farlig väg då. Är det du eller jag som vet vad som är rätt och rimlig klädsel? Eller är det en 13-åring som är piercad? Eller vem ska kunna avgöra vad som är rimligt och vad som är rätt? Jag tror att det är en ganska gammaldags syn att tro att den äldre generationen kommer att kunna säga vad som kan vara en rimlig klädsel för den yngre. Jag skulle vilja höra hur du kan förena det här med en individualistisk syn på människor.

Anf. 169 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Frågan är enkel att svara på. Jag har inte stöd i mitt eget parti för denna uppfattning, men jag kämpar för den i alla fall. Det är alltså inte Moderaternas uppfattning, utan det är min egen uppfattning. Jag tog chansen att gå upp här.

Vem är det som ska bestämma detta? Är det vi vuxna? Är det jag? Är det du? Nej, jag tyckte att jag sade rätt så klart att detta ska göras gemensamt. Föräldrarna, eleverna och skolan ska kunna komma överens. Och jag är övertygad om att vettiga människor, som de flesta är här i Sverige, hade kunnat komma överens om det här.

Jag måste då kontra med en fråga: Tycker Mikaela Valtersson att det är en vettig utveckling vi ser, hur klädseln sexualiseras alltmer långt ned i åldrarna hos våra skolelever? Jag tycker att det är en oerhört trist utveckling. Jag vill gärna slå ett slag för att bryta den.

Anf. 170 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om en del. Jag kan bli orolig över vissa tendenser och över en sexualisering av ett mode riktat till väldigt

små barn. Men jag tror aldrig att lösningen kan vara förbud eller att vi ska försöka styra hur människor betar sig. Jag tror att väldigt många känner, precis som jag alltid har känt, som mina barn gör och som väldigt många av deras kompisar gör, att klädsel är en del av ens identitet, en del av ens rätt att uttrycka sig och visa vem man är. Det tror jag inte att vi kan ta bort.

Att bestämma tillsammans kan låta väldigt vällovt. Problemet blir ju när man inte vill detta, att då tvinga barn, elever. När man säger: Jag vill inte ha den där tröjan som en del har bestämt gemensamt. Jag vill klä mig på ett helt annat sätt. Det är då problemet kommer. Ska vi göra ett intrång i den personliga integriteten för att vi anser att vi har bestämt vad som är rätt och fel kläder?

Anf. 171 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Inte förbud. Vi ska inte styra människor. Där är vi överens, Mikaela Valtersson. Skillnaden är att här är det barn det är fråga om. Barn ska ledas med varsam hand. Jag tycker att vuxenvärlden i alltför stor omfattning har abdikerat och låter små barn ta ställning till frågor som i många fall till och med är viktigare än klädsele. Vi är på väg att abdikera fullständigt från vårt fostraransvar.

Vi ska inte påverka människors identitet. Jag kanske är oerhört gammaldags, men jag tycker inte att barn har en färdig identitet. Den identiteten skapas under uppväxten, och vi föräldrar har ett oerhört tungt ansvar att hjälpa till att skapa den identiteten. Om vi abdikerar och säger till en elvaåring: Du får själv bestämma – då har vi svikit som föräldrar.

Anf. 172 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag ska vara väldigt kortfattad. Jag tycker att det ligger mycket i vad Carl-Axel Roslund säger. Modehysterin har gått för långt, liksom sexualiseringen av klädsele. Inte minst gäller det också dyra kläder. Föräldrar har ju ett elände i dag med att köpa kläder som barnen ska ha för att inte bli retade i skolan.

Men det jag kan vända mig mot är att vi skulle lagstifta. Ska vi besluta om det här, att varenda skola i hela Sverige ska införa någon typ av skoldräkt – som jag i så fall hellre skulle kalla det än ”skoluniform”? Nej, jag tror att varje skola måste få avgöra det själv. Då kan man komma överens i den mindre skalan, elever, föräldrar och lärare tillsammans. Då börjar det säkert också i de lägre åldrarna. Sedan får man väl se hur det utvecklas och om man kan fortsätta också högre upp. Men det är inte en fråga för Sveriges riksdag utan för den enskilda skolan.

Anf. 173 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Där är vi överens, Inger Davidson och jag. Det ska naturligtvis inte lagstiftas här i Sveriges riksdag. Men jag tycker i alla fall att riksdagen har en uppgift mer än att bara lagstifta. Riksdagen skickar signaler. Det är oerhört viktigt vilken signal man skickar från Sveriges riksdag. Jag skulle önska att varje skola fick bestämma själv, men jag är tveksam till om de verkligen får det. Jag är övertygad om att om en skola hade försökt införa detta hade någon förälder protesterat, gått till Skolverket eller vad vet jag. Så jag tror faktiskt inte en sekund att skolorna

själva får bestämma. Men jag hade önskat att det hade varit på det viset.
Då hade jag varit nöjd.

Prot. 2004/05:109
21 april

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

12 § Elevhälsa, m.m.

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU10
Elevhälsa, m.m.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

13 § Särskolan och specialskolan

*Särskolan och
specialskolan*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU11
Särskolan och specialskolan.

Anf. 174 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Plösligt en dag ringde telefonen. Det var ordföranden i Ekeskolans föräldraförening som ringde och sade: Vet du vad som är på väg att hända? Den statliga Funkisutredningen vill stänga specialskolan Ekeskolan, landets bästa skola för blinda, multifunktionshindrade barn. De skulle i stället, mot sin vilja, integreras i hemkommunernas skolor, skolor som de redan prövat och misslyckats i – eller rättare sagt: skolor som redan misslyckats med att ge barnen det stöd och den sociala miljö de behövde. Barnen kom mot sin vilja att avföras från specialskolans målgrupp. De döva fick vara kvar eftersom man från regeringshåll påstod att de hade en särskild språkmiljö. Men att blinda, multifunktionshindrade barn också har en egen språkmiljö och delvis kommunicerar via beröring togs det ingen hänsyn till.

Debatten blev intensiv. Borgerligheten enades. Vänstern och Miljöpartiet splittrades. Regeringen har ända sedan dess stegvis tvingats backa. Specialskolorna kom inte att stängas direkt. De barn som redan var där skulle få gå färdigt. Sedan kom stängningen. Vid de kvarvarande resurscentren skulle en skoldel finnas eftersom debatten visade att det helt enkelt inte gick att klara behoven i hemkommunerna. Barnen skulle få komma på visstidsbesök till Resurscenter syn Örebro, som det som blev kvar när Ekeskolan avvecklades började kallas. Visstid kom i efterhand på Orwellsk nysvenska att omtolkas till att betyda hela skoltiden eftersom behovet bevisligen fanns. Sedan kom nästa förändring. Resurscenter syn Örebro, som alltså Ekeskolan tidigare hade hetat, fick återigen heta just Ekeskolan. Men den fick inte, herr talman, vara en skola. Det är enligt lagen inte ens en skola utan just ett resurscenter.

På varje punkt har regeringen fått fel och tvingats backa jämfört med det ursprungliga förslaget. Men man har tyvärr bara gjort det till hälften, så resultatet är en försämring för barnen. Resultatet av denna, tycker jag, kränkande reform blev att barn med funktionshinder nu ska kunna gå hela sin skoltid i något som inte är en skola, utan klasskamrater och med stor osäkerhet om framtiden. En skola för alla, som var regeringens slagord för att stänga några av landets bästa skolor, visade sig betyda att det inte ens blev en skola för vissa.

Beslut om visstidsplacering ska enligt regelverket fattas med hänsyn till elevens behov och förutsättningarna för hemkommunen att ordna en utbildning av motsvarande kvalitet. Här finns ingen rätt för barnen eller valfrihet inskriven, vilket ger osäkerhet. Att regeringen tvingats backa på så många punkter under så många år visar att förslagen som tvingades igenom riksdagen inte var genomtänkta. De var inte konsekvensbeskrivna, och de var inte förankrade. Trots att Socialdemokraterna i regeringen och i denna kammare hela tiden förnekade alla brister har man tvingats anpassa sig efter de brister vi har belyst.

Hela hanteringen lämnar en minst sagt tråkig eftersmak. Först stängs specialskolor. Sedan utreder regeringen konsekvenserna av beslutet och får lappa systemet i efterhand. Varken i Funkisutredningen, i den efterföljande propositionen eller någon gång under utbildningsutskottets behandling gjordes en analys av om kommunerna kompetensmässigt klarar uppdraget att ge en fullgod utbildning till alla elever med funktionshinder – eller om de klarar det ekonomiskt. Med lite perspektiv, herr talman, måste jag säga att ingen fråga jag följt under mina år i politiken varit lika illa hanterad som skolan för barn med multifunktionshinder.

Jag noterar att utskottsmajoriteten inte tycker någonting. Man tänker ingenting, man skriver ingenting, man resonerar ingenting, man motive-rar ingenting i dagens betänkande. Omfattningen av reservationerna är ju lika lång som omfattningen av hela den samlade utskottstexten.

Här hänvisas, som brukligt numera är i utbildningsutskottet, till en mångfald av utredningar och kommittéer. Det kan vara Skollagskommittén som ska beredas, eller Carlbeckkommittén som ska beredas. Det gemensamma är att utbildningsutskottets majoritet fullständigt har kapitulat. Andra får tycka. Andra får tänka. Andra får resonera. Andra får föreslå. Andra får beskriva. Men utbildningsutskottet är ständigt passivt – inte en egen tanke! Man agerar som i *Grinds-lanten* åt regeringen. Därför har Christer Adelsbo längre fram i debatten i dag alla möjligheter att tillföra ny information om majoritetens sätt att tänka eftersom det inte finns en siffra eller en bokstav redovisad kring detta i dagens betänkande.

För oss moderater, för de borgerliga i alliansen vill jag säga, blev debatten om Ekeskolan en väckarklocka med konsekvenser för politiken långt utanför specialskoleområdet. Det centrala i vår skolpolitik är att skapa förutsättningar för att varje individ ska komma till sin rätt. Debatten om Ekeskolan visade vikten av valfrihet för alla skolans elever och att den kanske är viktigast för dem som i dag ingen valfrihet har, nämligen de funktionshindrade, de med särskilda behov.

Barn med funktionshinder ska ges möjlighet att välja skola som alla andra elever utifrån kvalitet, profil på undervisningen eller social miljö. Man ska inte hänvisas till en kommunal skola utifrån om den har hiss eller inte, som det är i dag.

Skolans innehåll och kvalitet kommer ständigt i skymundan, i varje debatt om skolan, och i synnerhet när det gäller elever med funktionshinder. I stället pratar regeringen huvudmannaskap. Ibland handlar det om misstro mot friskolor, ibland om misstro mot specialskolor. Det är sak samma; det handlar om huvudmannaskap, inte kvalitet.

Vi ser en brist på speciallärare. Ju mer specialiserad inriktning de har desto större är bristen. Vi ser ett socialt utanförskap bland många elever med funktionshinder. Vi ser bristande anpassning av miljöer, bristande valmöjligheter, tvångsavveckling av specialskolor. Och vi ser en majoritet som driver detta som om det vore en reform.

Vi avvisar fullkomligt regeringens systemkramande och försöker i stället bygga skolan efter barnens behov. Många föräldrar kan berätta om årslånga strider med hemkommunerna om resurser till sina barn. Alla landets kommuner, oberoende av storlek, oberoende av resurser, kan ju inte vara lika duktiga på att undervisa elever med alla de typer och grader av funktionshinder, och kombinationer av dem, som finns. Det vet föräldrarna.

Men regeringen och majoriteten i riksdagen stänger specialskolor utan att intressera sig för hur alternativen ser ut, eller utan att ens se till att det finns några. Beslutet att stänga Ekeskolan och Hällsboskolan och i stället hänvisa barnen till deras hemkommuner fattades i fullkomligt blindo. Vi vet att barn med multifunktionshinder, eller för den delen med hörselskador eller språkstörningar, kan behöva en möjlighet att läsa på specialskola under hela eller delar av sin skoltid. Då går det inte att bara stänga skolor och inför föräldrarna låtsas som om problemen därmed är lösta.

Integration är en rättighet, men det är inte en skyldighet. Jag har sagt det i många debatter, och jag säger det igen: Barn är inte Göran Perssons integrationspolitiska verktyg. Varje förälder har en rättighet och en skyldighet att se till att barnet finns i den för barnet allra bästa skolmiljön. Om barnet inte accepteras, om det inte kan delta i lekar och socialt liv, i fritidsaktiviteter eller i all form av undervisning, är det inte integrerat mer än till namnet. Där finns ett utanförskap.

Vi tycker att det är häpnadsväckande att regeringen flyttat integrerad skolgång från att vara en rättighet till att se det som en skyldighet till politiken. Vi menar att funktionshindrade barn i lag ska tillförsäkras rätten att välja skola och möjligheten att välja kvalitet, pedagogik och social miljö. Från moderat sida avsätter vi 300 miljoner kronor nya pengar varje år för att säkerställa detta.

I alliansen är vi helt eniga om att beslutet att stänga specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan snarast möjligt ska upphävas, att statens huvudmannaskap för specialskolor bör kvarstå, att specialskolans målgrupp ska återställas och att det behöver tillsättas en parlamentarisk utredning som ser över den kommunala skolans kvalitet för alla elever med funktionshinder. Ingen vet egentligen i dag hur de barnen har det. Det finns ingen samlad bild, men det finns många berättelser från enskilda föräldrar och elever som pekar på allvarliga problem.

Vi vill också inrätta ett riksgymnasium för synskadade ungdomar med multifunktionshinder. Det är en av de få grupper i Sverige i dag, herr talman, om inte den enda, som inte har möjlighet att fullt ut gå en gymnasieutbildning. Det är fullkomligt oacceptabelt. Vi har i många

debatter hört socialdemokrater tala mot segregation, men de upprätthåller ett oerhört segregeringssystem, på negativ grund vill jag säga, för just gymnasieungdomar med multifunktionshinder.

Jag vill med detta yrka bifall till den moderata reservationen, och alliansreservationen, nr 1 i dagens betänkande.

Anf. 175 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det är rätt spännande att vara en eller ett par dagar på en särskola. Jag var med och såg hur en liten flicka med svår utvecklingsstörning – som man ansåg aldrig skulle kunna nå mer än en femårings intelligensnivå – tränade i flera dagar för att klara av att packa en vanlig hushållssopsäck och bära den från köket till en soptunna. Till sist klarade hon det. Hon tränade också för att skriva sitt och några av kamraternas namn, och klarade även det till sist.

Jag såg en pojke som lyckades återberätta och komma ihåg några namn i en saga. Han klarade även av att äta och duka av efter sig och klarade faktiskt också av att tillsammans med andra utvecklingsstörda ställa i ordning ett dukat bord.

Det här är andra mål än i grundskolan, men det är lika fantastiskt när målen nås. Glädjen är stor när pojken eller flickan lyckas nå målen, och det är en fantastisk glädje hos den duktiga läraren som länge och envist jobbat med att nå målen. Själva idén med särskolan är ju att ha individuella mål som den här flickan och pojken kan klara av.

Många har upplevt att det under ett antal år funnits ett hot mot särskolan, och många upplever att det hotet – hotet att avskaffa särskolan som egen skolform – finns kvar. I dag kanske vi kan få ett definitivt besked från framför allt Socialdemokraterna ifall hotet mot särskolan är borta.

Det fanns en kommitté, den så kallade Carlbeckkommittén, som startades några år före senaste valet med ett uttalat syfte att avveckla särskolan som egen skolform. Det blev en oerhörd debatt kring detta, och många av oss politiker blev kontaktade av mycket oroliga föräldrar med utvecklingsstörda barn. De menade att vi äntligen utvecklat en skolform som fungerade för deras barn och nu skulle den avskaffas. Den upprörda debatten tvingade fram tilläggsdirektiv, och utredningen lugnade så att säga ned sig. Men i formuleringarna finns det långsiktiga målet att avveckla särskolan fortfarande kvar.

För mig är det självklart att en förblindad jämlikhetsideologi inte ska leda till att utvecklingsstörda barn får det sämre. En fix idé om integritet till varje pris ska inte leda till en sämre skola för somliga barn. Därför blir frågan: Är hotet mot särskolan borta? Tanken om sammanslagning lever nämligen vidare, vilket man också kan läsa i de formuleringar från utredningen som finns med i det betänkande som majoriteten nu lägger fram.

En annan viktig sak är, herr talman, att det behövs tydliga regler för varför barn ska placeras i särskola. De senaste åren har antalet elever i särskolan ökat dramatiskt. Ingen vet om det beror på att man upptäckt att fler barn har utvecklingsstörningar eller om det beror på bristen på speciallärare och stöd i skolan. Hursomhelst är det viktigt att reglerna blir tydligare beträffande vilka barn som ska placeras i särskolan. Dessutom behövs tydliga principer för hur man diagnostiserar.

Begreppet integration, som i sig är ett positivt ord, är ju ett nyckelord för Socialdemokraterna. Integration var också det övergripande målet när de i riksdagen fick igenom beslutet om att lägga ned de två statliga specialskolorna för barn med flera funktionshinder, Ekeskolan och Hällsboskolan. Det handlade inte bara om utvecklingsstörda barn utan också om barn med hörsel- och synskada kombinerat med språkstörning, rörelsenedsättning och ofta också utvecklingsstörning. Även i detta fall kan man säga att om man någon gång sett det arbete som personal med specialkompetens genomför med dessa barn inser man att barnen inte kan erbjudas det stödet i en vanlig kommun. Varken kompetensen eller resurserna finns.

Vi vidhåller att det var ansvarslost att avskaffa de statliga specialskolorna med tanke på att det inte finns ett system som garanterar att de mänskliga och penningmässiga resurserna når dessa elever ute i landet.

Sanningen är ju den att inte alla som har funktionshinder, psykiska eller fysiska, alltid vill integreras helt och hållet i vanliga skolklasser. Vi vet att många hörselskadade hellre vill gå i hörselklasser eller i en särskild skola. Just den gruppen har delvis den möjligheten, men många andra funktionshindrade har det inte. För dem gäller därmed inte valfrihet.

Staten har enligt vår mening ett särskilt ansvar för funktionshindrade, och därför måste de statliga specialskolorna komma tillbaka. Utgångspunkten ska naturligtvis vara barnens och föräldrarnas önskemål. Därför föreslår vi i en av våra gemensamma reservationer från alliansens sida att försöksverksamheten med att det är föräldrarnas beslut som ska gälla vid särskoleplacering utvecklas till ett system där föräldrarna verkligen har ett avgörande inflytande. Ingen ska behöva sitta i en skola utan tillräckligt kunnig personal och utan tillräckliga resurser.

För oss i Folkpartiet har utgångspunkten alltid varit att människor med funktionshinder får ett sådant stöd att de kan leva ett självständigt liv och kan delta i utbildning på samma villkor som andra människor.

Utgångspunkten måste ändå vara att människor tycker olika och att föräldrars och elevers önskemål kan se olika ut. Både i Folkpartiets reservationer och i våra gemensamma alliansmotioner vill vi hela tiden lyfta fram föräldrarnas och barnens rätt att välja. Därför kräver vi att beslutet att avskaffa specialskolorna omprövas och att specialskolorna som alternativ kommer tillbaka.

Vi kräver också att det ska finnas en valfrihet för föräldrar att välja en skola med specialkompetens för funktionshindrade elever. Vi begär också att en parlamentarisk utredning ska tillsättas för att granska skolans kvalitet för elever med funktionshinder.

Herr talman! Integration ska vara en rättighet för föräldrar och elever, men det ska inte vara tvång. Därför måste de föräldrar som anser att till exempel specialskolan är det bästa alternativet ha möjlighet att välja just specialskola. Få principer ska vara så heliga att de kan tillämpas på alla människor utan undantag.

Vanlig skolgång och boende hemma är bra mål. Men de målen kan utvecklas till en tvångströja om det i verkligheten blir sämre skolgång, mindre frihet och sämre förberedelse för vuxenlivet. Jag nöjer mig i sammanhanget för att spara tid med att yrka bifall till reservation 8 under punkt 8.

Anf. 176 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Diskussionen om särskolans vara eller inte vara har knappast avtagit, som Ulf Nilsson var inne på. Den är högaktuell just nu eftersom den så kallade Carlbeckskommitténs betänkande är ute på remiss.

Kommittén fick, som vi redan har hört, ganska vida direktiv som kunde ha lett till att särskolan avskaffades som särskild skolform. Men kritiken blev så hård och oron var så stor bland barn, föräldrar och även personalen inom särskolan att det tvingade den dåvarande skolministern Thomas Östros att göra tilläggsdirektiv som innebar att särskolan skulle vara kvar som egen skolform.

Vi som arbetat för det blev naturligtvis glada och lättade över det beskedet. Men när betänkandet sedan kom blev jag och många med mig betänksamma igen. Visserligen sägs det inte klart ut att särskolan ska bort, men inriktningen är ändå så tydlig. Strävan ska vara att så långt som möjligt undervisa alla elever tillsammans. Det låter väldigt bestickande. Men frågan är hur realistiskt det är och om det verkligen gagnar de barn som bäst behöver den speciella pedagogik som särskolan står för.

Det finns inte ett antingen eller när det gäller hur särskoleundervisningen ska organiseras. Det måste vara de lokala förutsättningarna som får avgöra. Det borde vi inte minst ha lärt oss av tidigare misstag på andra områden. Jag tänker till exempel på när all fast psykiatri lades ned utan att man hade ordnat någonting annat i stället. Vi har sett vad det har lett till.

All verksamhet kan självklart bli bättre. Det finns delar i särskoleverksamheten som behöver förbättras. Det är framför allt viktigt att varje barn hela tiden utmanas att göra sitt bästa. Kravlöshet passar lika lite i särskolan som i andra skolformer. Kompetensutveckling av personalen så att varje elev verkligen behandlas utifrån sina unika förutsättningar är avgörande för att de ska utvecklas till sin fulla potential. Det får till exempel inte som i dag vara omöjligt för en särskoleelev att komma in på ett nationellt gymnasieprogram om eleven har lyckats uppnå den kompetens som krävs.

Föräldrarnas inflytande över särskoleplaceringar måste också tydligt slås fast. Försöksverksamheten som pågår och som innebär att föräldrarnas godkännande krävs för en särskoleplacering bör bli permanent. Utan en positiv medverkan från föräldrarna i barnens skolgång är det svårt att nå framsteg oavsett vilken skolform det handlar om.

Därför är det också viktigt att det blir naturligt och en rättighet för föräldrar att få ett beslut om särskoleplacering omprövad efter något eller några år om man begär det. Det gäller särskilt de barn som befinner sig i gråzonen vid placeringen.

Som vi också har hört har antalet barn i särskolan ökat oroväckande mycket under senare år. Många gör bedömningen att andra barn än utvecklingsstörda placeras i särskolan för att grundskolan ska avlastas barn som har helt andra problem och som kräver mycket extra stöd.

Det är naturligtvis en helt oacceptabel utveckling. Särskolan ska även i fortsättningen vara till för elever med en utvecklingsstörning som gör att de inte bedöms kunna uppnå grundskolans kunskapsmål och därför ska få arbeta efter en särskild läroplan.

Herr talman! När det handlar om barn som har grava multifunktionshinder måste vi mer än någonsin ta hänsyn till varje individ om vi menar allvar med att alla har lika stort och unikt värde. Därför vidhåller vi kristdemokrater att beslutet att lägga ned flera av de statliga specialskolorna för dessa barn var ett stort misstag.

Det handlar om ett relativt litet antal elever med mycket speciella behov. En enskild kommun kan därför inte alltid förväntas kunna upprätthålla den speciella kompetens som krävs för att ge de barnen en meningsfull skoltid.

Jag är helt säker på att föräldrarna helst vill ha sina barn i sin närhet och därför i första hand undersöker alla möjligheter att få det rejält utökade extrastöd som är förutsättningen för att ge ett barn med till exempel dövblindhet eller grav språkstörning undervisning i den egna kommunen. Men när det inte går har de känt en trygghet i att barnen får den professionella hjälp och den omsorg de behöver vid en specialskola där de dessutom får vara tillsammans med kamrater som har liknande problem.

Kristdemokraterna anser att de ska kunna känna den tryggheten också i fortsättningen och att det därför även framöver ska finnas möjlighet för barn med svåra funktionshinder att gå i en specialskola. Som ni hört tidigare är allianspartierna helt överens om detta.

Tanken i dag är att föräldrarna ska kunna ansöka om visstidsutbildning, som det heter, vid särskilda så kallade resurscenter. Visstidsutbildningen ska omprövas varje år. Det är därför inte alls den trygga placering som specialskolorna var.

Att komma i åtnjutande av en visstidsplacering tycks vara nästan omöjligt. Informationen om möjligheten till en sådan placering är först och främst minst sagt bristfällig. Få vet om att den finns över huvud taget. Hösten 2004 ansökte ändå fem vårdnadshavare om visstidsplacering av sitt barn vid Hällsboskolan i Sigtuna. Samtliga fick avslag. Två orkade överklaga beslutet, och de fick båda rätt hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Med tanke på att föräldrarna till gravt funktionshindrade barn har en väldigt svår vardagssituation känns det inte särskilt betryggande att bara de som överklagar får rätt till visstidsplacering. Ska proceduren sedan göras om varje år kan man verkligen undra hur många som kommer att orka vidhålla sin rätt. Det här är inte ett värdigt sätt att bemöta redan hårt drabbade barn och deras föräldrar.

I budgetpropositionen förra året skrev regeringen att visstidsutbildningen är en betydelsefull del av resurcentrens verksamhet och det statliga ansvarstagandet. Regeringen avser att följa utvecklingen i särskild ordning. Jag undrar hur många som känner sig trygga.

Jag vet inte vilken särskild ordning som avses. Men jag hoppas att utvärderingen görs snabbt för deras skull som är direkt berörda. Det är viktigt att inte bara ledningen utan också direkt berörd personal och vårdnadshavare får komma till tals när man gör utvärderingen.

Jag utgår ifrån att regeringspartierna ändå har intresse av att veta alla inblandades reaktioner på den nedmontering av specialskolorna som pågår mer eller mindre i tysthet. Vi kristdemokrater accepterar inte den. Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 7.

Anf. 177 BIRGITTA SELLEN (c):

Herr talman! Vi i Centerpartiet talar ständigt om vikten av att individualisera skolgången för våra elever. Det tankesättet känns extra starkt och viktigt när det gäller elever som har någon typ av utvecklingsstörning.

När det handlar om elever som är hörselskadade, synskadade eller har svåra språkstörningar är det viktigt att de får träffa andra barn med samma funktionshinder. De behöver se att det finns andra som är lika som dem. Det stärker deras självförtroende, och de får kompisar som de kan ha kontakt med och ventilera eventuella problem med.

När jag arbetade som lärare hade jag förmånen att ha en elev som var gravt synskadad integrerad i min vanliga skolklass. Det var en förmån att få följa henne under de sex år som jag fick vara klasslärare för henne. Det gav mig själv väldigt mycket kunskap om hur det var att vara just synskadad. Men det var också värdefullt för de andra eleverna.

De fick bland annat lära sig punktskrift. Inte minst blev de tvungna att använda ett mer beskrivande och målande språk när de pratade. De kunde till exempel inte säga: Ge mig den där saken! Då visste ju inte den blinda vad det handlade om. De måste beskriva vad det var de ville ha. När det fungerar med integrering är det berikande för alla som är berörda.

För min elev fungerade det att vara integrerad. Hon hade "bara" ett synhandikapp; man kanske inte ska säga "bara", men hon var inte multifunktionshindrad. Det var en smart tjej som kunde ta till sig kunskaperna på ett fantastiskt sätt. Jag vet att hon bland annat imponerade på fysikläraren när hon var bäst av alla på att rita upp hur en lampa fungerar med elektricitet. Det skulle inte ens jag klara av.

Hon hade många kompisar i klassen, men jag vet också att det var väldigt värdefullt för henne att få åka till Tomtebodaskolan, som fanns då. Där fick hon individuell hjälp med olika saker och inte minst tips om olika hjälpmedel. För henne personligen, och även för hennes föräldrar och syskon, var det också viktigt att få träffa andra familjer som hade gravt synskadade barn. Min elev var alltid glad och positiv, men jag kunde se att hon var extra glad efter att ha varit några veckor på Tomtebodaskolan.

Med den här beskrivningen vill jag poängtera att det är oerhört viktigt att man från skolan har en dialog med föräldrar och elever när det gäller skolgången för de barn som har ett funktionshinder av något slag. Det kan vara att man är döv eller blind eller har en språkstörning. För en del barn fungerar det bra med integreringen medan det för andra kan vara problem. Vi måste därför ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar. Beslutet om att lägga ned dagens resurscenter Ekeskolan och Hällsboskolan är därför ett felaktigt beslut, anser vi i Centerpartiet precis som allianspartierna. Det bör upphävas. Utbildningen vid de här skolorna behövs för att kunna hjälpa barn med funktionshinder. Sten Tolgfors har på ett föredömligt sätt beskrivit utskottsmajoritetens och regeringens oförståelse för elever och föräldrar och hur det är för dem som drabbas. Jag tänker inte återupprepa det.

Enligt skollagen är staten ansvarig för specialskolorna. Även om vi i Centerpartiet inte anser att staten ska vara ansvarig för skolor generellt så anser vi att specialskolorna är ett undantag. Personligen anser jag också

att det kan bli väldigt dyrt för kommunerna om de ska stå för alla kostnader för ett funktionshindrat barn. Det är en fråga som vi kan behöva diskutera. I en liten kommun kan utbildningen för den som har ett funktionshinder bli undermålig om inte resurserna finns för att hjälpa den funktionshindrade tillräckligt. Det kan också slumpa sig så att en kommun har flera elever som är funktionshindrade. Det kan bli väldigt dyrt, inte minst med kompetensutbildning för all berörd personal.

Herr talman! Särskolan är en skolform som även den ska finnas kvar som egen skolform. Den ska finnas för alla barn och ungdomar som har en utvecklingsstörning. Oroande i sammanhanget är den stora ökningen av särskoleelever som vi har kunnat se under 1990-talet och fram till i dag. Det är en ökning med 81 %, medan antalet elever i övriga skolan har ökat med bara 18 %. Vad beror det på?

Kan en orsak vara att vi har för stort elevantal i klasserna i dag så att lärarna inte hinner ta emot eleverna på deras egen nivå? Skolverket har i ett antal år kritiserat utrednings- och beslutsfattande vad beträffar särskoleplaceringar. Det anses finnas en gråzon kring vilka elever som har ett verkligt behov av att få särskoleutbildning. Av den anledningen anser vi att omprövningar av särskoleplaceringar ska införas. Det finns brister i systemet med omprövningar i dag.

En del särskoleplaceringar kommer väldigt sent, som först efter nio år i grundskolan. Varför har man då inte upptäckt behovet av en särskoleplacering tidigare? Det kostar ju pengar att skicka en elev till särskolan. Måtte det inte vara avsaknaden av resurser i skolan som gör att man har försökt lösa problemen i den vanliga skolan! Då gör man ju eleverna en björntjänst.

Föräldrarnas önskemål om skolplacering är värdefull. I en försöksverksamhet har de getts inflytande över i vilken skolform deras barn ska gå. Centerpartiet anser att det ska vara en självklarhet att föräldrarna är delaktiga i det beslutet, och anser därför att försöket måste permanentas.

Jag står bakom alla våra reservationer, men yrkar bifall bara till reservation 5.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag berätta om Erik och Lisa. I går morse satt två pappor i en tv-soffa och berättade om sina barn, som är autistiska och därför är placerade i särskola. Jag ska lite kort återge upplevelser som de har fått i samband med skolgången.

Trygg vardag i skolan, skriver Lisas pappa om. Lisa har hamnat helt rätt. Det tog dock ett tag innan de rätta strukturerna hittades för Lisa. Det var lite för stora ytor och för många små barn i hennes omgivning, så Lisa flyttades. Lokalerna var mindre, och här fanns betydligt färre barn. Personalen arbetar målmedvetet och gör regelbundet en individuell utvecklingsplan för Lisa. Här får vi som föräldrar en bra överblick över hur Lisa har utvecklats.

Eriks pappa säger så här om ett år på skolan: Kontaktböckerna är unika. Varje dag blir bokförd. Varje händelse finns där. Jag brukar tänka på att *alla* föräldrar borde få ha förmånen att få sitt barns dagar i skolan noterade. Det är värdefull läsning. På så sätt kommer jag närmare min son än många andra, även om vi aldrig har den vanliga kontakten mellan föräldrar och barn. Det är speciellt.

Anf. 178 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Det betänkande som vi nu har att behandla innehåller 17 motionsyrkanden och 9 reservationer.

De avser bland annat frågor om särskolan som egen skolform, tydligare regelverk för placering i särskolan, föräldrainflytande vid placering i särskolan, statens ansvar för specialskolans elever samt begäran om parlamentarisk granskning av skolans kvalitet för elever med funktionshinder.

Mycket av majoritetens ställningstaganden bygger på det förslag som har lagts fram i Carlbeckkommittén och som för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Men det finns några ställningstaganden som jag ändå vill lyfta fram.

Samtliga borgerliga partier står bakom de reservationer som man tog upp om att särskolan även fortsättningsvis ska finnas kvar som egen skolform.

I Carlbeckkommitténs förslag säger man att den nuvarande särskolan i framtiden ska utgöra två skolformer – grundsärskolan och gymnasiesärskolan – med var sitt kapitel i skollagen som en parallell till grundskolan och gymnasieskolan.

Man föreslår också en utvecklad samverkan mellan skolformerna grundsärskola och grundskola och mellan gymnasiesärskola och gymnasieskola.

Detta är enligt kommittén också en förutsättning för att man på sikt ska kunna ta ställning till behovet av skilda skolformer. Det är en slutsats som jag håller med om.

Något som är viktigt att påtala i detta sammanhang är att barn och ungdomar i en sammanhållen skola får möjlighet att möta varandra och att utveckla förståelse för tolerans mot olikheter.

Strävan måste vara att i så stor utsträckning som möjligt undervisa alla elever tillsammans.

Herr talman! Det finns också en reservation där man tar upp frågan om en parlamentarisk utredning för granskning av skolans kvalitet för elever med funktionshinder.

Specialpedagogiska institutet redovisade i december 2002 ett regeringsuppdrag att kartlägga och analysera kommunernas förutsättningar att ordna undervisning för elever med synskada och ytterligare funktionshinder samt tal- och språkstörda elever.

Man kom bland annat fram till att det finns flera goda exempel på utbildning av hög kvalitet men att skolsituationen varierar kraftigt mellan kommunerna.

Det finns en medvetenhet och ett intresse för att utveckla utbildningen, och det finns behov av insatser från Specialpedagogiska institutet i form av stöd.

Socialstyrelsen har också nyligen på ett regeringsuppdrag kartlagt på vilket sätt landstingets barn- och ungdomshabilitering är tillgänglig för barn och ungdomar i olika åldrar med olika funktionshinder.

Specialpedagogiska institutet har ju också i regleringsbrev fått i uppdrag av regeringen att samarbeta med Socialstyrelsen, Skolverket och Specialskolemyndigheten för att tydliggöra ansvarsfördelningen samt effektivisera samverkan mellan olika huvudmän när det gäller stödet till barn och ungdomar med omfattande funktionshinder.

I sammanhanget kan man också nämna att Skolverket, Myndigheten för skolutveckling och Specialpedagogiska institutet har träffat en överenskommelse om omfördelning av ansvar i handlingsplanen för arbetet med att uppnå de handikappolitiska målen. Detta innebär att Specialpedagogiska institutet nu kan stödja kommunerna mer aktivt med att uppnå de handikappolitiska målen för skolan.

Herr talman! Samtliga borgerliga partier står också bakom en reservation som handlar om statens ansvar för specialskolans elever. Som vi har hört anser man att beslutet att lägga ned vissa av de statliga specialskolorna var djupt olyckligt. Frågan om omprövning av nämnda beslut har återkommande behandlats av riksdagen, senast våren 2004. Majoriteten finner inte heller denna gång att det finns skäl för riksdagen att ändra sitt tidigare ställningstagande. Det är viktigt att framhålla den positiva utveckling som varit vid resurscentrumen.

Specialpedagogiska institutets nationella resurscentrum har i dag verksamhet inom fyra områden. Där finns fördjupad kompetens kring specialpedagogiska konsekvenser för elever med synskada med eller utan ytterligare funktionsnedsättning, dövhet eller hörselskada kombinerat med utvecklingsstörning, medfödd dövblindhet respektive grava tal- och språkstörningar.

En grundläggande handikappolitisk princip är att barn och ungdomar med funktionshinder ska erbjudas utbildning i sin hemkommun och därmed kunna bo hemma med sina föräldrar. Ibland har inte kommunerna tillräcklig kompetens för att göra detta möjligt. För de elever som behöver extra specialpedagogiskt stöd finns dock möjlighet att under viss tid få sin utbildning vid Ekeskolan vid Resurscenter syn eller vid Hällsboskolan vid Resurscenter tal och språk. Denna skolgång, kallad visstidsutbildning, utgår från den enskilda elevens behov och har som mål att finna arbetsformer för en likvärdig utbildning vid elevens hemskola.

Det är dock viktigt att påpeka att eleverna vid Resurscenter syn och Resurscenter tal och språk ska få sin undervisning där så länge de har behov av detta. Utbildningen ska fortgå så länge elevens behov kräver det och det inte finns förutsättningar att ordna utbildning av motsvarande kvalitet i hemskolan eller hemkommunen.

Men även om denna möjlighet finns är det viktigt att fokusera på den funktionshindrades rätt. Man *skall* erbjudas utbildning i sin hemkommun och därmed kunna bo hemma. Att ha närhet till sin familj och sina vänner är av mycket stor betydelse. Detta är något som också har starkt stöd inom handikappörelsen.

Herr talman! Övriga reservationer tar upp frågor som alla har behandlats av Carlbeckkommittén och är under beredning i Regeringskansliet.

Sist, men inte minst, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 179 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Låt mig först notera att det inte finns en enda socialdemokrat i salen, och det förstår jag. Det här är inte precis den debatt som har varit den allra mest vägvinnande för Socialdemokraterna. Adelsbo får stå här ensam. Det kan jag möjligen tycka är svagt mot honom, men det är rätt talande för politiken.

Jag har några frågor till Christer Adelsbo. Om beslutet att stänga Ekeskolan och Hällsboskolan nu var så rätt, så genomtänkt och så bra, varför tvingas Socialdemokraterna då hela tiden backa och i efterhand korrigera besluten? När kommer nästa steg i denna backning? Vad kommer det att innebära?

När det handlar om skolfrågor brukar Socialdemokraterna alltid försöka prata om pengar i allmänhet, men det finns en grupp där man aldrig pratar resurser. Det är den grupp som har störst behov av resurser, nämligen de multifunktionshindrade barnen. Varför säger Adelsbo och Socialdemokraterna nej till 300 miljoner kronor i nya resurser för de barn som bäst behöver dem? Varför säger Christer Adelsbo och Socialdemokraterna nej till ökade resurser till läromedel till de barn som bäst behöver dem?

Varför vill inte Christer Adelsbo och Socialdemokraterna ge just barn med funktionshinder rätt att välja skola? Adelsbo pratade flera gånger om att man skulle erbjudas utbildning i sin hemkommun och ha rätt att gå i sin hemkommun, och det är väl utmärkt. Men det vi talar om är rätten att gå i en skola där man kan växa, där man utvecklas, där man trivs och där man lär sig saker. Den rätten måste även omfatta specialskolor.

Känner inte Adelsbo en viss osäkerhet inför den George Orwellska nysvenska som han ägnar sig åt? Barn ska få komma till något som inte ens längre är en skola, men som har döpts om till Ekeskolan, på något som heter viss tid men som inte alls betyder viss tid utan betyder hela skoltiden, teoretiskt, men bara för en del, och det är inte de själva som beslutar, utan det är någon annan, och man vet aldrig på förhand hur det blir. Känner inte Adelsbo en viss osäkerhet inför det faktum att alla barn utom en grupp i Sverige får gå i en klass och veta vilka klasskamrater man har nästa år och vilken skola man kommer att gå i? Varför vill inte Adelsbo stärka rätten för barn med funktionshinder?

Anf. 180 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Visst finns det en risk med den förändring man gjorde i fjol som innebär att man har möjligt att gå där längre än bara en termin, som var tanken från början. Det finns en risk med det. Det är helt klart, men man valde ändå att göra detta. Risker är uppenbar, och det var därför man gjorde detta från början, att man gör det för lätt för sig. De signaler man har hört från personalen vid de här skolorna är att tidigare gick det ofta till på det viset att kommunerna gjorde det för lätt för sig. I stället för att ta tag i detta och försöka göra det bra för de här eleverna på hemmaplan så skickade man i väg dem. Det är ju en risk, men man har ändå gjort den bedömningen att den här möjligheten ska finnas så att inte eleven ska komma i kläm om kommunen inte lyckas ordna det på hemmaplan.

Jag reagerar kraftfullt när du kallar detta en kränkande reform. I princip all expertis på området påtalar hur viktigt det är att elever med funktionshinder inkluderas med övriga elever i största möjliga mån. Man menar att det skulle vara direkt olyckligt att gå den motsatta vägen och isolera den här gruppen. Jag skulle vilja fråga dig, Sten, om du delar denna uppfattning. Eller menar du att expertisen på området har helt fel när man säger på detta vis?

Anf. 181 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Ja, det är alldeles självklart att de som då anlitas av Socialdemokraterna som experter hade fel. De handikappolitiska förbund som ingick där företrädde inte sina medlemmar. Det var till och med så att ett stort antal lämnade till exempel Synskadades Riksförbund i protest mot att man inte tog hänsyn till vad barn och föräldrar på Ekeskolan tyckte utan till just politiska principer.

Jag har träffat barnen. Jag undrar om Adelsbo har gjort det i någon större utsträckning. Han pratar om att man gör det för lätt för sig. Då undrar jag vem det är som gör det. Är det föräldrarna som gör det för lätt för sig när de strider dag efter dag och år efter år för att barnen ska finnas i en miljö där de kan utvecklas? Är det barnen som gör det för lätt för sig när de vill finnas i en miljö där de för första gången får en kompis eller en kille–tjej-relation, kan delta i en utflykt eller i en skoldans? Eller är det så att det är det system som Adelsbo brukar krama, det kommunalpolitiska systemet, som möjligen ibland gör det för lätt för sig? Vore det då inte en lösning att i stället flytta makten från detta system till barn och föräldrar som rimligen bäst känner sin egen situation?

Expertisen för mig och för alliansen är i första hand barn och föräldrar och de som jobbar i verksamheten, inte de politiker som Adelsbo och andra har förlitat sig på.

Herr talman! Jag fick inget svar. Om beslutet att stänga Ekeskolan och Hällsboskolan var så rätt, genomtänkt och genomarbetat, varför tvingas Socialdemokraterna då hela tiden backa och rätta sig efter den kritik som vi för fram? Om resurser i allmänhet är viktigt för barn i skolan, varför är det aldrig viktigt, enligt Adelsbo, för just blinda multifunktionshinderade barn? Varför är läromedel inte en viktig prioriterad fråga för barn med funktionshinder? Varför vill Socialdemokraterna inte ge just barn med funktionshinder rätt att välja skola? Jag fick inte ett svar. Inte ett kommotecken skrivs i betänkandet, och inget kommer här heller. Ointresset är djupt och talande, liksom frånvaron av Adelsbos kamrater i salen.

Anf. 182 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Jag kan lugna Sten med att eftersom jag har suttit med i Carlbeckkommittén har jag varit ute ganska mycket både under arbetet i kommittén och efter det att förslaget lagts fram.

Jag var inte med själv när det här förslaget lades fram. Jag pratar om den expertis som vi har träffat under utredningen i Carlbeckkommittén.

Även om vi inte alltid själva tycker att vi har kommit särskilt långt i arbetet med inkluderad skola fungerar vi ändå som inspirationskälla för specialpedagoger från andra länder. Det tycker jag ger en tankeställare som vi ska ta med oss.

Holländarna har varit i Sverige en hel del och tittat på hur vi arbetar. Det holländska nuvarande skolsystemet har av tradition gjort en uppdelning i en mycket stor mängd specialskolor inriktade på olika typer av funktionshinder eller andra problem. Alla dessa står utanför det vanliga grundskolesystemet. Nu håller man på att förändra detta. Man studerar bland annat Sverige och tittar på hur vi arbetar.

Det är intressant att höra vad de säger. De säger bland annat så här: Vi har imponerats av den svenska skolans hållning gentemot barnen,

såväl stora som små. Ni visar respekt för barnen och deras åsikter. Ni lyssnar och arbetar utifrån barnens rättigheter.

Det är sådant som gör att jag känner att de förändringar som vi har gjort är helt rätt. Vi är på rätt väg, även om det kan ta tid.

Anf. 183 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag är så pass gammal att jag har gått i en skola där väldigt många utvecklingsstörda helt glömdes bort. De satt möjligen i en stor hjälpklass där de inte fick särskilt bra undervisning.

Jag är väldigt glad över att vi har fått en särskola som fungerar bra där dessa barn får gå i små klasser, att de har speciallärare och får det stöd de behöver.

Skolverket kom ju med en rapport ungefär när Carlbeckkommittén som mest talade om integrering. Den hette I särskola eller grundskola. Där jämförde man den undervisning som särskoleelever fick när de gick i en vanlig integrerad grundskoleklass med dem som inte gjorde det. Resultatet av den utvärderingen borde göra att Christer Adelsbo snart kan svara på den enkla fråga som jag tänker ställa i slutet.

Lärarna i grundskoleklassen uppgav själva att deras kompetens för att undervisa de här barnen var betydligt lägre än särskolelärarnas. Det visar också att det främst är lärarna i särskoleklasser som besitter den specialpedagogiska kompetens som behövs.

Majoriteten av lärarna även i särskoleklassen ansåg att de barn som gick i grundskoleklass inte fick den undervisning som de har rätt till.

Christer Adelsbo talade om Carlbeckkommittén. Det står i betänkan-det att det ska bli ett samarbete för att på sikt ta ställning till om det ska fortsätta att vara skilda skolformer. Jag efterlyste redan i anförandet ett slags svar. Det vore intressant att höra om Christer Adelsbo och Socialdemokraterna anser att det fortfarande är en öppen fråga om särskolan ska få vara kvar som särskild skolform eller inte. Anser Christer Adelsbo att särskolan ska vara kvar som en särskild skolform under överskådlig tid?

Anf. 184 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Överskådlig tid eller inte återstår att se. Jag står helt bakom det som Carlbeckkommittén har kommit fram till. I nuläget krävs det kanske ytterligare samarbete. Samarbetsformerna måste öka innan man slutgiltigt kan ta ställning till om det ska finnas eller inte.

Vi ska ha klart för oss att det är en ganska unik företeelse att ha en separat särskola. Jag har varit delaktig i Carlbeckkommittén och man har tittat på hur man hanterar detta i andra länder. Där är man ganska frågande när vi förklarar hur vi har det. Det går inte att komma ifrån att när man väger för och emot finns det naturligtvis risker att man, när man har det separerat, inte får till den sammanhållna skolan som man kanske vill ha.

Det är viktigt med en sammanhållen skola där barn och ungdomar får möjlighet att mötas och utveckla sin förståelse för barn och tolerans med olikheter. Strävan i skolan och vuxenutbildningen ska ju vara att man i så stor utsträckning som möjligt undervisar elever med olika funktionshinder tillsammans med övriga elever.

Jag kan ju fråga dig, Ulf, om du inte egentligen delar den grundsynen. Om du delar den grundsynen måste man fråga: Underlättar eller försvårar två skilda skolformer denna utveckling?

Prot. 2004/05:109
21 april

---

*Särskolan och
specialskolan*

Anf. 185 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Två skilda skolformer underlättar utvecklingen och hjälper de utvecklingsstörda att bli bättre integrerade i samhället eftersom de får det stöd och den undervisning de behöver. De blir då bättre rustade att fungera.

Vi vet alla att samarbete mellan särskolan och den övriga grundskolan kan vara alldeles utmärkt. I Lund, där jag bor, finns de i samma lokaler men är fortfarande separerade skolformer. De kan ha gemensamma idrottsdagar och göra saker tillsammans så att de blir vana vid att träffa varandra. Men man mår naturligtvis mycket bättre om själva undervisningen och det vardagliga arbetet sker i en grupp av elever med liknande behov och med speciallärare.

Det är naturligtvis en unik företeelse, men det är också unika barn. Det här är barn som kanske aldrig kommer att uppnå mer än en 3–4-åringens intelligensnivå – för att ta de svårt utvecklingsstörda.

Christer Adelsbo jämför med utlandet. Det är mycket i skolan som jag kan tycka är bättre i många andra länder i Europa än i Sverige. Ett område där jag inte tycker att de flesta andra länder är något föredöme är hur man behandlar sina handikappade och funktionshindrade. Där har vi i Sverige hittills varit långt före. Jag tror inte att de flesta andra länder är något föredöme där.

Jag uppfattar då Christer Adelsbos svävande svar som att ni inom Socialdemokraterna överväger att inom en ganska snar framtid ta ställning till om man ska avveckla den här skolformen. I en liten kommun som kanske har tio utvecklingsstörda i olika åldrar ska en pojke som aldrig kan lära sig läsa och skriva sitta ensam i en klass med övriga elever. Hjälper det den pojken? Jag tror inte det.

Anf. 186 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Du svarade inte på det jag sade. Jag förstår att det kan vara bekymmersamt. Jag har svårt att se att man skulle tycka att det vore fel med en sammanhållen skola där barn och ungdomar i så stor utsträckning som möjligt går tillsammans.

Du pratar om att Sverige ligger långt framme. Det gör vi. Men du säger att andra länder inte gör det. Vi har tittat på Kanada bland annat. Där har man jobbat integrerat, och man har en sammanhållen skola. Det har man haft i över 20 år. Man har enormt positiva effekter av det. Det är ingen som över huvud taget ifrågasätter om det är handikappade barn med funktionshinder eller inte i klasserna. Det är som ingenting, och det fungerar oerhört bra.

Det som vi har kommit fram till i Carlbeckkommittén står jag ju bakom. En utvecklad samverkan mellan skolformerna är en förutsättning för att vi på sikt ska kunna ta ställning till behovet av skilda skolformer. Det finns faktiskt anledning att titta på om det verkligen finns skäl att ha skilda skolformer.

Anf. 187 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Om inte Christer Adelsbo känner sig orolig så blir jag mer och mer orolig ju mer jag lyssnar.

Jag har lite erfarenhet – som mamma. En av mina söner är lätt hörselskadad. Jag vet hur svårt det var för honom att få den hjälp som han behövde i skolan. Det handlar då om en mycket lätt hörselskada. Den störde hans utveckling när det till exempel var lite högljutt i klassrummet.

Specialskolorna är på avveckling. Nu har vi visstidsutbildningen. Jag oroar mig mycket för att man får få sökande eftersom man inte lanserar den i någon större omfattning. De få sökande som kommer får avslag. Jag tog ju exemplet med Hällsboskolan som hade fem sökande. Alla fick avslag. Två överklagar och båda får rätt i sitt överklagande. Är det att ta hänsyn till varje barns behov att behandla dem på det sättet? Det handlar inte om barn med lätt hörselskada. Det är barn med grava funktionshinder.

Christer Adelsbo säger att han har träffat många. Jag förstår inte hur han då kan stå här i dag och tala på det okänsliga sätt som han gör utan att visa minsta tecken på förståelse för vilken otrolig insats de kräver för att över huvud taget få ett dragligt skolliv.

Min fråga är helt enkelt: Är Christer Adelsbo trygg? Sover han gott om nätterna när han tänker på de här barnen?

Anf. 188 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Jag sover gott om nätterna, Inger. Det behöver du inte vara orolig för.

Det intressanta är att handikapprörelsens åsikt är att det är viktigt att man fokuserar på de funktionshindrades rätt. Man ska erbjudas utbildning i sin hemkommun och därmed kunna bo hemma. Man menar att närheten till familj och vänner är av mycket stor betydelse.

Man har ju gjort förändringar så att man har möjlighet att förlänga på visstidsskolorna om man inte kan lösa det i hemkommunen. Man ska inte behöva välja bort som det har varit förut.

Jag står helt bakom det som handikapprörelsen själv driver. I första hand ska man alltid sträva efter att barnet ska kunna gå i skola på hemmaplan, inte minst för att kunna vara nära sin familj och sina vänner. Det har stor betydelse.

Jag skulle vilja fråga Inger: Delar du inte alls handikapprörelsens åsikt? Har de helt fel i sitt resonemang?

Anf. 189 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag lyssnar mer på enskilda människor och deras speciella upplevelser än på rörelser av det slag som Christer Adelsbo hänvisar till.

Det här är föräldrar som själva ansöker om specialskola. Efter att ha försökt och försökt få den hjälp de behöver inser de att det inte går, och därför kräver de att få komma till en specialskola. Inte skulle jag med mitt mycket lätt hörselskadade barn göra det. Det är väl självklart att alla föräldrar i första hand vill ha barnen hemma.

Det är också det jag tror att handikapprörelsen menar. Jag tror inte att handikapprörelsen menar att just det fåtal barn det handlar om som är så

gravt handikappade i alla lägen ska kunna beredas hjälp i kommunen. Det är nämligen orealistiskt, och jag tror att handikappörelsen inser det.

Prot. 2004/05:109
21 april

Anf. 190 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Det är väl lite grann just dessa speciella fall man har tittat på. Som du säger är det inte många fall vi pratar om. Vi kanske egentligen är överens: Målet måste vara att hitta former för att kunna ta hand om dem i hemkommunen och i hemskolan. Och i de fall kommunerna inte klarar av detta finns nu möjligheten att få hjälp både vid Ekeskolan och vid Hällsboskolan. Den möjligheten finns ju i dag.

*Särskolan och
specialskolan*

Anf. 191 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag ska inte förlänga debatten utan fatta mig ganska kort. Jag ska prata lite grann utifrån utredningen *För oss tillsammans – Om utbildning och utvecklingsstörning* från den så kallade Carlbeckkommittén som jag hade förmånen att följa.

Det är viktigt att notera att det i denna utredning finns enbart en reservation. Sedan finns det ett antal särskilda yttranden. Jag hoppas att alla har tagit del av och läst utredningen, för tillsammans med delbetänkandet tycker jag att den är en ganska bra kunskapsgenomgång av situationen. Som Ulf Nilsson var inne på i sitt anförande har vi också en del att vara stolta över när det gäller arbetet med barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning här i Sverige.

Den första borgerliga reservationen kräver att särskolan ska vara kvar som egen skolform. Låt oss relatera det till vad kommittén säger. Kommittén säger att särskolan i framtiden ska utgöras av två skolformer, grundsärskola och gymnasiesärskola. Jag ser egentligen inte vad som är problemet. Jag tror inte heller att det fanns något resonemang i kommittén om att det var ett problem att man diskuterade utifrån den inkluderande skolan, en skola för alla.

Andra gemensamma borgerliga reservationer handlar om behovet av ett tydligare regelverk för särskoleplacering, om föräldrars inflytande över särskoleplacering och om rätten till omprövning av beslut om särskoleplacering. Jag har läst utredningen och vet hur diskussionen har gått, och i samtliga dessa fall kan jag inte se annat än att utredningen för ett resonemang som ligger mycket väl i linje med reservationerna. Carlbeckkommittén föreslår en striktare bedömning av rätten till särskola och att bestämmelserna om utredning inför beslut om mottagande i särskola skärps. Kommittén föreslår också att försöksverksamheten med ökat föräldrainflytande upphör och att rätten till val av skolform införs i skollagen. Dessutom föreslås att det i förordningsform ska ställas krav på att ett beslut om rätt till särskola regelbundet ska omprövas.

Jag har full förståelse för reservationerna. I det här fallet tror jag att vi har en gemensam ambition att ordna utbildningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning på ett mycket bra sätt. Men vi måste föra resonemanget utifrån vad som är läget, och alla här vet att det pågår ett ganska omfattande beredningsarbete runt både Carlbeckkommittén och Skollagskommittén.

Jag har en ärlig förhoppning att vi ska kunna ha en konstruktiv debatt om hur vi skapar bra utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning. Vi vet alla hur oerhört känsliga de här frågorna är och att

det handlar om ganska svaga grupper. Vi får i den debatten konstatera att vad som skiljer skolformerna åt är, lite förenklat, både kunskapsmål, betygssystem och timplaner.

Jag ska avsluta med några funderingar inför de framtida diskussionerna som jag inte har någon direkt lösning på. Ska vi fokusera på skolformen eller se på varje elevs behov? Ska vi utveckla möjligheten att skapa särskilda kunskapsmål eller alternativa kunskapsmål? Hur hanterar vi olika skolformer i en situation där de riktade statsbidragen har försvunnit? Det finns ett antal sådana funderingar som jag tror att vi behöver diskutera vidare.

Jag avslutar dock med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i utbildningsutskottets betänkande nr 11.

Anf. 192 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Jag tog chansen när möjligheten nu fanns, Lennart, för det var en sak jag tänkte på. Birgitta avslutade ju med att visa ett exempel. Jag har tittat i senaste numret av tidningen Lika värde, nr 1/2005, och där fanns ett intressant reportage om en kille som hette Albin och var sju år och började första klass på Ankarskolan i Varberg. Albin har Alpers syndrom. Sjukdomen gör att han ännu inte kan kommunicera, och han skulle egentligen ha gått i träningsskola. Nu går han i stället i den vanliga skolan närmast hemmet. Han deltar i klassens arbete på sina villkor. Albins lärare Maria säger bland annat: Det vi gör är inte särskilt konstigt utan helt naturligt. Specialpedagogen Katarina och Albins mamma Yvonne säger också att Albin har utvecklats oväntat mycket under denna första termin han hunnit gå i skolan. Samtidigt har barnen runt honom lärt sig att acceptera och ta hänsyn till honom.

Detta reportage har stärkt mig ännu mer i min tro att vi faktiskt är på rätt väg. Då är frågan till Lennart: Delar du den uppfattningen?

Anf. 193 LENNART GUSTAVSSON (v) replik:

Herr talman! Det blir ett lite märkligt replikskifte, detta.

Jag tror att vi är på rätt väg. Samtidigt ska vi vara väldigt försiktiga när vi hanterar de här frågorna.

Jag kan ta ett exempel. I ett tidigare replikskifte nämndes någon kommun som kanske hade elva barn med utvecklingsstörning. Jag kommer från en del av landet där vi har väldigt stora geografiska avstånd och där vi kan ha enbart enstaka elever med utvecklingsstörning eller grava funktionshinder. Det är klart att vi måste ha ett nationellt regelverk som gör det möjligt att bedriva en undervisning som är anpassad till den enskilde eleven oavsett var i landet han befinner sig.

Jag har själv under ganska lång tid haft erfarenhet av att jobba med barn med utvecklingsstörning och även andra funktionshinder. På något sätt har vi varit tvungna att lösa det, ofta med stöd och hjälp från andra håll.

Den här frågan är känslig och svår. Jag tror att vi är inne på rätt väg, och jag tror att vi ska vara förhållandevis pragmatiska när vi diskuterar framgent.

Anf. 194 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Jag kände bara att jag ville kliva upp och förtydliga mig.

Den bok jag kom i kontakt med genom tv i går morse och som författarna var vänliga nog att skicka till mig handlar om två speciella barn som faktiskt går i en särskola. De sade uttryckligen i tv: Vi är glada och tacksamma för att vi har våra barn i den här skolan, som det står berättat om i boken men som jag inte namnger just nu.

Prot. 2004/05:109
21 april

---

*Särskolan och
specialskolan*

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

14 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM56 Förenkling av uppbörden av mervärdesskatt och åtgärder för att förhindra skattefusk m.m. *KOM(2004)89* till skatteutskottet

15 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2004/05:153 till finansutskottet

Skrivelse
2004/05:109 till utrikesutskottet

Motioner
2004/05:Ub12–Ub14 till utbildningsutskottet
2004/05:Bo10–Bo13 till bostadsutskottet
2004/05:Sk14 till skatteutskottet
2004/05:MJ23 till miljö- och jordbruksutskottet
2004/05:L26–L31 till lagutskottet
2004/05:N22 till näringsutskottet
2004/05:Ju50 och Ju51 till justitieutskottet
2004/05:A5 till arbetsmarknadsutskottet
2004/05:Sk15 till skatteutskottet

16 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 21 april

2004/05:542 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Kommunala bostadsbolags villabyggande

2004/05:543 av *Anna Lindgren* (m) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky
Länsmusiken

2004/05:544 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Morgan Johansson
Snusets hälsorisker

2004/05:545 av *Karin Granbom* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Kriminalvårdens ekonomi

2004/05:546 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström
Polisens ekonomi

2004/05:547 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Jens Orback
Gränser för rasism

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 26 april.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 april

2004/05:1462 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Brottsutredningar vid brott mot invandrare

2004/05:1463 av *Carl B Hamilton* (fp) till justitieminister Thomas Bod-
ström

Diskriminerande regler om ID-handlingar

2004/05:1464 av *Peter Althin* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Meddelarskydd under förundersökning

2004/05:1465 av *Ulla Hoffmann* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Iranska domstolsväsendet

2004/05:1466 av *Torkild Strandberg* (fp) till finansminister Pär Nuder
Tullens möjligheter till självskydd

2004/05:1467 av *Ronny Olander* (s) till finansminister Pär Nuder
Jämställd friskvård

2004/05:1468 av *Anna Grönlund Krantz* (fp) till finansminister Pär Nu-
der

Narkotika över gränserna

2004/05:1469 av *Henrik von Sydow* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Digital-tv-kommissionens informationskampanj

2004/05:1470 av *Henrik von Sydow* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Digital-tv-kommissionens oberoende

2004/05:1471 av *Cecilia Widegren* (m) till näringsminister Thomas Östros
Electroluxjobb i Mariestad
2004/05:1472 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Reformerad hyressättning
2004/05:1473 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Electroluxjobb i Mariestad
2004/05:1474 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Lena Hallengren
Tandhygienistutbildningen
2004/05:1475 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsförmedlingens bemötande av akademiker
2004/05:1476 av *Johan Linander* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Flexibel alkoholpolitik

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 april.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 april

2004/05:1396 av *Anita Brodén* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Dawit Isaaks situation
2004/05:1400 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Migrationsmyndigheternas språktest av asylsökande
2004/05:1416 av *Cecilia Wigström* (fp) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Folkmordet på armenierna
2004/05:1419 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Prövning av asylärenden

den 20 april

2004/05:1361 av *Michael Hagberg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förslag till ny tingsrättsorganisation i Södermanlands län

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 april.

Prot. 2004/05:109 19 § Kammaren åtskildes kl. 18.39.
21 april

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.54,
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 131 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledigheter.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval.....	1
4 § Meddelande om inlämning av interpellationer	2
5 § Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige	2
Försvarsutskottets betänkande 2004/05:FöU8	2
Anf. 1 BRITT-MARIE LINDKVIST (s).....	2
Anf. 2 ESKIL ERLANDSSON (c).....	3
Anf. 3 OLA SUNDELL (m).....	3
Anf. 4 HELI BERG (fp).....	5
Anf. 5 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	7
Anf. 6 MIKAEL JOHANSSON (mp)	9
Anf. 7 OLA SUNDELL (m) replik.....	10
Anf. 8 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	10
Anf. 9 OLA SUNDELL (m) replik.....	10
Anf. 10 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	11
Anf. 11 PETER JONSSON (s).....	11
Anf. 12 OLA SUNDELL (m) replik.....	13
Anf. 13 PETER JONSSON (s) replik.....	13
Anf. 14 OLA SUNDELL (m) replik.....	14
Anf. 15 PETER JONSSON (s) replik.....	14
Anf. 16 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	15
Anf. 17 PETER JONSSON (s) replik.....	15
Anf. 18 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	15
Anf. 19 PETER JONSSON (s) replik.....	16
Anf. 20 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	16
Anf. 21 PETER JONSSON (s) replik.....	17
Anf. 22 MIKAEL JOHANSSON (mp) replik	17
Anf. 23 PETER JONSSON (s) replik.....	17
Anf. 24 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik	18
Anf. 25 PETER JONSSON (s) replik.....	18
Anf. 26 ERLING WÄLIVAARA (kd) replik	19
Anf. 27 PETER JONSSON (s) replik.....	19
Anf. 28 HELI BERG (fp) replik.....	19
Anf. 29 PETER JONSSON (s) replik.....	20
Anf. 30 HELI BERG (fp) replik.....	20
Anf. 31 PETER JONSSON (s) replik.....	20
Anf. 32 PER ROSENGREN (v).....	21
Anf. 33 OLA SUNDELL (m) replik.....	23
Anf. 34 PER ROSENGREN (v) replik.....	23
Anf. 35 OLA SUNDELL (m) replik.....	24
Anf. 36 PER ROSENGREN (v) replik.....	24
Anf. 37 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	25
Anf. 38 PETER JONSSON (s) replik.....	26

Anf. 39	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	26
Anf. 40	PETER JONSSON (s) replik	26
Anf. 41	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	27
	(Beslut fattades under 10 §.)	27
6 §	Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen	27
	Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU8	27
Anf. 42	EWA THALÉN FINNÉ (m)	27
Anf. 43	LARS TYSKLIND (fp)	28
Anf. 44	DAN KIHLESTRÖM (kd)	29
	(forts. 8 §)	29
	Ajournering	30
	Återupptagna förhandlingar	30
7 §	Frågestund	30
Anf. 45	TALMANNEN	30
	<i>Ett nationellt krishanteringsorgan</i>	30
Anf. 46	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	30
Anf. 47	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	30
Anf. 48	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	31
Anf. 49	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	31
	<i>Utlokaliseringen av Riksantikvarieämbetet och Riksställningar</i>	31
Anf. 50	GUNILLA TJERNBERG (kd)	31
Anf. 51	Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)	31
Anf. 52	GUNILLA TJERNBERG (kd)	32
Anf. 53	Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s)	32
	<i>Hushållens låneskuld</i>	32
Anf. 54	CATHERINE PERSSON (s)	32
Anf. 55	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	33
Anf. 56	CATHERINE PERSSON (s)	33
Anf. 57	Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	33
	<i>Översyn av fastighetstaxeringssystemet</i>	34
Anf. 58	JÖRGEN JOHANSSON (c)	34
Anf. 59	Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	34
Anf. 60	JÖRGEN JOHANSSON (c)	34
Anf. 61	Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	34
	<i>Köer till förskolan</i>	35
Anf. 62	ULF NILSSON (fp)	35
Anf. 63	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	35
Anf. 64	ULF NILSSON (fp)	35
Anf. 65	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	35
	<i>EU:s kritik av Sveriges naturskydd</i>	36
Anf. 66	HARALD NORDLUND (fp)	36
Anf. 67	Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
Anf. 68	HARALD NORDLUND (fp)	36
Anf. 69	Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
	<i>Högskoleavgifter för utomeuropeiska studenter</i>	37
Anf. 70	LENNART GUSTAVSSON (v)	37

Anf. 71 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	37
Anf. 72 LENNART GUSTAVSSON (v)	37
Anf. 73 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	38
<i>Ockupationen av Västsahara</i>	38
Anf. 74 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	38
Anf. 75 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	38
Anf. 76 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	39
Anf. 77 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	39
<i>Ny ägarpolicy i AP-fonderna</i>	39
Anf. 78 AGNETA GILLE (s).....	39
Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	39
Anf. 80 AGNETA GILLE (s).....	40
Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	40
<i>Ovärdig vård av äldre</i>	40
Anf. 82 ULRIK LINDGREN (kd).....	40
Anf. 83 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	41
Anf. 84 ULRIK LINDGREN (kd).....	41
Anf. 85 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	41
<i>Förebyggande av fusk med medlemsbidrag</i>	42
Anf. 86 MARTIN ANDREASSON (fp)	42
Anf. 87 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	42
Anf. 88 MARTIN ANDREASSON (fp)	43
Anf. 89 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	43
<i>Demokratibegreppet</i>	43
Anf. 90 RIGMOR STENMARK (c).....	43
Anf. 91 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	44
Anf. 92 RIGMOR STENMARK (c).....	44
Anf. 93 Statsrådet SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s).....	44
<i>Utlökaliseringen av statliga myndigheter</i>	45
Anf. 94 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	45
Anf. 95 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	45
Anf. 96 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	45
Anf. 97 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	46
<i>Vidareutbildning av barnskötare</i>	46
Anf. 98 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	46
Anf. 99 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	46
Anf. 100 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s).....	47
Anf. 101 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	47
<i>Lagrådets granskning av EU:s grundlagsförslag</i>	47
Anf. 102 BJÖRN VON DER ESCH (kd).....	47
Anf. 103 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	47
<i>Behandlingen av de utvisade egyptierna</i>	48
Anf. 104 VERONICA PALM (s).....	48
Anf. 105 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	48

Anf. 106 TALMANNEN	48
8 § (forts. från 6 §) Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen (forts. BoU8)	49
Anf. 107 RIGMOR STENMARK (c)	49
Anf. 108 LILIAN VIRGIN (s)	50
Anf. 109 RIGMOR STENMARK (c) replik	51
Anf. 110 LILIAN VIRGIN (s) replik	51
Anf. 111 RIGMOR STENMARK (c) replik	51
Anf. 112 LILIAN VIRGIN (s) replik	51
Anf. 113 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	52
Anf. 114 LILIAN VIRGIN (s) replik	52
Anf. 115 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	52
Anf. 116 LILIAN VIRGIN (s) replik	53
Anf. 117 LARS TYSKLIND (fp) replik	53
Anf. 118 LILIAN VIRGIN (s) replik	53
Anf. 119 LARS TYSKLIND (fp) replik	53
Anf. 120 LILIAN VIRGIN (s) replik	54
Anf. 121 STEN LUNDSTRÖM (v)	54
Anf. 122 RIGMOR STENMARK (c) replik	55
Anf. 123 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	55
Anf. 124 RIGMOR STENMARK (c) replik	55
Anf. 125 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	56
Anf. 126 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	56
(Beslut fattades under 10 §.)	57
9 § Grundskolan	57
Utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU9	57
Anf. 127 JAN BJÖRKMAN (s)	57
Anf. 128 MARGARETA PÅLSSON (m)	58
Anf. 129 AXEL DARVIK (fp)	59
Anf. 130 INGER DAVIDSON (kd)	60
Anf. 131 LENNART GUSTAVSSON (v)	62
Anf. 132 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	64
Anf. 133 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	64
Anf. 134 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	65
Anf. 135 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	65
Anf. 136 AXEL DARVIK (fp) replik	65
Anf. 137 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	66
Anf. 138 AXEL DARVIK (fp) replik	66
Anf. 139 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	67
Anf. 140 INGER DAVIDSON (kd) replik	67
Anf. 141 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	68
Anf. 142 INGER DAVIDSON (kd) replik	68
Anf. 143 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	68
Anf. 144 BIRGITTA SELLÉN (c)	69
Anf. 145 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	71
Anf. 146 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	71
Anf. 147 LENNART GUSTAVSSON (v) replik	72
Anf. 148 BIRGITTA SELLÉN (c) replik	72

Anf. 149 MIKAELA VALTERSSON (mp).....	72
Anf. 150 MIKAEL DAMBERG (s)	74
Anf. 151 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	75
Anf. 152 MIKAEL DAMBERG (s) replik	76
Anf. 153 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	76
Anf. 154 MIKAEL DAMBERG (s) replik	77
(forts. 11 §).....	77
Ajournering.....	77
Återupptagna förhandlingar	77
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	78
FöU8 Åtgärder och ersättningar i samband med naturkatastrofer i Sverige	78
BoU8 Undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen	78
11 § (forts. från 9 §) Grundskolan (forts. UbU9).....	79
Anf. 155 AXEL DARVIK (fp) replik.....	79
Anf. 156 MIKAEL DAMBERG (s) replik	79
Anf. 157 AXEL DARVIK (fp) replik.....	80
Anf. 158 MIKAEL DAMBERG (s) replik	80
Anf. 159 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	81
Anf. 160 MIKAEL DAMBERG (s) replik	81
Anf. 161 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	81
Anf. 162 MIKAEL DAMBERG (s) replik	82
Anf. 163 INGER DAVIDSON (kd) replik	82
Anf. 164 MIKAEL DAMBERG (s) replik	82
Anf. 165 INGER DAVIDSON (kd) replik	83
Anf. 166 MIKAEL DAMBERG (s) replik	83
Anf. 167 CARL-AXEL ROSLUND (m).....	83
Anf. 168 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	85
Anf. 169 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	85
Anf. 170 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik.....	85
Anf. 171 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	86
Anf. 172 INGER DAVIDSON (kd) replik	86
Anf. 173 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik.....	86
(Beslut skulle fattas den 27 april.).....	87
12 § Elevhälsa, m.m.	87
Utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU10	87
(Beslut skulle fattas den 27 april.).....	87
13 § Särskolan och specialskolan.....	87
Utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU11	87
Anf. 174 STEN TOLGFORS (m).....	87
Anf. 175 ULF NILSSON (fp).....	90
Anf. 176 INGER DAVIDSON (kd)	92
Anf. 177 BIRGITTA SELLÉN (c).....	94
Anf. 178 CHRISTER ADELSBO (s).....	96
Anf. 179 STEN TOLGFORS (m) replik	97
Anf. 180 CHRISTER ADELSBO (s) replik	98
Anf. 181 STEN TOLGFORS (m) replik	99

Anf. 182	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	99
Anf. 183	ULF NILSSON (fp) replik.....	100
Anf. 184	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	100
Anf. 185	ULF NILSSON (fp) replik.....	101
Anf. 186	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	101
Anf. 187	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	102
Anf. 188	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	102
Anf. 189	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	102
Anf. 190	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	103
Anf. 191	LENNART GUSTAVSSON (v).....	103
Anf. 192	CHRISTER ADELSBO (s) replik.....	104
Anf. 193	LENNART GUSTAVSSON (v) replik.....	104
Anf. 194	BIRGITTA SELLÉN (c).....	104
	(Beslut skulle fattas den 27 april.).....	105
14 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	105
15 §	Hänvisning av ärenden till utskott	105
16 §	Anmälan om interpellationer	105
17 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	106
18 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	107
19 §	Kammaren åtskildes kl. 18.39.	108

Elanders Gotab, Stockholm 2005